ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

11. YILINDA
DİSK
VE GÖREVLERİMİZ

Cilt/9 Şubat/1978 Sayı/50

ilke

Sayı: 50

ŞUBAT/1978

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Olaylar Belgeler Yorumlar 3

DİSK'in 12. Yılına Girerken Sorunlar ve Görevlerimiz 17

Sosyal Demokrasinin Zorunlu Olmayan Evrimi 45

Demokratik Eğitim Kurultayı 70

Sahibi:**Öner Ciravoğlu** / Yazıişleri Müdürü: **Feyzullah Özer**/Yazışma Adresi: PK. 71 İstanbul / Yönetim ve Havale Adresi: **Öner Ciravoğlu**, Cağaloğlu Başmusahip Sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone Şartları, Yıllık: 200, altı aylık 100 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: **Evren Matbaası** / Baskı: **Ören Basımevi** / İlan: Tam Sayfa 500 lira, diğer ilanlar santimı 25 lira / Basıldığı tarih: 22 Şubat 1978

21 Aralık 1977'den 21 Ocak 1978'e

22 ARALIK 1977

- CHP, MC hükümeti hakkında, «İçte ve dışta güvenliği sağlayamadığı, cephecilik anlayışıyla ulusal birliği zedeleyip Türkiye'nin gelişmesini engellediği, halk çoğunluğunu yoksulluğa sürüklediği ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni Anayasa'nın belirlediği çerçeveden uzaklaştırmaya çalıştığı» gerekçesiyle gensoru önergesi verdi.
- Ecevit: «Barış ve huzur dönemi yaratmak için hükümete gelmek istiyoruz» dedi.
- DİSK Olağanüstü Genel Kurulu toplandı.
- Türk-Sovyet Ekonomik İşbirliği toplantısı başladı.

23 ARALIK 1977

- İstanbul'da CHP Gençlik Kolları üyesi bir öğrenci öldürüldü.
- DP Milletvekili Sükan, MC'ye red oyu vereceğini açıkladı.

25 ARALIK 1977

- Mısır Devlet Başkanı Sedat ile İsrail Başbakanı Begin arasındaki görüşmeden sonra, iki ülke arasında, siyasi ve askeri komite kurulacağı açıklandı.

27 ARALIK 1977

- MC hükümeti aleyhine verilen gensoru önergesinin gündeme alınması kabul edildi.
- Ankara'da devrimci bir öğrenci öldürüldü.
- Türk-Sovyet Ekonomik İşbirliği toplantısında beş yeni tesis yapılması için anlaşmaya varıldı.
- Şili'de yasaklanmış bulunan Sosyalist Parti ile Hıristiyan Demokrat Parti yayınladıkları bildirilerde, yapılacak olan referandumda Şili'lilerin, Pinochet yönetimine «hayır» oyu vermelerini istediler.

- Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Yalçın Sanalan, evinde silahlı kişilerin saldırısına uğrayarak ağır yaralandı.
- Hacettepe Üniversitesi Senatosu, öğretim üyelerinden Prof. Sanalan'ın silahlı saldırıya uğramasından sonra, öğretime bir yıl ara verme kararı aldı.
- DİSK Genel Başkanlığına, Genel-İş Sendikası Genel Başkanı Abdullah Baştürk seçildi.

bir YORUM

DİSK Kongresinin Ardından

Son aylarda DİSK yönetiminde ortaya çıkan anlaşmazlıklar yönetim organlarının kendi bünyesinde çözümekavuşturulamamıştır. Giderek büyüyen ve DİSK'in birliğini tehdit eden bu gelişmeler, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra kongre ile «çözüme» kavuşmuştur. 1967 yılında işçi sınıfının sosyalizm doğrultusundaki eğilimlerinin sonucu olarak ortaya çıkan ve ileri işçi sendikalarını bünyesinde toplayan DİSK, kurulduğundan bu yana verdiği mücadelede, işçi sınıfının güncel talep ve çıkarlarıyla bu sınıfın temel çıkarlarını gözetmeyi baş görev saymıştır. Yani DİSK, işçi sınıfının düzenle bütünleşmiş reformist sendika anlayışını aşmasının ve kendi tarihsel araçlarını yaratmasının sendikal örgütlenme alanında ulaştığı bir aşamayı ifade etmektedir. Gerçi DİSK'in kurulmasının, işçi sınıfının birliği ilkesi karşısında doğru olup olmadığı değerlendirilebilir ama bu aşamada takip edilmesi gereken doğrultu işçi sınıfının birliğini DİSK'de sağlamak ve işçi sınıfı üzerindeki reformist etkileri zayıflatıp ekonomik mücadelede sınıfsal bakış açısının güçlenmesini sağ lamak yönünde olmalıdır. DISK'in 10 yıllık tarihinin en az 8 yılına bu doğrultu egemen olmuş ve DISK işçi sınıfının kısa ve uzun vadeli çıkarları doğrultusunda sürekli bir güçlenme göstermiştir.

DİSK'in bu gelişmesinde en büyük görev ve fedakârlık hiç kuşku yoktur ki sosyalistlerden gelmiştir. Sosyalist işçi önderlerinin kanı ve canı pahasına işçi sınıfımızın ileri eğilimleri DİSK'e kanalize edilmiş ve DİSK'in temel felsefesi ortaya çıkmıştır. Bu felsefe, işçi sınıfının sınıfsal çıkarlarını, öteki sınıf ve zümrelerin çıkarlarından bağımsız olarak ele almayı ve asgari ölçüler içinde de olsa, sosyalist hedefler benimsemeyi zorunlu kılmaktadır.

Ancak son iki yıl içinde DİSK yönetiminde geçici bir etkinlik kazanan İDD çizgisi sosyalist hareketin bölünmüşlüğü olgusuna olumsuz ve gurup çıkarlarını öne alan bir tarzda yaklaşmış ve DİSK içinde elde et-

tiği bu geçici etkinliğini kendi makyavelist politikası doğrultusunda ve sonuna kadar kullanmayı denemiştir. DİSK içinde kendi dışındaki sosyalist siyasi çizgilerin etkinliğini silmek ve onları DISK dışına çıkarmak için elindeki bütün olanakları kullanmak bir yana çoğu zaman kendi gücü yetmediği için de sosyal demokratlarla kurduğu ilkesiz işbirliklerini bu amaçla kullanmıştır. Böylece bazı sosyalist siyasi çizgiler DISK dışına atılmaya çalışılırken onlardan boşalan yerlere sosyal demokratlar tırmanmış ve DISK varoluş ilkelerinden uzaklaşarak sosyal - demokratlaştırılmıştır.

29 ARALIK 1977

- Asgari Ücret Tesbit Komisyonu, 16 yaşından büyük işçilerin aylığını 3300 lira, 16 yaşından küçük işçilerin aylığını 2100 lira olarak saptadı.
- MC hükümeti hakkındaki gensoru görüşüldü. Görüşmeler sonunda hükümet güven isteminde bulundu, CHP güvensizlik önergesi verdi.
- ODTÜ Öğrenci Temsilciler Konseyi Yürütme Kurulu, Hacettepe Üniversitesi'nin 1 yıl kapatılmasını kınayarak, bu kararla faşistlerin amacına hizmet edildiğini belirtti.
- İstanbul Teknik Üniversitesi komandolar tarafından 10 saat süreyle işgal edildi. Derslere girmek isteyen devrimci öğrenciler polis tarafından coplanarak dağıtıldı.
- Portekiz'de Sosyalist Parti lideri Soares, yeniden hükümeti kurmakla görevlendirildi.

bir YORUM

Asgari Ücret İnsanca Yaşamanın Asgari Koşuludur

Kapitalizmde toplumsal maddi servetlerin tümünü işçiler üretirler. Üretilen bütün bu değerlere kapitalistler ya da kapitalistlerin koruyucusu devlet elkoyarak servetlerin paylaşımında kendi egemenliğini devam ettirir. Ancak üretimin sürekli olması gerekir ki, bunun için işçilerin her gün sağlıklı olarak işbaşına gelmesi zorunluluğu vardır. İşçi, kendisinden başka ailesi ve çocukları ile birlikte yaşamını sürdürmektedir. Dolayısıyla, işçinin yeniden üretime girebilmesi, yani, patrona satacak emeğinin her zaman bulunabilmesi için yaşamını sürdürecek nesneleri piyasadan alması gerekir. Ve işçinin ücreti bu nesnelerin alınmasına yetecek düzeyde olmalıdır.

Kapitalistler elbette daha az ücret ödemek ve kârlarını bu yoldan da artırmak isterler. Ancak işçi sınıfının süregelen tarihsel mücadelesi sermayeyi belli ölçüler içinde işgücünün korunmasına zorlayabilmiş ve bunun gereği olan **asgari ücreti**, yeni bir kategori olarak toplumsal yaşama sokmayı başarmıştır. Asgari ücret işçinin insanca yaşamasını sağlayacak bir ücret tutarı demektir. Ne var ki, kapitalizm şartlarında asgari ücretin miktarının asgari ücret kavramıyla dolaysız ilişkisini sağlamak mümkün olmamıştır. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi bu yüzden ve özellikle bu noktada odaklaşır.

Asgari ücretin tesbitinde, pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de işçi sınıfı henüz söz sahibi olabilmiş değildir. Asgari ücretler genel olarak patronların çizdiği çerçeve içinde tesbit edilmektedir. İşçiler adına bu tesbite katılan ise devlettir ve devletin kulağı ise, işçilerin taleplerine karşı sağır, patronların çığlıklarına karşı ise son derece hassastır. İki yılda bir ve bütün ülke düzeyinde aynı ölçüde tutulan asgari ücretin bu yılki tesbitinde de işçilerin insanca yaşamı ya da işgüçlerinin korunması değil, ülke ekonomisinin üstün çıkarları gözetilri. 3300 lira olarak terbit edilen asgari ücret gerçekte bir sefalet ücretidir ve işgücünün korunması, işçinin asgari yaşam düzeyinin sağlanması gibi, gelişkin kapitalist toplumların önem verdiği kavramlar Türkiye kapitalizminin çapına uygun hale getirilmiştir!

Asgari ücretin tesbitinde hiç bir bilimsel kriter yoktur. Bu nedenle ekonomik mücadelede işçi sınıfının önünde önemli görevler durmaktadır. Bu görevlerin üstesinden gelinmesi ve kazanımların güvence altına alınması, işçi sınıfının birlikte mücadele vermesi ile mümkün olabilecektir. Asgari ücretin tesbit şeklinin demokratlaştırılması, insanca yaşamayı sağlayacak asgari ücret kavramının kapitalistlerin kafasına kazılması gerekiyor.

30 ARALIK 1977

- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na, MSP'li Bakan Korkut Özal döneminde, sahte evrakla memur alındığı saptandı.
- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, asgari ücretin 3300 lira olmasına karşı çıktı.

31 ARALIK 1977

- 2. MC hükümeti, 228 güvensizlik oyu alarak düşürüldü.
- Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarında ortaya çıkarılan bir yolsuzluk olayında, sahte belgelerle 500 milyon liralık demir ithal edildiği saptandı.
- İspanya'nın Bask bölgesi özerkliğine kavuştu.

bir YORUM

MC'nin Düşürülmesi Demokrasi Güçleri İçin İleri Bir Adımdır

Türkiye, yaklaşık olarak 31 ay MC hükümetleri tarafından yönetildi. Siyasal bileşimleri bakımından pek az farklı olsalar da, temel felsefeleri ve amaçları bakımından birbirinden farklı olmayan 1. ve 2. MC hükümetleri Türkiye'de demokrasinin burjuva sınırlarının alabildiğine daraldığı, politik baskıların alabildiğine yoğunlaştığı ve faşist bir partinin, yer aldığı bu iki hükümet döneminde gerçekten gözardı edilemeyecek bir tırmanış gösterdiği dönemi simgelemektedirler.

31 aylık MC iktidarları döneminde 600'e yakın siyasal cinayet işlendi. Demokrasi güçleri üzerindeki anti-demokratik baskılar görülmemiş boyutlara ulaştı. Bütün bunların yanında, sınıflar mücadelesi yükseldi ve demokratik güçlerin deneyimleri arttı. DGM direnişi MESS-Maden-İş grevleri, 1 Mayıslar ve 1 Mayıs 1977 katliamı MC iktidarının kalın suç dosyalarını, demokrasi güçlerinin ise önemli tarihsel deneylerini ifade ediyor.

MC iktidarının tahribatı sadece siyasal planda kalmadı. Tüketim ekonomisinin, üstelik plansız bir uygulamayla vardığı aşamada hayat sadece emekçiler için değil **sermaye** için de oldukça çekilmez bir hal aldı. Lokavtlar, devalüasyonlar ve birbirini kovalayan ölçüsüz zamlar emekçilerin yaşam koşullarnı tahrip ederken, hammadde yokluğu, döviz ve enerji sıkıntısı, ekonomik ambargo gibi MC'nin üstesinden gelemediği olgular da tekelcilerin darboğazını oluşturdu. Emekçi halk muhalefetinin artan talepleri ve yükselen direnişi ise hem MC'nin ve hem de sermayenin açmazını derinleştirdi.

MC'nin düşürülmesi için verilen mücadelenin başını demokrasi güçleri çektiler. MC faşist baskılardan, siyasi cinayetlerden medet umdu ama emekçi halk muhalefetinin bastırmaya gücü yetmedi. MC'nin bu güçsüzlüğü tekelciler açısından da yeni iktidar alternatiflerini gündeme getirdi. 5 haziran seçimleri ve 11 aralık mahalli seçimleri, emekçi kitlelerinin MC'ye karşı verdikleri mücadelenin açık göstergeleri oldular. Çöken MC'yi ayakta tutmak yerine, geniş tabanlı yeni iktidar formüllerine bel bağlamak tekelciler açısından da gündeme girince MC' nin sonu göründü.

MC'nin yıkılışı parlamentonun sınırları içinde değişen sayısal dengelerden çok toplumsal süreçlerin özünde aranmalıdır. Asıl belirleyici olan demokrasi güçlerinin kararlı mücadelesi olmuştur ve eğer bu mücadele parlamento duvarları arasına da etkide bulunuyorsa —ki bulundu— bu olgu sadece MC'nin kaderini değil genel toplumsal gelişmeyi de belirliyor demektir. MC'nin düşüşü, demokrasi güçleri açısından, daha ileri adımların atılmasına olanak sağlayan ileri bir adım olarak değerlendirilmelidir.

1 OCAK 1978

- Yeni hükümeti kurma görevi, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e verildi.
- Türk Hukuk Kurumu ile bir ODTÜ görevlisinin evine patlayıcı madde atıldı.

2 OCAK 1978

- CGP ve DP Ecevit hükümetine katılmayı kabul ettiler.
- 11 Bağımsız milletvekili, Ecevit'le anlaşmaya vardıklarını ve yeni kurulacak hükümeti desteklediklerini açıkladılar.

3 OCAK 1978

- Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesine, üniversitelerarası seçme sınavında puan tutturamayan bazı öğrencilerin para karşılığında kayıtlarının yapıldığı ortaya çıkarıldı.
- Pakistan'da, polisin grevci işçiler üzerine açtığı ateş sonucunda beş işçi öldü.

4 OCAK 1978

- CHP başkanlığında hükümeti oluşturacak partiler ve bağımsız milletvekilleri tarafından yayınlanan ortak bildiride, şiddet eylemlerini önlemek başlıca amaç olarak ele alındı.
- Şili'de, Diktatör Pinochet başkanlığındaki cuntanın halk tarafından onaylanıp onaylanmadığını saptamak amacıyla düzmece bir referandum yapıldı. Bütün halkın katılmaya zorlandığı ve «evet», «hayır» oylarının ayrı sandıklara atıldığı oylama bitmeden bir açıklama yapan Pinochet, «oyların yüzde 80'ini aldığını ve Şili'de 10 yıl seçim yapılmayacağını» söyledi.

5 OCAK 1978

- Ecevit başkanlığındaki yeni hükümet Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından onaylandı. Başbakan Ecevit, «İlk işimiz can güvenliğini sağlamaktır» dedi.

bir BELGE

Ecevit Kabinesi

Başbakan: Bülent Ecevit

Başbakan Yardımcıları: Orhan Eyüboğlu (CHP), Faruk Sükan (DP), Turhan Feyzioğlu (CGP)

Devlet Bakanları: Ali Rıza Septioğlu (Bağ.), Mustafa Kılıç (Bağ.), Lütfü Doğan (CHP), Ahmet Şener (CHP), Enver Akova (Bağ.), Salih Yıldız (CGP), Hikmet Çetin (CHP)

Adalet Bakanı: Mehmet Can (CHP)

Dışişleri Bakanı: Gündüz Ökçün (CHP)

İçişleri Bakanı: İrfan Özaydınlı (CHP)

Millî Eğitim Bakanı: Necdet Uğur (CHP)

Enerji Bakanı: Deniz Baykal (CHP)

Ticaret Bakanı: Teoman Köprülüler (CHP)

Gençlik ve Spor Bakanı: Yüksel Çakmur (CHP)

Çalışma Bakanı: Bahir Ersoy (CHP)

Yerel Yönetim Bakanı: Mahmut Özdemir (CHP)

Millî Savunma Bakanı: Hasan Esat Işık (CHP)

Maliye Bakanı: Ziya Müezzinoğlu (CHP)

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı: Mehmet Yüceler (CHP)

Turizm Bakanı: Alev Coşkun (CHP)

İşletmeler Bakanı: Kenan Bulutoğlu (CHP)

Köyişleri Bakanı: Ali Topuz (CHP)

Bayındırlık Bakanı: Şerafettin Elçi (Bağ.)

Sanayi ve Teknoloji Bakanı: Orhan Alp (Bağ.)

Ulaştırma Bakanı: Güneş Öngüt (Bağ.)

Sağlık Bakanı: Mete Tan (Bağ.)

Gümrük ve Tekel Bakanı: Tuncay Mataracı (Bağ.)

Kültür Bakanı: Ahmet Taner Kışlalı (CHP)

Sosyal Güvenlik Bakanı: Hilmi İşgüzar (Bağ.)

İmar ve İskân Bakanı: Ahmet Karaaslan (Bağ.)

Orman Bakanı: Vecdi Ilhan (CHP)

7 OCAK 1978

- CHP Milletvekili Süleyman Genç'in evine patlayıcı madde atıldı.
- Suriye Devlet Başkanı Esad, «Orta Doğu barış girişimlerinin mahvolmasına sebep Mısır Devlet Bakanı Sedat'ın Kasım ayında Kudüs'ü ziyaretidir» dedi.

8 OCAK 1978

- Kıbrıs sorunu ile ilgili görüşmeler için Türkiye'ye gelen BM Genel Sekreteri Waldheim, sorunun çözümü için iyimser olduğunu söyledi.
- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri İbrahimoğlu, IMF ile sürdürülen görüşmelerin süratli bir sonuca doğru yönlendirilmesini istedi.

9 OCAK 1978

- Ankara'da ODTÜ Öğretim Üyeleri Derneği ile beş yere patlayıcı madde atıldı.
- Ankara'da 12 demokratik kuruluş, yayınladıkları bildiride Hacettepe Üniversitesi'nin açılmasını istedi.
- MC hükümeti, görevden ayrılacağı hafta içinde, Merkez Bankası kanalıyla 7 milyar 210 milyon liralık yeni kredi açtı.
- Japonya Dışişleri Bakanı, Sovyetler Birliği ile Japonya arasındaki toprak anlaşmazlığının çözümlenmesi amacıyla Moskova'ya gitti.

10 OCAK 1978

- Diyarbakır'da bir bekçi ile Elazığ'da bir öğrenci öldürüldü.
- İsrail-Mısır Askerî Komitesi Kahire'de toplandı.

11 OCAK 1978

- 2. MC hükümetinin MHP'li Ticaret Bakanının yabancı dil bilmeyen bazı kişileri yurt dışına atadığı saptandı.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal'ın girişimleri sonucunda, uzun süreden beri yüzde 40-50 kapasite ile çalışan, yabancı petrol şirketlerine bağımlı ATAŞ Rafinerisinin tam kapasiteyle çalışması sağlandı.
- Eski Maliye Bakanı Bilgehan, Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu ile anlaşma sağlamadan para piyasalarından kredi bulmasının güç olduğunu söyledi.

12 OCAK 1978

- DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, «CHP hükümetinin devamı, demokratik kitle örgütlerinin âcil talepleri doğrultusunda bir politika izlemesine bağlıdır» dedi.
- DİSK, hükümetten grev hakkına konan tüm kısıtlamaların

kaldırılmasını, referandum hakkının yasallaştırılmasını ve lokavtın yasadan çıkarılmasını istedi.

- Hükümet programı Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda okundu.
- Amerikalı 5 senatör, hükümet yetkilileri ve işadamlarıyla görüşmek için Türkiye'ye geldi.
- İtalyan Sosyalist Partisi, Başbakan Adnreotti kurulacak yeni hükümette solculara yer vermediği takdirde, İtalyan Komünist Partisi'yle bir halk cephesi hükümeti oluşturacağını açıkladı.

bir YORUM

Ecevit Hükümetinin Programı Tekelcileri Gözetiyor

MC demokrasi güçlerinin yoğun mücadelesi sonucu ortaya çıkan siyasal gelişmelere dayanamadı ve düştü. MC'nin yerine geçecek hükümet alternatiflerinden pekçoğu mevcut siyasal koşullarda tekelcilerin onayını alabilecek bir hükümet olmalıydı. En uygun olan alternatif şüphesiz bir CHP-AP koalisyonu olacaktı ama subjektif nedenler bu alternatifin oluşturulmasını engelledi. Aynı çerçevede CHP'nin bağımsızlarla oluşturacağı bir hükümet tekelcilerin onayını alabilirdi ve yeni Ecevit hükümeti bu siyasal zaviyeden doğdu.

Hükümeti başlıca iki acil görev beklemekteydi. Proğram bu görevlerin kapsamına göre biçimlendi. Görevlerden biri, MC'nin iyice bozduğu siyasî atmosferi yumuşatmak ve kızışan sınıf mücadelesini «içbarışa» dönüştürmekti. İkinci görev, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik darboğazın tekelciler yararına aşılmasıydı. Bu iki görevin birbirleriyle dolaysız ya da dolaylı bir uyumu yoktur. Hatta biri ötekini belli ölçüler içinde dışladığı için birtek proğram içinde **uyumlulaştırılmaları** da mümkün değildir. Ekonomik darboğazı tekelciler yararına aşabilmek için emekçi halk yığınlarının taleplerine sırt çevirmek gerekmektedir. Nitekim proğram bu öze sahiptir ve ekonomik alanda yapacağı bütün girişimlerde hükümeti sermaye çıkarlarına bağlamaktadır.

Ancak Ecevit hükümetinin proğramında yer aldığı sınırlar içinde bile olsa ekonomik darboğazdan ülkenin kurtarılamayacağı açıktır. Ekonomik bunalım özünde yapısaldır ve bunalımın kapitalist çerçeve içinde alınacak önlemlerle aşılması mümkün olmayacaktır. Tekelcilerin kısa dönemli ve rahat soluk almaları bazı konularda sağlansa bile bu rahatlık geçici olacaktır. Bu nedenle, hükümet proğramının öngördüğü ekonomik önlemler bütünüyle tekelciler yararına olsa bile, demokrasi

güçleri açısından yeni hükümet «3. MC» olarak değerlendirilemez. Çözümü mümkün olmayan ekonomik sorunların proğramda bulunmasına rağmen yeni hükümetin proğramında yer alan bazı siyasal önlemler demokrasi güçlerini yakından ilgilendirmektedir ve bu önlemlerin alınması için elverişli koşullar vardır. Faşistlerin devlet kademelerinden temizlenmesi, can günvenliğinin ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması, demokrasi güçleri üzerindeki yoğun baskıların belli ölçüde hafifletilmesi, cinayet örgütlerinin geriletilmesi gibi siyasal demokrasinin sınırlarının genişletilmesi anlamında kısmî ilerlemeler sayılabilecek bazı hakların elde edilmesi mümkündür. Yeni hükümetin proğramının uygulanabilirliği olan maddeleri çoğunlukla demokrasi güçlerini ilgilendirenlerdir ve bunların uygulanabilmesi için hükümetin desteklenmesi ve zorlanması için elverişli koşullar değerlendirilmelidir.

Sosyal demokrasinin varlığı zaten tarihi olarak işçi hareketinin bölünmüşlüğünün ifadesidir. Işçi hareketinin birliği, sosyal demokrasinin bu harekete egemen olmasından değil bilimsel sosyalizmin etkinliğinde sosyal demokrat işçilerin de işçi sınıfının tarihsel doğrultusuna kazanılmalarından geçer. İDD çizgisinin işçi sınıfı çıkarlarına ters düşen ve kendi dışındaki sosyalist siyasal çizgilerin dışarlanmasını hedefleyen grupçu ve makyavelist politikası önce DİSK'in birliğini ve sonra da işçi sınıfının birliğini zedeleyen bir gelişme göstermiştir.

Ancak son DISK kongresinde bu siyasetin iflâsı açıkça görülmüştür. İlkesiz birlikler her zaman işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğünü körüklemiş ve reformist eğilimlerin güçlenmesine yolaçmıştır. Sonuçta ve iki yıllık bir süreç içinde DISK'de sosyalistlerin etkinliği azalmıştır. Bu gelişmelerde sosyal demokrasinin payandası durumuna düşen İDD çizgisi de sonuçta kendisini DISK'in merkezî yönlendiriciliğinin dışında bulmuştur.

Aslında Kongrenin getirdiği yönetim değişikliği DSK'de her hangi bir siyasal değişmeye yolaçmış değildir. Yeni yönetim de en az eskisi kadar «sosyalist»tir. Çünkü, bizatihi DISK olgusu reformizmi dahi «sosyalist» görünmeye zorlamaktadır. Olumsuzluk, DISK'in geri bir adım atması değil, ileri bir adım atması için mevcut olan elverişli koşulların sosyalist siyasi hareket tarafından değerlendirilemeyişidir. Olumluluk ise, işçi sınıfı politik haraketinin dağınıklığını inkâr etmek ve bu inkârcılığını grupçu, makyavelist siyasenin gerekçesi olarak gösteren İDD çizgisinin bu siyasetinin iflâs etmiş olmasıdır.

13 OCAK 1978

- Başbakan Ecevit, şiddet eylemlerinin devamına fırsat verilmeyeceğini söyledi.

- Bayındırlık Bakanı ve Bağımsız Mardin Milletvekili Şerafettin Elçi, hükümet programının

kaldırılmasını, referandum hakkının yasallaştırılmasını ve lokavtın yasadan çıkarılmasını istedi.

- Hükümet programı Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda okundu.
- Amerikalı 5 senatör, hükümet yetkilileri ve işadamlarıyla görüşmek için Türkiye'ye geldi.
- İtalyan Sosyalist Partisi, Başbakan Adnreotti kurulacak yeni hükümette solculara yer vermediği takdirde, İtalyan Komünist Partisi'yle bir halk cephesi hükümeti oluşturacağını açıkladı.

bir YORUM

Ecevit Hükümetinin Programı Tekelcileri Gözetiyor

MC demokrasi güçlerinin yoğun mücadelesi sonucu ortaya çıkan s.yasal gelişmelere dayanamadı ve düştü. MC'nin yerine geçecek hükümet alternatiflerinden pekçoğu mevcut siyasal koşullarda tekelcilerin onayın' alabilecek bir hükümet olmalıydı. En uygun olan alternatif şüphesiz bir CHP-AP koalisyonu olacaktı ama subjektif nedenler bu alternatif.n oluşturulmasını engelledi. Aynı çerçevede CHP'nin bağımsızlarla oluşturacağı bir hükümet tekelcilerin onayını alabilirdi ve yeni Ecevit hükümeti bu siyasal zaviyeden doğdu.

Hükümeti başlıca iki acil görev beklemekteydi. Proğram bu görevlerin kapsamına göre biçimlendi. Görevlerden biri, MC'nin iyice bozduğu siyasî atmosferi yumuşatmak ve kızışan sınıf mücadelesini «içbarışa» dönüştürmekti. İkinci görev, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik darboğazın tekelciler yararına aşılmasıydı. Bu iki görevin birbirleriyle dolaysız ya da dolaylı bir uyumu yoktur. Hatta biri ötekini belli ölçüler içinde dışladığı için birtek proğram içinde **uyumlulaştırılmaları** da mümkün değildir. Ekonomik darboğazı tekelciler yararına aşabilmek için emekçi halk yığınlarının taleplerine sırt çevirmek gerekmektedir. Nitekim proğram bu öze sahiptir ve ekonomik alanda yapacağı bütün girişimlerde hükümeti sermaye çıkarlarına bağlamaktadır.

Ancak Ecevit hükümetinin proğramında yer aldığı sınırlar içinde bile olsa ekonomik darboğazdan ilkenin kurtarılamayacağı açıktır. Ekonomik bunalım özünde yapısaldır ve bunalımın kapitalist çerçeve içinde alınacak önlemlerle aşılması mümkün olmayacaktır. Tekelcilerin kısa dönemli ve rahat soluk almaları bazı konularda sağlansa bile bu rahatlık geçici olacaktır. Bu nedenle, hükümet proğramının öngördüğü ekonomik önlemler bütünüyle tekelciler yararına olsa bile, demokrasi

güçleri açısından yeni hükümet «3. MC» olarak değerlendirilemez. Çözümü mümkün olmayan ekonomik sorunların proğramda bulunmasına rağmen yeni hükümetin proğramında yer alan bazı siyasal önlemler demokrasi güçlerini yakından ilgilendirmektedir ve bu önlemlerin alınması için elverişli koşullar vardır. Faşistlerin devlet kademelerinden temizlenmesi, can günvenliğinin ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması, demokrasi güçleri üzerindeki yoğun baskıların belli ölçüde hafifletilmesi, cinayet örgütlerinin geriletilmesi gibi siyasal demokrasinin sınırlarının genişletilmesi anlamında kısmî ilerlemeler sayılabilecek bazı hakların elde edilmesi mümkündür. Yeni hükümetin proğramının uygulanabilirliği olan maddeleri çoğunlukla demokrasi güçlerini ilgilendirenlerdir ve bunların uygulanabilmesi için hükümetin desteklenmesi ve zorlanması için elverişli koşullar değerlendirilmelidir.

Sosyal demokrasinin varlığı zaten tarihi olarak işçi hareketinin bölünmüşlüğünün ifadesidir. Işçi hareketinin birliği, sosyal demokrasinin bu harekete egemen olmasından değil bilimsel sosyalizmin etkinliğinde sosyal demokrat işçilerin de işçi sınıfının tarihsel doğrultusuna kazanılmalarından geçer. İDD çizgisinin işçi sınıfı çıkarlarına ters düşen ve kendi dışındaki sosyalist siyasal çizgilerin dışarlanmasını hedefleyen grupçu ve makyavelist politikası önce DİSK'in birliğini ve sonra da işçi sınıfının birliğini zedeleyen bir gelişme göstermiştir.

Ancak son DISK kongresinde bu siyasetin iflâsı açıkça görülmüştür. İlkesiz birlikler her zaman işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğünü körüklemiş ve reformist eğilimlerin güçlenmesine yolaçmıştır. Sonuçta ve iki yıllık bir süreç içinde DISK'de sosyalistlerin etkinliği azalmıştır. Bu gelişmelerde sosyal demokrasinin payandası durumuna düşen İDD çizgisi de sonuçta kendisini DISK'in merkezî yönlendiriciliğinin dışında bulmuştur.

Aslında Kongrenin getirdiği yönetim değişikliği DSK'de her hangi bir siyasal değişmeye yolaçmış değildir. Yeni yönetim de en az eskisi kadar «sosyalist»tir. Çünkü, bizatihi DİSK olgusu reformizmi dahi «sosyalist» görünmeye zorlamaktadır. Olumsuzluk, DİSK'in geri bir adım atması değil, ileri bir adım atması için mevcut olan elverişli koşulların sosyalist siyasi hareket tarafından değerlendirilemeyişidir. Olumluluk ise, işçi sınıfı politik haraketinin dağınıklığını inkâr etmek ve bu inkârcılığını grupçu, makyavelist siyasenin gerekçesi olarak gösteren İDD çizgisinin bu siyasetinin iflâs etmiş olmasıdır.

13 OCAK 1978

- Başbakan Ecevit, şiddet eylemlerinin devamına fırsat verilmeyeceğini söyledi.

- Bayındırlık Bakanı ve Bağımsız Mardin Milletvekili Şerafettin Elçi, hükümet programının

Bakanlar Kurulu'nda görüşülmesi sırasında, Türk Ceza Kanunundaki 141-142'nci maddeler ile lokavtın kaldırılmasını istedi.
- Konya'da bıçaklı saldırıya uğrayan bir işçi öldü.

14 OCAK 1978

- Ecevit hükümetinin programı üzerinde görüşlerini açıklayan İşveren Sendikaları Genel Sekreteri İbrahimoğlu, «lokavtın kötüye kullanılmadığını» öne sürdü ve referanduma karşı çıktı.
- Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz, Ecevit hükümetine güvenoyu vereceğini açıkladı.
- Urfa'da bir süre önce komandolar tarafından yaralanan öğrenci öldü.
- BM Genel Sekreteri Waldheim, toplumlararası görüşmelerin yeniden başlamasını sağlamak amacıyla Kıbrıs'a geldi .

15 OCAK 1978

- Siirt Bağımsız Milletvekili Abdulkerim Zilan, Ecevit hükümetine güvenoyu vereceğini açıkladı.
- İstanbul'da demokratik kuruluşlar tarafından «Faşizmi protesto mitingi» yapıldı.
- Ticaret Bakanlığı eski müsteşarı Şeref Durugönül'ün evi bombalandı.
- BM Genel Sekreteri Waldheim, Lefkoşa'da Denktaş ile Kipriyanu'yu biraraya getirdi.
- ABD Dışişleri Bakanı Vance, Orta Doğu'ya yapacağı geziyi erteledi.

16 OCAK 1978

- 11 Bağımsız milletvekili, Ecevit hükümetini sonuna kadar destekleyeceklerini açıkladılar.
- Gaziantep'te, lise öğrencilerinin üzerine ateş açan polis, bir öğrenciyi öldürdü, iki öğrenciyi yaraladı.
- Devlet Demiryolları Sivas işyerlerinde çalışan 6500 işçi, toplu sözleşme farklarının ödenmemesini ve 65 işçinin işine son verilmesini protesto etmek için pasif direnişe geçtiler.
- İtalya'da Andreotti başkanlığındaki azınlık hükümeti istifa etti.

17 OCAK 1978

- Ecevit hükümeti Meclis'ten güvenoyu aldı.
- Cumhuriyet Başsavcısı, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın yerel seçimlerdeki konuşmalarını laikliğe aykırı bularak, Erbakan'ın MSP'den ihracını istedi.
- Finlandiya Cumhurbaşkanlığına yeniden Urho Kekkonen seçildi.
- Mısır ile İsrail arasındaki Orta Doğu ile ilgili görüşmeler Kudüs'te başladı.

bir YORUM

MSP'nin Kapatılması Girişimi Anti-Demokratiktir

Siyasi demokrasinin başta gelen savunucuları işçi sınıfı sosyalistleridirler. Sosyalistler düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü savunurken şu ya da bu burjuva kliğin haklarının kısıtlanmasını değil, işçi sınıfının tarihsel sınıf çıkarlarını esasa alırlar. Bu çıkarlar doğrultusunda verilen mücadelenin gelişip güçlenmesi için siyasal demokrasinin savunulması, genişletilmesi ve **dönüştürülmesi** dışında bir başka yol yoktur.

İşçi sınıfı sosyalistleri, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki baskılara karşı verdikleri mücadelede emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini, toplumun demokratikleştirilmesini, baskıların ve ulusal egemenliklerin sona erdirilmesini gözetirler. Ve kısmî demokratik hakların elde edilmesinden açılan perspektifden, daha ileri hakların elde edilmesi için verilecek mücadeleye elverişli olanaklar doğacağını sosyalistler hiç bir zaman gözardı etmezler.

Yargıtay Başsavcılığının MSP'ye karşı giriştiği uygulama, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün ne denli sınırlı olduğunu gösteriyor. Ayrıca bu uygulama 141 ve 142. maddeler konusunu yeniden aktüel hale getirdi ve toplumun geniş kesimleri artık meseleyi bu açıdan tartışıyor. İşçi sınıfının öncü güçlerinin 1936'lardan bu yana bu maddelere karşı verdikleri mücadele artık bugün toplumun geniş kesimlerini sarmış bulunmaktadır. Bu nedenle sorun, sadece MSP'ye dokunan ucundan değil bütünüyle ele alınmalı ve ortaya çıkan elverişli koşullar düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün güvence altına alınabilmesi için son damlasına kadar kullanılmalıdır.

CHP'nin bu soruna ilişkin olumlu vaadleri bulunmasına rağmen bu vaadlerinde samimi olduğunu gösteren girişimlerine henüz rastlanmış değil. Mevcut hükümetin yapısını gerekçe gösterip CHP'nin sorunu dar bir çerçevede ele alması ve MSP'nin kurtarılması (!) ile yetinme noktasında takılıp kalması muhtemel bir gelişme olarak görünüyor. Gerçi bu bile demokratik güçler açısından olumlu bir adımdır ve Siyasi Partiler yasasının anti-demokratik bir hükümünün kaldırılması anlamına geliyor. Ancak anti-demokratik olan sadece bu hüküm değildir ve bu yasa tümüyle demokratlaştırılmadıkça siyasi partilerin faaliyetleri üzerindeki kısıtlayıcı baskılar her zaman geçerliliğini koruyacaktır.

Demokrasi güçlerine düşen görev, Ecevit hükümetinin vaadlerine kapılmadan ve kendi görevlerinin bağlayıcılığına uygun olarak taleplerini dayatmak, hükümeti, bu talepleri kaale almaya zorlamak olmalıdır. Çözümlerin burjuva parlamentosunda oldu-bittiye getirildiğini deneyimlerimizden biliyoruz ve siyasi uyanıklığımızı, çabalarımızı birleştirerek gösterme şansımız her zaman mevcuttur .

18 OCAK 1978

- Erbakan: «Temel hakları kimse tahdit edemez» dedi.
- İstanbul'da iki liseye patlayıcı madde atıldı.
- Mısır, Orta Doğu'da barışın sağlanması için, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini, Filistinlilere kendi geleceklerini saptama hakkının verilmesini istedi.
- İsrail Başbakanı Begin, «İsrail'in 1967 savaşından önceki sınırlara çekilmesi barışı sağlamaz» dedi.

19 OCAK 1978

- Ankara Belediyesi'nde altı bin işçi direnişe geçti.
- Kültür Bakanı Kışlalı, Sinema Sansür Kurulu'nda iki üyenin değiştirildiğini açıkladı.
- Türkiye Sanayi Odaları Başkanı Sabancı, «Döviz darboğazı giderek artıyor» dedi.
- İstanbul Sanayi Odası Başkanı Bodur, Federal Almanya'da çalışan Türk işçilerinin 15 milyar marklık tasarruflarının Türkiye'ye kanalize edilmesine Alman bankalarının karşı olmadıklarını söyledi.
- Mısır heyeti, Kudüs'te yürütülen Orta Doğu görüşmelerini terkederek Kahire'ye döndü.
- İtalyan Komünist Partisi, Hıristiyan Demokrat Parti'nin hükümete katılmayı reddetmesi halinde, diğer sol partilerle birlikte hükümeti kurmaya hazır olduğunu açıkladı.
- Portekiz Devlet Başkanı Eanes, Mario Soares'in kuracağı Sosyalist-Muhafazakâr Demokratik Merkez Partisi koalisyonunu onayladı.
- Bolivya'da üç haftadır yaygın olarak devam eden açlık grevine boyun eğen askeri hükümet siyasi tutuklular ve sürgünleri de kapsamına alan genel af ilan etti.

20 OCAK 1978

- Ankara DMMA'ya patlayıcı madde atıldı.
- Başbakan Ecevit, can güvenliğini ve öğrenim özgürlüğünü sağlamak için alınacak ilk önlemlerin, okullarında silahlı öğrenci bulunduran, yasa dışı eylemlere göz yuman, bazı öğrencilerin okullara girmelerini önleyen okul yöneticilerinin ve bu konuda ihmali görülen vali ve kaymakamların görevden alınması olacağını söyledi.
- CHP Genel Sekreterliğine Mustafa

Üstündağ, Genel Sekreter Yardımcılıklarına Orhan Birgit, Coşkun Karagözoğlu, Erol Tuncer ve Prof. Uğur Alacakaptan seçildiler.

- Türkiye Sanayi Odaları Başkanı Sabancı, IMF ile ne olursa olsun anlaşmak gerektiğini, yabancı sermayenin ekonominin cankurtaran simitlerinden biri olduğunu söyledi.
- Maliye Bakanı Müezzinoğlu, MC'nin hazırlamış olduğu 1978 mali yılı bütçesinin genel hatlarıyla hükümet tarafından benimsendiğini açıkladı.
- ABD Dışişleri Bakanı Vance, Türkiye'ye geldi.
- Gümrük ve Tekel Bakanı Mataracı, eski bakan tarafından öğrenci oldukları halde Gümrük Muhafaza Memurluğu'na alınan kimselerin silah taşımalarını yasakladı.

21 OCAK 1978

- Aydın'da bir genç komandolar tarafından öldürüldü.
- TÜSİAD Genel Kurulunda konuşan Nejat Eczacıbaşı, «Türkiye'de sermaye birikiminin temelinde ne kolonyalizm, ne de sömürü yatar. Türkiye'de sermaye birikiminin temelinde küçük bir tezgahta basit bir dükkanda oluşturulan insan emeği ve çabası yatar» dedi.
- Sanayi Odaları Birliği Başkanı Sabancı, «Slogan, sanayide devlet yerine, sanayiye yol, enerji olmalıdır» dedi.
- Başbakan Ecevit ve ABD Dışişleri Bakanı Vance arasında yapılan görüşmelerde, Türk-Amerikan ilişkilerinin sadece askeri alanda değil, ekonomik ve diğer alanlarda da yeniden canlandırılması ve eski düzeyine getirilmesi amacıyla iki ülke hükümetlerinin diyaloga devam etmeleri kararlaştırıldı.
- Milli Savunma Bakanı Işık, «NATO ile olan ilişkiler, NATO' nun, Türkiye'nin ulusal güvenliğini karşılamadaki katkısına göre ayarlanacaktır» dedi.
- Mısır Devlet Başkanı Sedat'ın, kesilen görüşmelerin yeniden başlaması için İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi koşulunu öne sürmesine karşı, İsrail Dışişleri Bakanı Dayan, «İsrail önkoşul kabul etmeyecektir» dedi.

DİSK'in 12. Yılına Girerken Sorunlar ve Görevlerimiz

MEHMET BARIŞ

18 Şubat 1967 tarihinde kurulmuş olan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu bu yıl 11'inci kuruluş yıldönümünü kutluyor. DISK 12' nci yılına girerken, işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesinde ve genel devrimci-demokratik harekette önemli görevlerle karşı karşıya bulunuyor.

DİSK'in kuruluşunu, geçirdiği aşamaları ve gerek geçmişte, gerekse son yıllarda izlediği çeşitli politikaların eleştirisini KITLE Dergisi DISK'in 10'ncu Kuruluş yıldönümü nedeniyle geçen yıl uzun bir bilimsel yazı dizisi halinde ele almıştı. Bizim burada o değerlendirme ve eleştirmelere ekleyeceğimiz birşey yoktur. Tersine, DISK'in V'inci genel kurudan sonra izlediği siyasetlerin eleştirisi sosyal pratikte kısa zamanda doğrulanmış, IDD çizgisinin DISK'deki politikası iflâs etmiş, gerek KITLE Dergisinde, gerekse Dergimizde bu konuda yapılan eleştiri ve değerlendirmelerin büyük isabeti pratik içinde kendisini kanıtlamıştır.

Burada DISK'in geçirdiği evrimleri, zikzakları, geri dönüşleri, yaşadığı çelişkileri kısaca özetledikten sonra. VI'ıncı Kongre öncesindeki gelişimleri, VI'ıncı Kongrenin değerlendirilmesi ile birlikte ele alacak ve esas olarak bundan sonraki sorumlar ve görevler üzerinde duracağız.

ÖZET OLARAK DİSK TARİHİ

Işçi sınıfı sosyalistlerinin geçmişte de sık sık tekrarladıkları gibi DISK, kurulduğundan bu yana çeşitli gelişim aşamalarından geçmiş, bu gelişim sürecinde çeşitli duraksamaları, zikzakları, geri dönüşleri de yaşamış, gerek genel Türkiye politikası, gerekse Türkiye solunun içindeki gelişimler değişik süreçler halinde farklı etkenlerle DISK'e yansımıştır.

Kurulduğundan bu yana işçi sınıfımızın ileri ekonomik örgütlenmesini teşkil ve temsil etmiş olan DISK'in 11 yıllık tarihine ve bugününe etkiyen süreçleri, ekonomik ve politik olmak üzere başlıca iki temel kategoride toplamak gerekir. Çünkü, bilindiği gibi, toplumun en ileri kesimi olan işçi sınıfı ve onun ekonomik mücadelesi, politikadan ve politik mücadeleden ayrı tutulamaz. Esasen, DİSK'in kuruluşunun temel nedeni de «Partilerüstü sendikacılık» adı altında işçi sınıfımızı siyasetten uzak tutmaya çalışan, işçi sınıfımızın politik bilincinin gelişmesini önlemeye uğraşan ve böylece ekonomik mücadelesini de burjuvaziye karşı değil, burjuvazinin güdümü altında sürdüren sarı sendikacılığın —Türk-İş'in— gerici çemberini kırmak idi.

Bir başka deyimle DİSK'in kuruluş temellerinde, biribirinden soyutlanmasına imkân bulunmayan iki ana faktör yatar:

1 — Türk-İş'in «partiler-üstü sendikacılık» adı altında güttüğü burjuva politikasına karşı mücadele... (Türkiye işçilerini «siyaset dışı» bırakarak, burjuvazinin politik egemenliğini koruyup, işçilerin bilinçlenmesini önlemek veya geciktirmek isteyen CIA'nın yönlendirdiği Amerikan sendikacılığına karşı mücadeleyi ayrı bir sendikal konfederasyon altında sürdürmek...)
Şu halde, DİSK'in kuruluşunun esas ve belirleyici nedeni, POLİTİK'dir...

2 — Sözkonusu burjuva siyasetini güden sarı Türk-Iş yönetiminin, ekonomik mücadelede bu siyasete uygun olarak sürdürdükleri satılmış ve gangester sendikacılığına karşı, işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesini ayrı bir sendikal çatı altında geliştirmek...

Böylece, DİSK'in kuruluşunun temelindeki amaç, gerek ekonomik, gerekse politik bakımdan, işçi sınıfımızın burjuvaziden **bağımsızlaşması'** dır .Hiç kuşkusuz, amaç budur, fakat DISK daha kurulduğu anda bile burjuzaviden ekonomik ve politik bakımdan bağımsızlaşabilmiş midir?.. Örneğin Aybar'ın şefliğindeki o zamanki TİP işçi sınıfımızın bağımsız politik örgütü değildi ve olamazdı. Çünkü, herşeyden önce, birincisi, o partinin ideolojisi işçi sınıfının bağımsız ideolojisi değildi.. (Bilimsel sosyalist ve enternasyonalist bir parti olmayan, gerek yönetimiyle gerek tabanıyla, gerekse de genel ideolojik ve politik tavrıyla TİP'in «bağımsızlığı» burjuvazinin çizdiği sınırlar içinde ve onun icazeti altındaki bir «bağımsızlık» idi. Dünya komünist hareketinin ideolojik ve politik hattının ve temelin dışında kalan, hatta ona aykırı düşen eski TİP sosyalizmini, işçi sınıfının sosyalizmi sayamayacağımız için, bu partinin güdümündeki DİSK'i de ancak bu çerçevede değerlendirebileceğimizi hatırlatmalıyız.. Şu kadar ki, bilimsel sosyalizmden sadece etkilenmiş ve

esinlenmiş olan TİP, DİSK adımını atmakla, bir kısım işçi sendikalarını ve sendikal planda örgütlü bir kısım işçileri, ekonomik mücadelede sarı sendikacılık çemberi dışına çıkarıyor, fakat bu adımı politik bakımdan bilimsel sosyalizm ve proletarya enternasyonalizmi ile bütünleştiremiyordu. TİP'in zaten böyle bir amacı da yoktu. Çünkü kendi sosyalizm anlayışı, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bilimsel sosyalizmin ve proletarya enternasyonalizminin dışında —hatta yer yer karşısında— idi...)

Buna rağmen, DİSK ilk kurulduğu yıllarda hızla gelişti. Bu gelişim TİP'in başarılı politikası veya «bilimsel sosyalist» (!) karakterinin bir sonucu değildi, DISK'in güçlenişindeki belirleyici amaç, Türk-İş sendikalarından daha iyi toplu sözleşme yapması, ekonomik mücadelede daha başarılı olması ve bu gerçeği kavramaya başlayan işçilerin, daha iyi ekonomik haklar koparmak için DİSK'i seçmeye başlamalarıydı. Esasen o zamanki TIP yöneticilerini yeni bir konfederasyona iten faktörlerin başında, spontane olarak gelişen işçi sınıfı ekonomik hareketinin zorlaması vardı. DISK başlangıçta bu spontane gelişime, işçilerin ekonomik mücadele ihtiyacına cevap verebildiği için belli bir büyüme gösterdi.. Ama DİSK yöneticileri o zamanlar, TIP yönetiminde de oldukları halde, konfederasyonda ve işçi hareketlerinde bir politik güdüm olmadı, TIP içinde «sendikacılar grubu» daima bir grup olarak özerkliklerini korudular.. Başka bir deyişle, politik anlamda güdümsüz kalan yeni sendikal hareket de spontane niteliğini korudu, mücadeleyi yönlendiren merkez, politik bir merkez olmadı, sadece o politik merkez içinde yeralmış bulunan ve esas misyonları sendikacılık olan, politik vasıfları ikinci planda kalan sözkonusu grup oldu.

1968 sonlarına doğru, TIP merkez yönetiminde bölünme çıkınca sendikacılar grubu ile Doğulular grubu Aybar'dan yana tavır koydular. Aren-Boran ekibine ağır şekilde saldırdılar, böylece Aybar'ın parti başında kalmasını, Aren-Boran ekibinin yönetimden tasfiyesini sağladılar. Fakat bir yıl sonra 1969 Milletvekili seçimleri için yapılan yoklamalarda ve merkez kontenjanlarında Aybar, oy hesaplarıyla Doğulular grubunu tutup, sendikacılar grubunu «harcayınca», sendikacılar (Rıza Kuas ve Kemal Nebioğlu dışında) Aybar'ı terkettiler. Daha sonra, 1969 seçim sonuçlarıyla birlikte, Doğulular da Aybar'ı bırakınca, parti yönetimi, yeni dengelere göre el değiştirdi.. vb.... Böylece bu tarihten sonra, DİSK merkez yöneticileri arasında Kemal Türkler'in başında olduğu belirleyici ekip, zaten ayrı bir grup halinde bulundukları TIP'' ve onun siyasetini tümüyle terkettiler.

Böylece DİSK'in ve gelişiminin spontane karakteri artarak devam etti. DISK yöneticileri, TİP yönetiminde de bulunduğu sıralarda DISK'in ve onun temsil ettiği ekonomik hareketin spontane olduğunu, her hangi bir ciddî politik güdümü altında bulunmadığını söylemiştik. DİSK yö-

neticileri TİP dışına çıktıktan sonra da DİSK'in gelişmesinin ve büyümesinin devam etmesi, bu tesbitimizin en somut kanıtıdır... DISK'in kurulması TİP'e siyasi bakımdan kayda değer her hangi bir şey kazandırmamıştır. TİP'in işçi sınıfına ulaşmasına yardımcı olmamıştır. TIP ile DISK yöneticileri sadece tepede biribirlerine teğelle bağlanmış olarak kalmışlar, TIP sendikacılar vasıtasıyla DISK tabanına ve işçi sınıfı içine inememiştir.. (Somut bir örnek verecek olursak, DISK'in ve Maden-İş'in liderlerinden Şinasi Kaya TIP'in İstanbul il başkanlığını yaptığı, hatta 1968 belediye seçimlerinde Istanbul'dan TIP Belediye Başkan adayı olduğu halde, TİP'in siyasal çalışma olarak DİSK tabanında önemli bir varlık gösterememesi, DISK yöneticilerinin sendikalist niteliğinin bir sonucudur). DISK yöneticileri merkezden başlayarak TIP'in her kademesinde söz sahibi oldukları halde, TIP siyasetini ve etkinliğini DISK tabanına götürmemişler, DISK içinde işçilerin politik bilinçlenmesine ve politik bakımdan işçilerin örgütlenmesine ciddî bir çaba göstermemişler, ekonomizm ve sendikalizm güderek, kendi sendikal etkinliklerini ve liderliklerini korumak gayreti içinde olmuşlardır. Onlar için, ekonomizm daima ön planda olmuş siyaset ise, ancak ona bağımlı olarak —işlerine yaradığı sürece— belirli sınırlarda hapsedilmiştir. Nitekim TIP artık etkinliğini yitirince, TİP yönetiminde olmak DISK yöneticileri için her hangi bir avantaj taşımaktan çıkınca, TIP yönetiminde yeralmak, DISK yöneticileri için bir politik kariyer ve cazip bir politik misyon olmaktan çıkınca, DISK üst yönteiminin de TIP'le işi bitmiştir.

DISK in kuruluşunda ve gelişiminde ciddî bir politik güdümün bulunmadığı, bu varoluşun spontane hareket sonucunda ortaya çıktığı konusundaki yargımızı özetle yeniden vurgulamak istiyoruz:

1 — DISK'in ekonomik mücadelesi, TİP'in politik mücadelesine bağımlı olmamıştır. DİSK'in TİP'i destekleme kararı olduğu genel seçimlerde bile, bu kararlar TIP'e tavırda politik bağımlılığın bir sonucu olmamıştır. Böylece, politik mücadele ile ekonomik mücadele arasında olması gereken bağlar TIP-DISK ilişkilerinde kurulamamıştır.

2 — DISK'in gelişmesini belirleyen esas faktör, politik güdüm ve politik nedenler değil, daha iyi ekonomik mücadele olmuştur. Bu ise işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin spontane gelişiminin dayattığı bir zorunluluktur.

3 — DISK yöneticileri, TIP'den tümüyle koptuktan sonra da, DISK gelişmesine devam etmiştir... Bu gelişim 15-16 Haziran 1970'i neden ve sonuç olarak içermekte, gene aynı yıl Kasım ayında Adana'daki etkin işçi gösterilerini kapsamaktadır.
(TİP ve İDD çizgileri daha sonraları 15 - 16 Haziran'ı kendi politik güdümlerinde ve etkilerinde göstermeğe çalışmışlardır,

fakat bütün bunlar sosyalistliğe yakışmayacak gerçek dışı bir iddiadan ve böbürlenmeden başka bir şey değildir.)

4 — 15-16 Haziran olayları, gerici egemen güçler tarafından işçi sınıfımızın zaten kısıtlı olan sendikal özgürlüğünün tümüyle ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir yasanın parlamentodon geçmesine karşı, DISK'in gösterdiği bir tepki olarak başlamış fakat kısa zamanda, DISK dışındaki onbinlerce işçiyi de kapsayarak gelişmiştir. Işçi sınıfımızın burjuvaziye karşı yıllardır güçlendirerek sürdürmüş olduğu mücadele ve tepkiler, bir sosyal yığınsal patlama olayı halinde açığa vurmuştur. Bu olayların spontane niteliği ve bizzat sendikal yöneticileri dahi aşması, yukarıda vurguladığımız yargıların pratik bir kanıtıdır...

Böylece, DİSK'in birinci dönemini, 12 Mart'a kadar olan ilk kuruluş yılları olarak alırsak yanlış yapmış olmayız. Çünkü DISK'in kuruluşunda belli bir TIP inisiyatifi bulunsa bile, politik faktörün DISK'in kuruluşunda ve gelişmesinde belirleyici rol oynamadığı, TIP ile DISK arasındaki merkezi ilişkinin üç yıl içinde, adeta bir «kuruluş tarihleri ayniyetine» dek indirgendiği görülmüştür. Bu nedenlerle, DISK'in ilk kuruluşunda, merkezî bir politik hareketin payı olmuştur ve fakat gelişmesinde belirleyici faktör ekonomik mücadelenin ve taleplerin boyutlarıdır. Hiç kuşkusuz, DISK'in TIP sonrası örgütsel gelişmesi de sosyalistlerin ve sosyalist işçi liderlerinin önemli katkıları ve fedakâr çabaları üzerinde yükselmiştir fakat bu çabalarda örgütsel bir politik kollektivitenin güdümü ve damgası yoktur. DİSK liderlerinin TIP'den kopmasıyla, DISK'in de TİP'den kopmuş olması ve TİP'in tabanda her hangi bir etkinlik taşımaması, DISK liderlerinin işçi sınıfını politikleşmeden uzak tutarak ekonomik mücadele alanına hapsetmeleri ve böylece DİSK'de kendi liderliklerini korumaları bu tesbitin kanıtıdır.

DİSK'in tarihinde ikinci evreyi 12 Mart dönemi oluşturur. 12 Mart faşizmi grevleri yasaklayınca ve işçilerin toplu sözleşmelerini bile sıkıyönetim komutanlığından gelmiş görevlilerin kontrolünde yapınca DISK'in yoğun faşist baskılar altında, ilerlemesi ve büyümesi durmuştur. Gerçi faşizm altında DİSK sendikalarına bazı işyerleri katılmışlarsa da, bu katılımlar büyüme diye nitelendirmeyeceğimiz düzeydedir.

DISK bu dönemde ancak demokratikleşmenin başladığı —1973 genel seçimlerinin kesinlik kazandığı— son aylarda canlanma göstermiştir. Özetle söylersek, bu evrede, DISK yöneticileri 12 Mart faşizmini «kazasız-belasız atlatmak» siyaseti izlemişlerdir. Bu dönemde DİSK'e katılan sendika olmadığı gibi, DISK'e üye sendikalar, yeni işyeri ve üye kazanmak için kayda değer bir faaliyet göstermemişlerdir.

12 Mart sonrası dönem, DİSK'in tarihinde üçüncü bir evreyi temsil eder. Ortamın demokratikleşmesi ve faşizmin geri çekilmesiyle birlikte, işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesi de hız kazanmış ve DİSK kendi tarihinin en önemli büyüme aşamasına girmiştir. Bir yandan DISK'e üye sendikalar yeni işyerlerini DISK'e kazanırlarken, öte yandan, yeni yeni sendikalar DİSK'e katılmaya başlamışlardır. Bu yeni katılımlar arasında, Özcan Keskeç'in başkanlığındaki Sosyal İş Sendikasını, Mehmet Kılınç' ın başkanlığındaki Petkim-Iş sendikasını, Fehmi Işıklar'ın başkanlığındaki Çağdaş Metal-İş sendikasını, Abdullah Baştürk'ün başkanlığındaki Genel Iş sendikasını ve son olarak da Mukbil Zırtıloğlu'nun başkanlığındaki Oleyis Sendikasını sayabiliriz. DISK'in üye sayısı için, DİSK genel kurulundaki delege adedini ortalama bir ölçüt olarak alırsak, 1973 başlarındaki Dördüncü Olağan Genel Kurulda DISK delegeleri 80'i aşmışken, 1975 Mayısındaki V.ci Kongrede bu sayı 140 civarına kadar yükselmişti. Geçtiğimiz Aralık ayında yapılan VI.ci Genel Kuruldaki delege sayısı 410'u geçmişti. (Son kongrede sayıları artmış bulunan DISK bölge temsilcilikleri'nin doğal delegelikleri gözönüne alındığı takdirde bile, DISK genel kurulu için kendi sendikalarından seçimle gelmiş delegelerin sayısı, V. ci ve IV.cü genel kurullardakilerle kıyaslandığında, DİSK'in özellikle son yıllarda önemli bir büyüme gösterdiği ortaya çıkar).

Şu halde 12 Mart döneminden çıkışı izleyen yıllarda, Konfederasyon olarak DISK kendi tarihinin en önemli **nicel** büyümesini göstermiştir.

Fakat nicel plandaki bu büyüme, siyaset sahnesinde DİSK üst yönetiminin koyu bir CHP takipçiliği yaptığı yıllara rastlar. Bu noktada gerek CHP'li sendikacıların, gerekse Kemal Türkler başta olmak üzere, bir ayağı sözde sosyalizmde olan reformcu sendikacıların ve gerekse sosyalizm adına CHP takipçiliği misyonunu güden IDD'cilerin önemli payları olmuştur.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi DİSK'in 10 yıllık siyaseti, özellikle son birkaç yılıyla KITLE gazetesinde geçen yıl ayrıntılı olarak ele alındığından, burada DISK'in politik arenayla olan bağıntılarını, ve IDD'cilerin de sosyalizm adına omuz verdikleri CHP takipçisi politikalarını burada uzun uzun tekrarlamayacağız. Esasen, işçi sınıfı sosyalistlerinin her vesileyle göstermiş oldukları bu olgu, son gelişen olaylarla artık herkesin bildiği bir gerçeklik haline gelmiştir. Bu konuda, İDD'cilerin izledikleri son derece olumsuz siyasetin meyvalarını ise başta kendi grupları olmak üzere, tüm sosyalist hareket ve işçi sınıfımız toplamıştır, toplamaktadır.

DISK üstyönetiminin son yıllarda izlediği CHP yanlısı ve takipçisi politika 1972'de Bülent Ecevit'in CHP genel başkanlığına seçilmesi, İsmet Paşa ve ekibinin Parti yönetiminden uzaklaştırılması ve böylelikle partinin 12 Mart faşist rejimi ile işbirlikçiliği yapma siyasetinden uzaklaşarak 12 Mart faşizmine karşı çıkması ile başlar. Daha sonra giderek

güçlenen sosyal demokrasi ve Bülent Ecevit karizması ile bu CHP takipçiliği büsbütün pekişir. İlk kurulduğu sırada sosyalist olduğunu söyleyen ve hatta sosyalist bir partinin yönetiminde görev almış bulunan DISK yöneticileri kendi «sosyalizm» anlayışlarına pek uygun bir şekilde, DISK gemisini kolayca CHP limanına bordalamışlardır. «Sosyalist» DISK yöneticilerinin böylesine rahatlıkla sosyal demokrasinin peşine takılmalarını kolaylaştıran faktörler şunlar olmuştur:

• 12 Mart öncesi dönemde ülkemizde genel sosyalist hareketin sınıf mücadelesini kucaklayıp yönlendirmekten zaten yoksun olan güçsüz yapısının 1968 sonrası bölünmeleriyle büsbütün zaafa düşmesi, ve sosyalist hareketin, sosyal muhalefet görevlerini hepten yapamaz hâle gelmesi... Bu etken, zaten başından beri «sosyalist» kimlikleri değil, sendikacı kimlikleri ağır basan, ekonomist veya sendikalist diye nitelendirebileceğimiz DİSK yöneticilerini, hemen hemen bütünüyle sosyalist siyasi hareketten koparmıştır. İlk günden beri sosyalizmi, **«bilimsel sosyalizm ve enternasyonalizm»** olarak zaten benimsememiş bulunan, bu nedenle, işçi sınıfı içine bilimsel sosyalizmin ve enternasyonalizmin bütünsel bir teorik sistem olan öğretisini sokmaya çabalamayan, sendikal eğitimlerde işçilere sadece artı-değer, sömürü vb. kavramlarını öğreten, (ekonomik bilinç veren) proletarya mücadelesinde esas belirleyici faktörü, yani politik mücadele nosyonunu aşılamayan, işçi sınıfı biliminin, sosyalist topluma ve bu topluma giden yolda sınıf mücadelesinin siyasal gereklerini, ve başta siyasal iktidar hedeflerinin (işçi sınıfının tarihsel misyonunu) işçilere öğretmemiş, böylelikle işçi sınıfını kendiliğinden sınıf olma durumundan çıkarıp, **«kendisi için sınıf»** durumuna getirmeye, çalışmamış, yani esas gerekli olan politik bilinci ve SİYASİ İKTİDAR amacını işçilere benimsetmemiş olan «sosyalist» DISK üst yönetimi kolaylıkla sosyal demokrasinin (burjuva reformizminin) peşine takılabilmiştir.

• Şu halde, DİSK'in sosyal demokrasi takipçiliğine başlamasının esas nedeni işçi sınıfı politik hareketimizin dün de varolan, bugün de süren güçsüzlüğü, bölünmüşlüğü ve zaaflarıdır. Şayet, —1920'lerin başında başlayan— sosyalist hareket, toplumda, dünya ve Türkiye işçi sınıfına karşı görevlerini yapabilmiş ve sağlam bir bilimsel sosyalist ve enternasyonalist hareket kurabilmiş olsaydı, hiç kuşkusuz ekonomik mücadele ve onun örgütlenmesi ile politik mücadele, bu denli biribirinden ayrı gelişmeyecekti.

• Sosyalist hareketin kadrolarının daha çok aydınlardan oluşması, esasen bilimsel politik bilinçte ve formasyonda olmayan, başlıca reformizm, sendikalizm, ekonomizm vb. gibi hastalıklarla mâlûl bulunan sendika liderlerinde, varolan aydın düşmanlığını büsbütün geliştirdi. Gerçekte bu liderler kendileri de üretimden koptukları, bir ölçüde aydın-

laştıkları, daha önemlisi, örgütsel hiyerarşi içinde **bürokratlaştıkları** için, kendilerini ve denetimleri altındaki sendikaları sosyalist siyasal hareketten büsbütün bağımsızlaştırmak, işçileri bilimsel politik bilinçten uzak tutmak amacıyla, kolayca uvriyerist motiflere başvurmuşlar, işçiler arasında, aydın düşmanlığına yarayacak uvriyerist propagandalara girişmişlerdir. DISK liderlerinin, 1968'deki TIP merkez yönetimindeki ayrışmada (bölünmede) Aybar'ın safını tutmaları, sadece onların bilimsel sosyalizm dışı olmalarının sonucu değildi. Esas olarak bu temel üzerinde, fakat, aynı zamanda, TIP içinde rakiplerini «aydın» olmakla suçlayan ve alabildiğine uvriyerizm (aydın düşmanlığı) yapan, bu yolda komünizmi ve komünist partilerinin işleyişini «bürokratizm» ile suçlayan Aybar'ın ve «Aybarizm»in uvriyerist ve menşevik görüşleri, sendikacıların kendi sendikal kariyerlerini ve bu ekonomik kariyer üzerine kurulu bulunan politik kariyerlerini korumaya, sürdürmeğe, DISK içinde bilimsel sosyalizmin yaygınlaşmasını önlemeye, mevcut sendikal hiyerarşinin sürmesini sağlamaya yaradığı için, DISK liderleri «Aybarcı» olmuşlardır. Daha sonra, yukarıda da anlattığımız gibi, «Aybarizm» politik arenada tümüyle iflas edince, DISK liderlerinin de «sosyalist» politikayla ilişkileri kalmamıştır. Tersine, gene belirttiğimiz gibi, bu sendika liderleri DISK tabanında aydın düşmanlığını şiddetlendirmişlerdir.

Tekrar belirtelim ki, bu aydın düşmanlığı, o zamanki DISK liderlerinin ideolojik düzeyleri ve formasyonları ile sınırlı değildir; bu aydın düşmanlığın ardında aynı zamanda, DISK sendikalarını ve bilinçli işçilerini, DISK liderleri dışındaki sosyalist siyasal hareketten uzak tutmak, böylece kendi sendikal mevkilerini korumak amacı da yatmaktadır. Nitekim, DİSK'de ilk günden beri bir imparatorluğun temellerini atmış olan, alabildiğine merkeziyetçi bir tüzüğün genel başkanda toplamış olduğu olağanüstü yetkileri, konfederasyonda kendi **kişi kültü** için kullanan Kemal Türkler'in, uvriyerizme ve aydın düşmanlığına başvurması, önce TIP'de Aren-Boran ekibine karşı tutumuyla netçe açığa çıkmıştır. Türkler ve arkadaşlarının, TİP'le ilişkilerini kestikten sonra Parti yönetimine gelen bu ekibe karşı süren düşmanlıkları, Behice Boran'ın genel başkan olmasıyla birlikte, Boran'ın şahsında en uç noktaya varmıştır. Daha sonra, 12 Mart'ı izleyen dönemde, TSIP kurulunca, Türkler ve arkadaşlarının «aydın düşmanlığı» TSIP yöneticilerinde somutlanmış, bir yıl sonra TIP, Boran'ın başkanlığında somutlanınca TIP'in sendikalarda etkinlik sağlayacağından korkan Türkler ekibi yeniden TİP düşmanlığını yaratmışlar, TIP'li sendikacıları, hertürlü yoldan tecrit ve tasfiye için ayak oyunlarına girişmişlerdir. Aşağıda da tekrar değineceğimiz gibi, IDD'ciler ise kendi ilkesiz, bilimsiz ve son derece grupçu tutumlarından dolayı, bu tasfiye ve tecrit politikasının en hararetli destekçileri, uygulayıcıları ve **teşvikçileri** olmuşlardır. Kemal Türkler'in «aydın düşmanlığı»nın kendi

kariyerini korumaya hizmet eden bir araç olduğu, bir zamanlar en ağır sözlerle suçladığı ve «en zararlı aydınlar» arasında gördüğü kimi aydın sosyalistlerle zamanı gelince birlikte çalışmaya başlaması olmuştur. Aybar'a karşı muhalefetin başını Aren çektiği sıralarda, TIP Büyük Kongrelerinde Aren'e en gâliz sözlerle saldırarak onu «aydın», «bürokratik», «ceberrut sosyalist» diye suçlayan, neredeyse «ihanet» ile itham edecek kadar ileri giden Kemal Türkler, daha sonraları, Aren grubu bugünkü TIP kuruluşuna katılmayınca ve kitlelere politik hedef gösterebilen bağımsız bir siyasi hareket olmaktan çıkınca, yani Turkler imparatorluğu için politik bir «tehlike» olma vasfını yitirince, bir zamanlar en olmadık şekilde saldırdığı Prof. Sadun Aren'i, DISK siyasi müşavirliğine almıştır... Gene 12 Mart döneminde ve sonrasında Yeni Ortam'daki yazılarıyla ileri kitleler içinde ün yapan sosyalist bir fıkra yazarı başlangıçta TSIP politik hareketinde yöneticiler arasında yeralınca, onun hakkında en galiz küfürleri savuran Türkler, daha sonra, bu yazar IDD saflarına geçtikten, yani siyasal çizgi bakımından Türkler ve imparatorluğu için bir «tehlike» olmaktan çıktıktan sonra, DISK adına Türkler'in sahibi bulunduğu günlük gazetenin başına getirilmiş, ayrıca önce müstear isimle, sonra da kendi imzasıyla sürekli fıkra yazmaya başlamıştır... Sosyalist çevrelerin çok yakından bildikleri bu iki örnek dışında, bu tesbitimiz için birçok örnek daha vardır. Orneğin «aydın düşmanı» olarak bilinen Kemal Türkler, İDD çizgisi ile işbirliği yaptıktan sonra, IDD çizgisi ise Türkler'e kan ve can vermeye başladıktan sonra, birçok aydını, DISK uzman kadrolarına getirmiştir. Demek ki, sendikacıların «aydın düşmanlığı» da kendi kişisel veya grupsal çıkarlarıyla sınırlıdır.

- Yeri gelmişken şu noktayı da belirtelim. Işçi hareketine bir sendikacı olarak başlayan, fakat zamanla politik nosyon ve eğilim kazanan bir işçi liderinin herhangibir siyasal sosyalist kollektiviteyi seçmesine karşı çıkmak şöyle dursun, bunu olumlamak teşvik etmek gerekir. Çünkü işçi sınıfı mücadelesi açısından esas ve belirleyici olan, hiç kuşkusuz, SIYASI MUCADELE'dir. Ne var ki, Türkler ve birkısım sendikacıların IDD ile işbirliği yapmaları, hatta onlara angaje olmaları, böyle bilinçli ve içten bir seçiş değildir. Sadece birtakım «öznel» hesaplara dayanmaktadır. Çok değil, 1968-69 yıllarında, Aybar ile birlikte aydın düşmanlığı ve daha da önemlisi anti-Sovyetizm yapan, SBKP'yi bürokratizm, «ceberrut sosyalizm» vb. ile suçlayan bir sendika lideri, birkaç yıl sonra, Aybar çizgisinin de gerisine düşerek, sosyal demokrat takipçiliğine başlamış, sosyalizme «devlet faşizmi» demiş, Halk Sektörüne övgüler düzmüş, sosyalizm ile kapitalizm arasında üçüncü bir yol olduğunu, onu da «Sayın Ecevit»in halk sektörü ile gösterdiğini öne sürmüş, «dar kadro Partisi» ne karşı çıkarak bu gibi partilerin «demir perde ülkelerinde» bulunduğunu beyan etmiş, ve de özel mülkiyeti kutsamış ise (1973-74); ve bu şa-

hıs, yeni bir rüzgârın esmesiyle, bu sözlerinden bir yıl sonra «bilimsel sosyalizm ve enternasyonalizm» türküleri çağırmaya başlamışsa, bu sendika liderinin «bilimsel sosyalistliğinden, enternasyonalistliğinden» gerçekten şüphe etmek ve onun demeç vb. olarak okuduğu yaldızlı metinlere inanmamak hepimizin hakkıdır. Şayet Türkler, IDD çizgisine kendi politik bilincini geliştirerek, geçmişinin özeleştirisini yaparak katılmış olsaydı ve işçi sınıfının bağımsız siyasi yolunda tutarlı bir politika gütseydi, biz bunu ancak saygıyla ve takdirle karşılardık. Fakat, Türkler'in «IDD»ci kesilmesiyle birlikte ve IDD'cilerin DISK merkez uzmanlık kadrolarına getirilmesiyle birlikte, şayet TIP'li ve TSİP'li sendikacılar, işçi liderleri, bu gruba dayanarak tasfiye edilmeye başlandıysa, (KITLE, 26.4.1976) ve bu grubun «cansiperâne» çabaları, DISK'de işçilerin politik bilincini değil, Kemal Türkler ve benzeri reformist sendikacıların V nci Kongrede sallandığı görünen koltuklarını güçlendirdiyse, onlara payanda olduysa, gene bu «IDD'cilik», Türkler ve benzerlerine uluslararası arenada birtakım olanaklar, avantajlar ve destekler sağlamaya yaradıysa... ve IDD'cilerin «toplumsal ilerleme» çizgisi, tüm reformistleri politik planda katıksız bir CHP peşinde birleştiren bir paravan slogan haline getirildiyse, gene sosyalizm sözcüğüne ambargo konulup, «ileri demokratik bir düzen» veya «ileri demokrasi» mutlaklaştırdıysa, ve tüm CHP liler de bu «ileri demokrasi»yi kendilerine uygun gördülerse, bu durumda IDD ile işbirliği yapan, ya da birdenbire IDD'ci kesilen, ansızın hidayete erip «işçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadelesinden» sözetmeye başlayan yıllanmış reformist sendikacılara nasıl güven duyulabilirdi ki... Nitekim, işçi sınıfı sosyalistleri, ilk günden beri bu gibi sendikacıların «bilimselliğine, enternasyonalistliğine» güven duymamıştır, bunu ilk gündenberi belirtmiştir. Işçi Sınıfı Sosyalistleri IDD'ciler ile reformcu sendikacılar arasındaki ittifakı, «karşılıklı kullanmaya, faydacılığa ve oportünizme dayalı» bir ittifak olarak nitelemişlerdir. Zaman, uzun olmayan bir sürede bizleri haklı çıkarmıştır. Örneğin TIP'in etkin olduğu 9 bin kişilik Kimya Iş'e karşı, kendisine her türlü destek sağlanan ve IDD'ci «bilimsel sosyalistler ve enternasyonalistler» tarafından «işçi sınıfının uluslararası ve ulusal yüksek çıkarları» (!) adına hertürlü işçi sınıfı dışı yolla ön plana çıkartılan ve 9 bin kişilik Kimya-İş'in kendisine peşkeş çekilmesi yolunda akla gelmedik, her türlü «bilimsel sosyalist ve enternasyonalist» teveccühe mazhar olan Sayın Mehmet Kılınç, bu ikbalden bol bol faydalandıktan sonra, birden bire «enternasyonalist» olmaktan vazgeçmiş, daha da önemlisi, bugüne kadar Kılınç'a her türlü müzahareti gösteren IDD'ciler Kılınç'ı ansızın «karanlık güçlerin adamı» diye ilan etmişler, hatta 6.cı Kongrede Kılınç'ın faşist olduğunu ispatlamak için, onun bir zamanlar Türkeş'le çektirmiş olduğu bir fotoğrafı divan başkanlığına vermişlerdir. Oysa bu resim, çok önceleri Yürü-

yüş dergisinde yayınlanmıştı, fakat o sıralarda İDD'ciler, Kılınç'la el ele vermişler, Kimya Iş'in TIP'li Başkanı Dinçer Doğu'yu harcamaya çalışıyorlardı. Dah sonra, Kılınç İzmit Pet-Kim'de referandumu kaybedince (KITLE, 15.11,1976) gazaba gelip Pet-Kim'li 2000 işçiyi sendikadan ihraç ettiği zaman da, o meşhur resim İDD'cilerin aklına gelmemişti, gene Kılınç Aliağa'da benzeri bir suç işlediği sırada da İDD'ciler o resmi anımsamamışlardı... Bütün bu çarpıcı gerçekliklere rağmen İDD'ciler Kılınç ile kolkola gezdiler, Kılınç ve ekibi, koskoca sendikayı adeta tükettiği halde IDD'ciler Türkeş'le çekilmiş fotoğrafı her nasılsa hatırlamadılar. Fakat ne zaman ki, IDD ile Kılınç vb. çatışmaya başladılar, o zaman Kılınç «UDC'yi sabote etmek isteyen yabancı-yerli karanlık güçlerin ajanı», «işbirlikçi burjuvazi»den emir alan «dörtlü çete»nin elemanı oluverdi. işte ancak o zaman Kılınç'ın Türkeş'le çektirmiş olduğu resim, İDD'ciler gözünde, Genel Kurul Başkanlık Divanına sunulacak kadar önemli bir belge niteliği kazandı. Ve zamanında Kılınç ve benzeri sendika liderlerini, ve de onların genel reformcu hatlarını, onların sosyal demokrat kimliklerini, bu doğrultudaki amaçlarını gösteren, ayrıca İDD'cileri, DISK'i sosyal demokratlaştırmak ile eleştiren, DISK'de sosyalizmin değil, sosyal demokrasinin tırmanmakta olduğunu dile getiren işçi sınıfı devrimcilerini «her soydan ve boydan sapık akımlar» teranesiyle suçlayan IDD'-ciler, DISK'deki son gelişimler karşısında, yakın zamanlara kadar toz kondurmadıkları reformcu sendikacıların bir kısmını «karanlık güçlerin hizmetinde» göstermişler, fakat bu kadarla da yetinmeyip, kendilerinin yanlış politikalarını sergilemiş olan ve başından beri DISK'in sosyal demokratlaşmasını eleştirmiş bulunan, söz konusu sendikacılarla ilkesiz ve kuyrukçu işbirliklerine karşı çıkan işçi sınıfı sosyalistlerini de sanki o sendikacılarla aynı saftaymışlar gibi gene «karanlık güçler» arasına katmakta perva duymamışlardır... IDD çizgisiyle ittifak kuran, İDD jargonunu tekrarlayan, diğer bir reformcu sendikacının konumu ise, İDD'nin iflas eden politikasının en çarpıcı örneklerinden birisidir. DISK içinde UDC tartışmaları başladıktan ve ihtilaf yürütme kurulunda iyice derinleşip açığa çıktıktan sonra, bilindiği gibi 7 kişilik yürütme kurulu 3'e karşı 4 olmak üzere ikiye ayrılmıştı. İDD ile birlikte davranan ve UDC şampiyonluğunu yapan bu üç kişiden birisi de Fehmi Işıklar idi. 1977'nin Eylül ayında, yürütme kurulundaki ayrılık en keskin biçimiyle, hatta İDD ci'erin zorbalık yöntemlerine varıncaya kadar kamu oyuna yansıdıktan sonra bile, Işıklar ateşli bir İDD ve UDC savunucusu olarak safını tutmuş ve nitekim Adana'daki bölge temsilciliği seçimlerinde yaptığı konuşmada UDC aleyhtarlarının hepsini aynı kaba koyarak, onlara İDD üslûbuyla sert bir şekilde saldırmıştı. Işıklar'ın saldırdıkları arasında, hem DİSK üst yönetimindeki dört sendikacı vardı, hem de UDC'yi bilimsel sosyalizm açısından eleştiren ve sosyal demokratlar gibi düşünmedik-

leri ilk günden beri belli olan, grupçu ve göstermelik bir cephe kavramını değil, bilimsel ve ilkeli cephe kavramını gösteren sosyalistler de bulunuyordu. DISK merkezindeki bu kesin saflaşmada, İDD ve UDC safında yeralmış bulunan Işıklar, aradan geçen iki aylık sürede, birdenbire tavır değiştirdi, İDD'cileri terkederek «karşı saflara» geçti ve böylece sadece DISK yürütme kurulu üyeliğini korumakla kalmayıp, aynı zamanda genel sekreterliğe seçildi. Bu çarpıcı örnek de, bir yandan IDD'cilerin ilkesiz ve makyavelist politikalarının iflasının bir başka kanıtıydı, öte yandan, İDD'ci gözüken pek çok reformist sendikacının gerçek ideolojik-politik hatlarının ne olduğunun belgesiydi. DISK'de kariyerin artık İDD'cilerden ve Kemal Türkler kültünden geçmediğini kavrayan daha birçok alt kademe yöneticileri de son aylardan sonra, İDD'cilikten hızla vazgeçmeye başladılar. Sendikal hareket içinde son zamanlarda tanık olduğumuz bu «çizgi değiştirme»lere daha fazla örnek göstermeği gereksiz buluyoruz.

Şu halde, birkaç somut olayla işaret etmeğe çalıştığımız noktayı bir kez daha vurgulayalım: DISK'de İDD modası başladıktan sonra bu modaya uyan veya o siyasal doğrultuya girmiş gözüken birçok reformcu sendikacının, gerçekte kendi gerçek ideolojik-politik formasyonlarını değiştirmemiş, yani bilimsel sosyalizme gelmemiş olduklarını, sadece İDD'nin, «toplumsal ilerleme», «ileri demokrasi» vb. gibi sloganlarının, bir süre için o sendikacıların da sosyalizm kisvesi altında reformculuk gütmelerine olanak verdiğini, bunun başlıca sorumlusunun ise IDD'nin ilkesiz, pragmatist ve komplocu tutumu olduğunu, (sosyalistlerin sendikalarda sosyal demokratlarla olması gereken ilkeli birlikteliğini grupsal çıkarlar adına ilkesizliğe ve sosyal demokrat-reformist takipçiliğine dönüştürdüklerini) göstermiş olan işçi sınıfı sosyalistlerinin tesbit, eleştiri ve uyarıları, bizzat sosyal pratik içinde doğrulanmıştır. Bilim ve işçi sınıfı prensipleri dışına düşen politikaların önünde sonunda iflas edeceği bilimin hiçbir zaman yanılmayacağı, birkez daha kanıtlanmıştır.

● Yazımızın bu bölümdeki tesbitlerini özetlersek, işçi sınıfı ekonomik hareketini politik mücadeleyle bütünleştirmesi, ekonomik mücadeleyi politik mücadele öncülüğü altına alması gereken sosyalist siyasal hareket, zayıf ve yetersiz olduğu için, sosyalist politik mücadeleyle, DISK de somutlanan ileri ekonomik mücadele ayrı kanallardan gelişmiş, işçi hareketine kendiliğinden gelme (spontane) karakter hakim olmuş (ekonomik mücadelede sosyalist siyasal hareketin belirleyici güdümü kurulamamış), böylece bir zamanlar «sosyalist» olan, TIP yöneticiliği yapan DISK liderleri, zamanla DISK gemisini sosyal-demokrasinin yedeğine takmakta güçlük çekmemişlerdir. DISK'in 11 yıllık tarihinde başlıca iki sosyalist çizgi, DISK'i yönlendirdiğini sanmış, fakat sonuçta böyle bir yönlendirmenin sadece zahiri (görüntüsel) olduğu, bilimsel sosyalist

politik güdüm dışında, kendiliğinden gelme'cilik vasfını sürdürdüğü pratikte anlaşılmıştır. Önce TİP çizgisi, bizzat DİSK yönetimi ile TİP yönetimini parti merkezinde bütünleştirecek kadar DİSK'i yönlendirir gözüktüğü halde, işçi sınıfı tabanına ve bilimsel temele dayanmayan bu «güdümün» bir illüzyon olduğu çok geçmeden (iki yıl içinde) ortaya çıkmıştır. 1975 Mayısındaki V. nci Genel Kurul'dan sonra, eski TİP kökenli bazı sendika liderleri, İDD çizgisi adına DİSK'de bazı yönetim mevzileri elde etmişler, genel başkan başta olmak üzere bazı reformcu sendikacılarla İDD tarzı ittifaklara girmişlerdir. Özellikle DİSK'de toparlayıcı bir politika izleyen, İDD grupçuluğunu gütmeyen, sosyal demokrat takipçiliği yapmayan Genel Sekreter İbrahim Güzelce'nin ölümünden sonra —ve İDD'nin DİSK dışında da, Türkiye solunda belli bir güce kavuşmasıyla— bu çizgi belirgin bir megalomaniye kapılmış, DİSK içinde (ve dışında) grupçu, bencil ve bölücü bir politika gütmeye başlamış, DİSK'i kendisinin kontrol ettiğini sanmış, 1 Mayıs'larda toplanan yüzbinleri kendi politik doğrultusunda gibi görmeye ve göstermeye başlamıştır. Ne var ki, «Yaşasın DİSK» âvâzeleri altında sürdürülen bu illüzyonda fazla uzun ömürlü olmamıştır. Gerek DİSK'deki eski TİP deneyi, gerekse son yıllardaki İDD deneyi kanıtlamıştır ki;

a — İşçi sınıfı politik hareketinin bölünmüşlüğü ve dolayısiyle güçsüzlüğü sürdükçe, sosyalist siyasal hareket sağlam temellerde ileri ve tek bir merkezi otoriteye ulaşmadıkça,

b — Böyle bir merkezileşmeye giden yolda, DİSK içindeki değişik sosyalist çizgilere bağlı sosyalistler ilkeli ve ortak bir çaba sürdürmedikçe,

c — DİSK içindeki sosyalist siyasi çalışmalar, işçilerin politik bilinçlenmesini ve örgütlenmesini amaçlayan taban çalışmalarıyla temellendirilmedikçe,

d — Bu süreçte, DİSK'deki tüm sosyalistlerin, grupçulukları saf dışı etmiş prensipli ortak çalışmaları ve davranışları, gene sosyal demokrat sendikacılarla prensipli bir birlikteliğe dönüşmedikçe,

ileri sendikal hareket içindeki sosyalist siyasal görevlerin ileri başarılara ulaşması ve işçi sınıfımızın politik mücadelesiyle ekonomik mücadelesinin bütünleştirilmesi yolunda güçlü, kalıcı adımlar atılması olanaksızdır. Sosyalist siyasal hareketimizin mevcut bölünmüşlüğünde ve dağınıklığında, şu veya bu sosyalist çizginin DİSK'de çeşitli belirli mevziler elde etmesiyle, o çizginin ekonomik hareketi yönlendirdiği gibi izlenimler yaratması, hele hele bu mevzileri, başka sosyalist siyasal örgütlenmelere bağlı olan sendikacıları DİSK'den tasfiye etmek için kullanması, hem ileri sendikal mücadeleye, işçi sınıfı ekonomik hareketine zarar verecektir, hem de bu tutum, ekonomik mücadele dışında da, sosyalist

politik platformdaki varolan ayrılıkları körüklemeye, bunları düşmanlık derecesine vardırmaya yarayacaktır. Bundan kazançlı çıkan ise, ya doğrudan doğruya veya dolaylı olarak (sosyal demokrasi yolundan) burjuvazi olacaktır. Umalım ki, eski TIP ve özellikle İDD deneyleri yeterince ibret verici ve öğretici olsun.

SENDİKALİZM VE SOSYALİST SİYASET ÜSTÜ SENDİKACILIK

DİSK'in tarihine ve gelişim sürecine, bu süreç içindeki zikzaklara, duraksamalara baktığımız zaman ortaya çıkan belirgin özellik, bugüne değin DİSK üst yönetiminde belirleyici olan tutumun sendikalizm ve ekonomizm olduğudur. DİSK yöneticileri, —yukarıda belirttiğimiz gibi— TİP yönetiminde oldukları dönemlerde bile kendilerini sosyalist siyasi hareketten özerk tutuyorlardı. Daha sonra, sosyalist hareketin bölünmüşlüğünün kalın çizgilerle ortaya çıkmasından sonra bu eğilimler iyice arttı. Böylelikle, DISK, siyasi bakımdan, Türk-İş'in «partiler üstü» politikasına karşı kurulduğu halde, zamanla kendisi, **Sosyalist Partiler üstü** bir politika gütmeğe başlamış, işçileri ve üye sendikaları sosyalist siyasetten uzak tutmaya çalışmıştır. (KITLE, 26.4.1975) DİSK üst yöneticileri, hangi siyasi çizgiyi kendilerinin örgütlü, sosyalist siyaset üstü, sendikalist çizgileri için tehlikeli görmeğe başladılarsa, o çizgiyi sendikal hareket içinde etkisizleştirmek için vargüçleriyle çaba sarfetmişlerdir. (Aynı yerde) son IDD deneyinde de bu gerçeklik birkez daha görülmüştür.

Örgütlü bir sosyalist siyasal hareket içinde olmayan sendikacılar daima belli bir açmaz içinde bulunmuşlardır. Bir yandan sendikalarının güçlenmesi, yaygınlaşması, onun yayın, eğitim vb. gibi işlerinin sürmesi için militan kadrolara ihtiyaçları vardır. Bu militan kadrolar ise, hiç kuşkusuz CHP içinde yoktur. Sendikalarda ya tümüyle ücretsiz (gönüllü) olarak, ya da düşük ücretlerle fedakârca çalışacak, hem mevcut kırtasiye işlerini, hem yayın —eğitim faaliyetlerini ve hem de en önemlisi sendikal örgütlenme, yeni işyerleri kazanma çalışmalarını canla başla sürdürecek türden militanlar, sosyalizm bakımından politize olmuşlardır ve çoğunlukla şu veya bu sosyalist siyasal kollektivite içinde yer almışlardır.

Belli bir siyasal kollektivite içinde bulunan sendika liderleri için kendi sendikalarında kendilerinin dahil bulunduğu siyasal çizginin militanlarına sendikal görevler vermek, pürüz teşkil etmez. Fakat kendileri sosyalist olmayan, (sosyal demokrat vb. olan), veya sosyalist geçinseler bile, herhangibir sosyalist siyasi örgütlenmeye bağlı bulunmayan sendikacılar için durum farklıdır. Bir yandan bu gibi sendika yöneticilerinin, sendikal çalışmaların yürümesinde yetişmiş değerli ve örgütçü elemanlara ihtiyaçları vardır, hem de bu elemanlar, genellikle, şu veya bu sos-

yalist siyasal çizginin içindedirler. Böyle olunca, sendikacılar, ya herhangibir sosyalist siyasi örgütlenmede yeralmayan ve kendilerine «bağımsız sosyalist» denilen elemanı istihdam edeceklerdir, veya —bu nitelikte olan kadroların azlığından dolayı— ister istemez şu ya da bu sosyalist çizgide örgütlü militanları sendikalarda görevlendireceklerdir. Böyle olunca, o militanlar, bir yandan sendikal yükleri kaldırdıkları için böyle sendikacıların işlerine yararlar, öte yandan, bu çalışmalarda, kendi siyasi çizgileri yönünde davrandıkları için sendikacıları ürkütürler. Herhangibir siyasi sosyalist örgütlenmeye dahil olmayan sendikacıların bu ikilemi, sözkonusu örgütlü sosyalist militanları «kullanma» fakat aynı zamanda denetim altında tutma, onların siyasi görüşleri doğrultusundaki çabalarını önleme, veya gerektiğinde işlerine, ilişkilerine son verme biçiminde pratiğe yansır.

DISK üstyönetiminin İDD cilerle ittifakı, uluslararası koşullar konusundaki bazı değerlendirmeleri ve öznel hesapları da içermekle birlikte, temelde gene bu yöntem üzerine kurulmuştur. İDD'ciler kitlelere, açık siyasi hedef gösteremedikleri için, birçok sendikacı bu kadroları kendileri için zararlı bulmamışlardır. Tersine, bu militanlar, işçilere, açık siyasi hedef (örgüt) gösterebilen TIP ve TSIP'li sendikacıları DISK'den tecrit ve tasfiye etmek için kullanılmışlardır. DİSK'deki İDD'ci uzmanlar, organizatörler veya diğer görevliler ise, kendi siyasi çizgilerini «gözlerimin içine bakın, ne dediğimi anlarsınız» kabilinden, üstü kapalı bir tarzda sürdürmek durumunda bulunduklarından, bu elemanların çalışmaları DISK yöneticilerini rahatsız etmemiştir.

İDD çizgisi ise, kendi siyasi çalışmalarının «açık hedef» kısmını, CHP'nin iktidara gelmesine ve 141-142'nin kalkmasına bağladığından, katıksız bir sosyal demokrat takipçiliği izlemiş, bu noktada sosyal demokrat ya da diğer reformist sendikacılarla uyum sağlayabilmiştir. Kitlelere açık siyasi hedef gösterme durumunda bulunmayan DISK'deki İDD'ciler, siyasi hedeflerini bazı miting ve grevlerde koydukları «işçi sınıfı partisine özgürlük» pankartlarına indirgemişlerdir. Daha da önemlisi, «Yaşasın DISK» sloganını birinci plana çıkarmışlar, böylece ekonomik bir örgütlenmeyi —DISK'i— politik örgütlenme yerine geçirmeye çalışmışlardır. Ekonomik-demokratik örgütlere, kendi çaplarını ve işlevlerini aşan siyasal misyonlar yüklemek yanlışı, solun diğer birçok kesiminde zaten vardır. İDD'ciler ise bunu en uç noktaya kadar götürmüşlerdir. DİSK'e üye yüzbinlerce işçi, neredeyse DİSK'i politik bir merkez gibi görmeye başlamışlar ve ortaya «DISK çizgisi» diye imaj atılmıştır. Bu terimle kastedilen, bir başka şey bile olsa, bir siyasi örgütlenmenin çizgisini, bir ekonomik örgütlenmenin şahsında somutlamak bilime uygun değildir. Kaldı ki, **DİSK'e üye yüzbinlerce işçi, henüz CHP'nin destekçisi durumundadırlar.**

Böyle olunca İDD'cilerin bütünsel siyasetleri, sosyal demokrasiye yaklaşım tarzları, ayrıca ekonomik örgütlenmedeki tutumları, günümüzden en az üç çeyrek yüzyıl önce bilim tarafından mahkûm edilmiş olan EKONOMIZM hastalığı şeklinde somutlanmıştır. Bir yandan «Yaşasın DISK» sloganları altında, ekonomik mücadeleyi ve ekonomik örgütlenmeyi işçi sınıfı saflarında ön plana çıkarmak, işçileri siyasal sosyalist sınıf mücadelesinde örgütlemeksizin, onları sadece ekonomik mücadele içine hapsetmek, öte yandan, kitlelere siyasal hedef olarak —şimdilik kaydıyla da olsa— reformcu burjuvazinin partisi CHP'yi göstermek, tipik bir ekonomizm'dir... Nitekim, Çarlık Rusyasındaki ekonomistler de, gene **şimdilik** kaydıyla, işçileri ekonomik örgütlere hapsediyorlar, onların sadece ekonomik mücadeleyle yetinmelerini istiyorlar, politik mücadeleyi ise —geçici koşullarda— liberal burjuvaziye bırakıyorlardı. O zamanın liberal burjuvazisi, günümüz Türkiyesinde CHP'de ifadesini bulmaktadır.

İDD'ciler DİSK merkezinde elde ettikleri bazı mevzilerle kendi siyasî çizgilerinin politikalarını DISK kanalıyla uygulamaya kalkışmışlardır. Bu konuda şu noktaların altını çizmemiz gerekir?

İşçi sınıfı biliminin ilkeleri gereği, herhangibir yığınsal demokratik örgütün, özellikle bunlar arasında en önemli yeri tutan işçi veya diğer meslek örgütlerinin siyaset dışı kalmamaları, tam tersine işçi sınıfının politik mücadelesinin güdümünde ve yönlendiriminde politika gütmeleri, politik mücadele ile ekonomik mücadelenin bütünleşmesinin somutlanması gereğidir. Bu nedenle, özellikle işçi sınıfının ekonomik örgütlenmesinin merkezileştiği yönetim kademelerinde sosyalist bir politik güdümün bulunmasına hiçbir itiraz olamaz? Tersine, yukarıda da uzun uzun belirttiğimiz gibi, DISK üstyönetimi konusunda, sıyasî bakımdan asıl eleştirdiğimiz nokta, onların kendilerini sosyalist siyaset üstü tutmalarıdır.

İşçi sınıfı Partisi'nin sendikalarla olan ilişkisi, Parti'nin ekonomik mücadeledeki **öncü** rolü ve bu konuda Lenin'in getirdiği görüşleri, KITLE Gazetesinde bir şekilde özetlenmişti. (18.10.1976, Sayı: 131)

Bu nedenle, bu konuda herhangibir reel politiker tutuma, yani, ekonomik hareketin merkezi örgütlenmesinde sosyalist politik yönlendirmenin olamayacağı konusundaki görüşlere itibar etmemek gerekir. (IDD ciler kendi politikalarını sadece bir-iki DISK lideri aracılığıyla güttüklerinden, yani sendikal harekete hâkim olamadıklarından dolayı, Parti - sendika ilişkilerini Lenin'in koyduğu biçimde değil, çarpıtarak sunuyorlardı. Parti'nin sendikal hareket üzerinde güdümü olamayacağını iddia ediyorlardı. KİTLE'nin sözkonusu yazısı, bu çarpıtmalara cevap olmak üzere yazılmıştı.)

İşçi sınıfı biliminin Parti sendika ilişkileri konusundaki görüşlerinin biribirine karıştırılmaması gereken belli başlı iki önemli yanı vardır:

1 — Sendikalar işçilerin meslek örgütüdür. Bu nedenle, mümkün olan en geniş işçi yığınlarını kucaklaması gerekir. Yine bu nedenle, her meslek örgütünde olduğu gibi sendikalarda da siyasi görüşleri farklı olan işçiler ve hatta çeşitli kademe yöneticileri bulunabileceklerdir. Burada, işçi sınıfı partisine bağlı sendikalara düşen görev, taban örgütlerini de kucaklayacak biçimde, her kademede çoğunluğu ve dolayısiyle örgüt yönetim organlarını Parti hattına kazandırmaktır. Farklı siyasal eğilimlerdeki diğer işçiler ve sendikacılar da azınlığın çoğunluğa uyması ilkesiyle sendikal örgütlerde yerlerini alırlar.

2 — Ekonomik meslek örgütleri alabildiğine geniş bir niteliğe sahipken, işçi sınıfı partisi siyasal mücadelesini ekonomik mücadeleyle bütünleştirmek için, sendikal hareketin politik bakımdan işçi sınıfı siyasetine bağımlı olmasını, fakat ekonomik mücadele alanında örgütsel bakımdan bağımsız olmasını savunur, bu koşulları gerçekleştirmek için mücadele eder.

Bu iki temel ilke, İDD'ciler tarafından çarpıtılmıştır. Şöyle ki:

Birincisi, İDD'nin siyasal çizgisi belirgin bir sosyal demokrasi takipçiliği yaptığı sürece, DISK merkezinde, işçi sınıfının bağımsız siyaseti değil, IDD kanalıyla, kuyrukçu siyaseti egemen olmuştur. Böylelikle, DİSK merkezi, sosyalizmin bağımsızlığı politikasını gütmemiştir, sosyal demokrat politika gütmüştür. Şayet, İDD'nin Kemal Türkler vb. aracılığıyla sürdürdüğü bu politik güdüme «Parti güdümü» denilecek olursa, bu olgu IDD mantığı içinde gerçekleşmiştir. Çünkü, İDD'nin Türkiye genelindeki sosyal demokrat takipçisi Parti politikası, DISK içindeki sosyal demokrat veya diğer reformcu sendikacılarla birlikte uygulanmıştır. Ne var ki, bu politika, işçi sınıfının bağımsız politikası olmadığı için, IDD nin DISK'deki «Partisel politikası» somutta sosyal demokrat politikaya indirgenmiştir. Bu anlamda ise, işçi sınıfının siyasi güdümü DİSK merkezinde hiçbir zaman gerçekleşmemiştir.

İkinci olarak, İDD çizgisi, köklü ve tabana hâkim olan bir siyasî çalışma sonucunda değil, sadece birtakım öznel değerlendirmeler yapan bir-iki DISK liderinin ilkesiz işbirliği anlayışıyla DISK'de bazı mevziler elde ettiği için, «bilimsel sosyalist ve enternasyonalist» görüş, sadece genel başkanın okuduğu birkaç demeçte, konuşmada somutlanmıştır. 1 Mayıs'ların DISK aracılığıyla yığınsal olarak kutlanması, elbette Türkiye işçi sınıfı tarihinde ileri bir adımdır, üstelik de bir hayli gecikmiş bir adımdır Fakat 1 Mayıs işçi bayramını kutlamayı «bilimsel sosyalist» politika gibi göstermek yanlıştır. Çünkü, Avrupa'da sarı sendikalar da çoktan beri1 Mayıs'ları yığınsal olarak kutlamaktandırlar. Gene bilindiği gibi, DISK'deki sosyal demokrat sendikacılar da bu kayramın kutlan-

ması için canla başla çalışmışlardır ve burjuva reformizmini temsil eden sosyal demokrat parti de bu kutlamaları desteklemiştir. 1 Mayıs'larda meydanları dolduran geniş yığınların İDD ci olduklarını, bu politik hatta bağlı bulunduklarını ileri sürmek ise, kesin bir aldatmacadır. Oraya gelen yığınlar arasında politize olmuş en ileri kesimler, Türkiye solunun içindeki çeşitli bölünmelerde şu veya bu sosyalist ya da sol çizgiyi benimsemiş militanlar ve sempatizanlardır. Bu denli politize olmamış işçiler ve aydınlar ya da diğer emekçiler ise, genellikle CHP yanlısıdırlar. 1 Mayıs'larda toplanan işçilerin büyük çoğunluğunun «Halkçı Ecevit» sloganlarıyla yürüdüğü gerçeğine sırt çevirmek ve bu işçi yığınlarının henüz bilimsel bilince, kendi sınıf bilinçlerine ulaşmamış oldukları gerçeğine göz kapamak, büyük bir yanılgıdır. Şayet bu gerçeği bilemezsek, meydanları dolduran işçilerin ve diğer kitlelerin «işçi sınıfı partisine özgürlük» diye slogan haykırdıklarını ileri sürmeğe kalkışırsak, bu sadece, belli bir grubun, gerçeklere dayanmayan böbürlenmesinden ibaret kalır. Daha da önemlisi, İDD cilerde olduğu gibi, bir megalcmaniye yol açarak, sosyalist hareketin önündeki asli görevleri unutmaya, görmezlikten gelmeye dönüşür.

Bu nedenle, İDD cilerin VI.cı kongreye kadar DİSK merkezindeki varlıkları, DİSK merkezinin «bilimsel sosyalist ve enternasyonalist» olduğu gibi bir megalomaniye yol açarak, sosyalist hareketin önündeki asli görevleri unutmaya, görmezlikten gelmeye dönüşür.

Bu nedenle, IDD'cilerin VI.cı kongreye kadar DISK merkezindeki varlıkları, DISK merkezinin «bilmsel sosyalist ve enternasyonalist» olduğunu kanıtlamaz. Bu varoluş, sadece, ana niteliği siyasi arenada halen reformculuk olan DISK merkez yönetimine, —birkaç demeç veya birkaç sosyalist konuk davetiyle—, zoraki bir «bilimsel sosyalist ve enternasyonalist» tül geçirmekten ibaret olmuştur. (**Kitle**, S. 191, «DİSK Kongresinin Ardından», 2.1.1978)

İDD'ciler DİSK merkezinde etkin oldukları dönemde, bu gereği biliyorlar, kendi politikalarını hem DISK'de egemen gibi gösterirken, hem de bunun gerçek güçsüzlüklerini kavrıyorlar ve işlerine geldiği zaman «sendikaların işçi sınıfı partisi»nin siyasi güdümü altında olamayacağı şeklinde bir çarpıtmaya başvuruyorlardı. (Bu noktaya, KİTLE Gazetesi'nin ilgili yazısını anarak yukarıda değindik)

- Üçüncüsü, sendikalarda politik bakımdan homojen örgütler olmama gerçeğini, İDD'ciler kabul etmez gözüküyorlardı. Bu nedenle, kendilerine «rakip» gördükleri sosyalistleri, farklı siyasal sosyalist kollektivite içinde bulunan sendikacıları veya işçi liderlerini DİSK'den tecrit etmek için akla hayale gelmedik yollara başvuruyorlardı. İDD'ciler bunu yaparken, —defalarca belirttiğimiz gibi— sosyal demokrat ve diğer reformist sendikacılarla her türlü ilkesiz ittifakı kuruyorlar, kendi dışla-

rındaki sosyalistleri tasfiye etmek için, sosyal demokrat ve diğer reformcu sendikacıları güçlendiriyorlardı.

Sonuçta, V.nci Kongreyi izleyen dönemde, işçi sınıfı sosyalistlerinin sürekli uyarılarına ve eleştirmelerine rağmen, DISK'de sosyalizm değil, sosyal demokrasi tırmandırıldı. İki yılı aşkın süre ve özellikle Güzelce'nin ölümünü izleyen dönem boyunca sosyal demokrat, reformist sendika bürokratları, İDD eliyle güçlendirildi, bu sosyal demokrat tırmanış, bunun başlıca suçlusu durumundaki İDD'cilerin de başına çöktü, İDD'nin diğer sosyalistleri tecrit etmek, kendilerini ise sosyal demokrat, bürokrat DISK liderlerine temsil ettirmek şeklindeki silahları, kaçınılmaz olarak geri tepti. Her iki kongre arasında sosyalizmin DISK'de güçlenmesi mümkünken, farklı sosyalist kollektivitelere bağlı DISK içindeki grupların ortaklaşa bir davranış içinde bulunmaları, gene sosyal demokratlarla demokratik merkeziyetçilik ilkeleri altında, fakat sosyalizmin bağımsızlığını koruyarak sosyalizmi güçlendirmeleri mümkünken, İDD'nin makyavelizmi, açık bir şekilde sosyal demokrasiye yaradı. (Kitle, S. 191, DİSK «DISK 6.ncı Kongresinde Makyavelizm İflas Etti», 2.1.1978)

- Dördüncüsü, İDD'ciler, DISK'e DİSK'in işlevini aşan politik misyonlar yüklemeye kalkıştılar. Kendi politik örgütlenmelerinin zaaflarını ve eksikliğini, —açık siyasi hedef gösterememe, böyle bir siyasi çalışma sürdürmeme noksanlıklarını— DISK'le telafi etmeğe uğraştılar. (Ekonomik bir örgüt olan DISK'e, siyasal bir cephe kurdurmaya kalkışmak bunun en uç örneği oldu.) Böyle olunca da, ekonomik bir örgüt çerçevesinde —sadece bu planda— doğru olan «Yaşasın DİSK» sloganını en öndeki İDD sloganı haline getirip, ona bir politik bir işlev yüklediler, bunu işçilere de aşılamaya çalıştılar. Böylece, işçiler bir yanıyla ekonomik mücadeleye —DİSK'e— hapsediliyorlar ve DİSK onların gözünde mutlaklaştırılıyor, öte yandan, gerek İDD gerekse DISK, kısa dönemde de olsa, işçilere politik hedef olarak CHP'yi gösteriyordu. Gene ekonomizmin diğer bir boyutu gerek İDD'de, gerekse DISK'de yansıyordu. Ekonomizm, bir yandan politik mücadeleyi liberal burjuvaziye bırakırken öte yandan kitlelerin kendiliğinden gelme hareketine ve kendiliğinden gelme bilincine ödün verir. İDD hareketi ve DISK merkez bürokratları da, nasıl olsa işçilerin büyük çoğunluğu CHP yanlısıdırlar diye, kendi kuyrukçuluğunu da somutluyordu.

Böylece, gerek büyük çoğunluğu henüz CHP'yi izlemekte olan işçi yığınlarının somut siyasal tercihleri, gerek DİSK üst yönetimindeki CHP'li sendikacıların politik istekleri, gerekse, CHP'li olmayan Türkler ve benzeri reformist sendika bürokratlarının çıkarları ve gerekse sosyalist olan, fakat işçi sınıfının bağımsız politikasını kendi zaafları nedeniyle güdemeyen, CHP takipçiliği yapan, İDD kollektivitesinin CHP'den beklediği büyük demokratik misyonlar ve DİSK'deki grupsal eğoizmi...

evet bunların hepsi birleşince, ortaya ilkesiz bir oportünizm birlikteliği çıkıyordu. Herkes kendi hesabına uygun olarak, diğer müttefiklerini kullanma hesabı içindeydi. Bilimsel sosyalist olmayan politikacılar veya sendikacılar arasında, böylesi pragmatizm ve makyavelizm, özlü ilişkiler âdeta biricik yöntemdir, fakat aynı şeye sosyalistler başvururlarsa, bundan zararlı çıkan önünde sonunda işçi sınıfı ve sosyalist hareket olur. Çünkü, sosyalizm ve sosyalist mücadele, işçi sınıfının prensipleriyle yürütülür, bu prensipler, işçi sınıfının SINIF MÜCADELESİ'ni güçlendirmeye yarar. Şayet işçi sınıfı küçük burjuva ve burjuva metotlarını kullanmaya kalkışırsa, ve üstelik de bunu, kendi ileri sendikal hareketi içinde, burjuvazinin ve küçük burjuvazinin uzantılarıyla makyavelist ittifaklar için kullanırsa, sonuçta kaybeden işçi sınıfı olur. Zaten yöntemleri makyavelizm ve pragmatizm olan reformist sendikacılar ve son tahlilde burjuvazi, parsayı toplar.

İşte İDD siyaseti de, işçi sınıfı yöntemleri dışına çıkmanın, sosyalist hareketin bölünmüşlüğünü inkâr etmenin, sosyalist hareket ve işçi hareketi (ekonomik mücadele) içinde grupçuluk, bölücülük gütmenin kefaretini hem işçi hareketine ödetmiştir, hem genel sosyalist hareket içindeki ayrılıkları körüklemiştir ve hem de kendisi, Türkiye solunda ve DISK içinde yalnız kalarak, tecrit olma sürecine girmiştir. Aradan geçen iki yıllık zamanda ise, kazanan, sosyal demokrasi olmuştur. Sosyalistlerin bu süreyi çok iyi kullanıp DISK'de olağanüstü güçlenmeleri mümkünden, IDD'nin siyaseti yüzünden, bu olmamıştır. Ayrı sosyalist kollektiviteler DİSK'in şu veya bu sendikasında, kendi örgütsel çabalarıyla belli yeni mevziler elde etmişlerdir, fakat ne zorunlu olan, sosyalistlerin DISK içindeki birliği sağlanabilmiştir, ne de böyle bir ortak sosyalist davranış DİSK merkezine tırmanabilmiştir. Böylece, bu gün DİSK'de sosyalistlerin genel durumu V'inci Kongre öncesindekinden daha geri olmamakla birlikte, —hatta belli bir gelişim kaydedilmekle birlikte— daha pek çok şeyin kazanılması mümkünken, bu sosyalist kazanımlar gerçekleşmemiştir ve sosyalist mücadele süreci açısından bu bir kayıptır. Üstelik de 1975 yılına nazaran, sosyal demokrasinin DISK'de kaybettiği önemli tırmanış ve güçleniş, diyaletik açıdan sosyalistlerin DISK içindeki gerilemesi demektir. Sosyalistler DISK'de kendi eski durumlarına nazaran göreceli olarak ilerlemişlerdir, ama sosyal demokrat ilerleme bu süre içinde bunun çok ilerisinde olduğundan, sosyalistlerin bugün DİSK bütünlüğüne içindeki —global— konumları, V'inci Kongredekinden daha geridedir.

Bu olgu ise, işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı tüm sosyalistlere, geçmiş deneylerden dersler almak, eski hataları gidermek, sosyalizmin DISK'de prensipli ve kalıcı güçlenişi için, DİSK'in iğreti ve göstermelik olarak değil, gerçekten bilimsel sosyalizme ve enternas-

yonalizme kazandırılması için, sosyal demokrat takipçiliğinin değil, işçi sınıfı bağımsız ideolojisinin ve politikasının egemen olması için, önemli görevler yüklemektedir.

Yukarıdaki uzun bölümlerde, DİSK hakkında yıllarca çeşitli vesilelerle getirmiş olduğumuz görüşleri ve tesbitleri tekrarladık. İşçi sınıfı sosyalistleri için bu görüşler ve tesbitler yeni değildir. Ama son aylarda DISK'de meydana gelen olaylarda kesin bir şekilde doğrulanmış olan bu tesbit ve görüşlerimizi, DISK'de yeni bir dönemin başlangıcında kimi sosyalist çevrelere hatırlatmak görevimizdir.

Geçmiş hatalardan ders alınması için geçmişin sıhhatli bir irdelemesinin yapılması gereklidir. Bu süreçte, işlenmiş olan hatalar, başta o hataların sahipleri tarafından alçak gönüllüce kabul edilmelidir. Böyle bir değerlendirme, bundan sonraki sendikal çalışmalarda sosyalistlerin prensipli, temelde ortak davranışına giden yolun ilk adımıdır.

Sosyalistlere DİSK'de düşen görev, bir yandan örgütün aslî fonksiyonu olan ekonomik mücadeleyi güçlendirmek işçi sınıfının meslek örgütü olarak DISK'in gelişip güçlenmesini ve yaygınlaşmasını sağlamak, öte yandan bu ekonomik mücadeleyi, politik mücadele ile bütünleştirmek doğrultusunda, DISK içindeki sosyalizmi güçlendirip sağlamlaştırmak, örgütün demokratik merkeziyetçiişleyişi altında, hem DISK'li sosyalist işçi liderlerinin sayısını yükseltmek, işçi sınıfına kendisi için sınıf olma yolunda bilinç vermek, hem de sosyalistlerin her kademe yönetim organlarındaki çoğunluğunu ve üstünlüğünü sağlamak, bütün bu sosyalist çalışmaları yaparken de, DISK'in örgütsel birliğini, bilimin gösterdiği şekilde pekiştirip sağlamlaştırmaktır.

EKONOMİK ÖRGÜT OLARAK DİSK

DİSK'de sosyalizmin gelişip güçlenmesi, DİSK'in gerçekten bilimsel sosyalizme ve işçi sınıfı enternasyonalizmine kavuşması, uzun süreli, sabırlı ve prensipli çabaları gerektirecektir. Bu nedenle, bu konuda geçmiştenberi yapageldiğimiz politik tesbitleri ve vurgulamaları, geleceğe dönük bir perspektif içinde burada zorunlu olarak yeniden hatırlattıktan sonra, ekonomik örgüt olarak DISK'in bugünkü durumunu ve ekonomik örgüt olarak gelişim sürecini inceleyelim. Çünkü, yukarıda da belirttiğimiz gibi, işçi sınıfı içindeki **siyasi** sosyalist çalışmalarımızda DISK önemli bir yer tutmaktadır ve DİSK'deki bilimsel politik görevlerimiz çok önemlidir, ama bu politik çalışmalar, aynı zamanda ekonomik (sendikal) çalışmalarla bütünleştirilmelidir. Bir başka deyimle, bir yandan DİSK'de sosyalist politikayı güçlendirirken, öte yandan DİSK'i ekonomik örgüt olarak geliştirip güçlendirmeli, onu işçi sınıfımızın sadece NİTEL bakımdan ne ileri sendikal örgütü haline getirmemiz gerekir.

Bu yolda en büyük görevler ise, hiç kuşkusuz, sosyal demokrat yöneticilerden çok önce, sosyalist sendika yöneticilerine ve her kademedeki sosyalist sendikacılara, ya da sosyalist işçilere düşer.

DİSK'in ekonomik bir örgüt olarak gelişim sürecine baktığımızda en başta şu noktalar gözümüze çarpmaktadır:

DİSK, 1967 öncesinde Türk-İş'in sol kanadını oluşturan sendikalarla kurulmuştur. Bu sendikalar, başlıca Maden-İş, Lastik-İş, Gıda-İş, Kimya-İş ve Basın-İş sendikalarıydı. Başlangıç dönemlerinde DİSK'in hızlı gelişimi Türk-İş'e bağlı sendikalardan daha iyi ekonomik mücadele vermesine, daha iyi toplu sözleşme imzalamasına ve gerektiği takdirde greve giderek işverenleri geriletmesine dayanıyordu. Bu dönemde, aynı iş kolunda Türk-İş sendikalarından daha iyi ekonomik mücadele verdikleri için, Türk-İş sendikalarına bağlı işçiler, **işyeri olarak** Türk-İş'den ayrılıyor ve DİSK'e katılıyorlardı. Gene DİSK'e bağlı sendikalar kendi işkollarında hiç örgütlü olmayan üretim ünitelerindeki işçileri sendikal planda örgütlüyorlardı. Böylece, bu başarılı çalışmalar, kısa zamanda DİSK'in ve ona üye sendikaların güçlenmesiyle sonuçlandı, DİSK'in konumu sağlamlaştı, DİSK ciddî bir konfederasyon haline geldi ve ekonomik mücadelede işçilerin büyük saygı ve sempatisini topladı. Kısa zamanda DİSK'in ekonomik mücadeledeki başarıları, yıllardır sarı sendikacılık zinciri içine hapsolmuş işçi yığınları için ekonomik mücadele planında bir ümit oldu. İşçiler, akın akın DİSK'e geçmeğe başladılar. Bu akışın önüne geçemeyen tekelci burjuvazi ise 274 ve 275 sayılı yasaları geriye doğru değiştirerek işçilerin Türk-İş'den DİSK'e geçmelerini, yasai barikatlarla önlemeye kalkıştı. CHP'nin o zamanki genel sekreteri Bülent Ecevit'in de desteklediği bu tasarı AP ve CHP oylarıyla seçme özgürlüğünün büsbütün yokedilmesine karşı sert bir tepki gösterdiler. 15 - 16 Haziran 1970'de Büyük Haziran Direnişi gerçekleşti. CHP Genel Sekreteri Ecevit, bizzat özelleştiri yaptı ve kendisinin de oyuyla gerçekleştirilmiş olan bu anti-demokratik yasa değişikliğini Anayasaya aykırı bularak Anayasa Mahkemesine başvuran CHP müracaatına önayak oldu. Kanun tadili, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Bu şekilde, burjuvazi Türk-İş'e bağlı işyerlerindeki işçilerin DİSK'e üye sendikalara geçmesini, bu yolla önleyemedi.

15 - 16 Haziran olaylarının işçi sınıfı sendikal hareketi içinde önemli bir yeri vardır. Bu olaylarda Türk-İş merkezinin kesin talimatına ve radyolardaki şiddetli beyanlarına rağmen, onbinlerce Türk-İş üyesi işçinin yürüyüşlere katılması, en çarpıcı olgulardan birisidir ve işçi sınıfının dayanışmasının, kollektivitesinin, devrimci karekterinin bir kanıtıdır.

O sıralarda sendikal hareket'in belli başlı iki merkezi vardı. Bunlardan birisi Türk-İş, diğeri ise DİSK idi. Bu iki konfederasyona üye sendikalar dışında, bir de «bağımsız sendikalar» diye ara kategori bulunuyor-

du. Bu kategorideki sendikalar hiçbir konfederasyona bağlı olmadıkları için kendilerine «bağımsız sendikalar» diyorlardı. İşçi sınıfı sosyalistleri ise, «bağımsız sendikalar» teriminin bilimsel olmadığını, işçi sınıfı açısından biricik bağımsızlık kavramının, burjuvaziden bağımsızlık anlamına geleceğini, bu nedenle, Türk-İş'e giremeyecek kadar Türk-İş'den ileride olan bu «bağımsız sendikalar»ın, burjuvaziden ve sarı sendikacılıktan gerçekten bağımsızlaşabilmeleri için, onların büyük ekonomik birimlere katılmalarının şart olduğunu, bu nedenle, bu sendikaların DİSK'e iltihak etmelerini söylüyorlardı.

15 - 16 Haziran eylemi gerçekleşince, bu «bağımsız sendikalar» Tekstil Başkanı Rıza Güven'in çağrısı ile Tekstil öncülüğünde bir ortak toplantı düzenlediler. CHP'li bazı parlamenterlerin ve Milli Birlik Grubu üyesi bazı senatörlerin de katıldıkları bu toplantıda, bu konfederasyonsuz sendikalar, geleceğe ilişkin bazı kararlar aldılar, hatta ortak bir komite bile oluşturdular. Fakat o sıralarda, Tekstil dışında, kayda değer bir «bağımsız sendika» yoktu. Daha önce, Teksif'den ayrılmış bulunan Tekstil sendikası, güçlü bir sendika olarak bu «bağımsızlar»ın başını çekmekteydi. Tekstil sendikası isabetli ve ilerici bir kararla kısa zamanda DİSK'e katıldı. Daha sonraki süreçte, bu küçük «bağımsız» sendikalar «bağımsızlıkları»nı koruyamadılar, ya DİSK'e, ya da Türk-İş'e iltihak ettiler. «Bağımsız sendikalar arasında, daha sonraki birkaç yıl içinde Çağdaş Metal-İş sendikası güçlendi. Fakat o da daha sonra DİSK Maden-İş'e iltihak etti. (*)

Tekstil'in DİSK'e katılmasıyla, Disk'in gelişim yöntemleri yeni bir boyut kazanıyordu. O zamana dek büyük ölçüde, kendine üye sendikaların Türk-İş'e üye sendikalardan işyeri kazanması şeklinde büyümekte olan DİSK, bu kez doğrudan doğruya yeni sendikaların DİSK'e iltihak etmesi ile büyümesini geliştiriyordu.

Bu olumlu gelişim, kaçınılmaz olarak belli olumsuzlukları da getirmekteydi. Çünkü; yeni katılan sendikalar, genellikle sosyal demokrat kimlikleri ile DİSK'e geliyorlardı. Şayet DİSK'in merkezinde güçlü bir sosyalist politik önderlik bulunabilseydi, DİSK'in bu tarzda büyümesinin

---

(*) DİSK'in de, Türk-İş'in de CHP güdümü dışında olduğu yıllarda, CHP bir dönem için bu «bağımsız» sendikalara yatırım yapmayı, onları güçlendirmeyi düşündü, hatta o sıralarda Çağdaş adıyla başlayan birtakım yeni sendikalar kurdurdu, fakat zamanla, gerek sendikal hareketin DİSK ve Türk-İş mücadelesi etrafında kutuplaşması üçüncü bir merkez yaratmaya izin vermedi, gerekse, DİSK merkezi CHP takipçiliğine başladı ve gerekse de Türk-İş içinde, başlangıçta sayıları sadece 4 olan sosyal demokrat sendikaların sayısı 20'yi aştı.

Ayrıca CHP'nin işçi tabanındaki etkinliği çoğaldı. Bülent Ecevit, gerek DISK'in gerekse Türk-İş'in tabanının %80'inini CHP'nin kontrol ettiğini işadamlarına söylerken, bir gerçeği dile getiriyordu. (İLKE, Temmuz 1976).

olumsuz yanları asgariye indirgenir, işçi sınıfı biliminin sendikalarda,, sosyal demokratlarla birlikte prensipli olarak örgütsel birlik kurmak ilkesi, işçi sınıfı bağımsızlığından ödün verilmeden uygulanırdı. Ama böyle bir bilimsel sosyalist (politik) önderlik DISK merkezinde bulunmayınca, DİSK'e ayrı bir sendika olarak katılan yeni sendikalar, genel DISK yapısında sosyal demokrasinin güçlenmesi sakıncasını da birlikte getiriyorlardı.

DISK'ın ekonomik mücadeledeki başarılarına dayanan bu büyümesi, 12 Mart döneminde, ekonomik mücadelenin yasaklanmasıyla, duraksamaya uğradı. 12 Mart döneminin sonlarında demokratıkleşmenin başlamasıyla yeniden ivme kazandı. Bu noktayı yukarıda açıkladık.

12 Mart'tan çıkışla ve ekonomik mücadele üzerindeki faşist baskının kalkmasıyla birlikte DISK'in yeniden bir güçlenme aşamasına girdiğini görüyoruz. Fakat, bu aşamadaki güçlenme, ilk başlangıçta olduğundan farklıydı. 1974 ve sonrası aşamadaki güçlenme, DISK'e üye sendikaların Türk-İş işçilerini örgütleyerek büyümesinden çok, Türk-Iş sendikalarının veya «bağımsız» sendikaların DISK'e iltihakı biçiminde oldu. Bu katılımların en önemlilerini sayacak olursak, daha önce katılmış bulunan Sosyal İş'den başka, Çağdaş Metal-İş, Petkim-İş, Tek-Iş, Genel-İş ve Oleyis'i gösterebiliriz.

Görülmektedir ki, DISK dışından sendikaların DİSK'e katılması, son yıllarda âdeta DİSK'in tek güçleniş biçimi haline gelmiştir.

Bu olgunun nedenleri arasında şu genel politik faktörleri saymak gerekir:

1974 yazında Kıbrıs bahanesiyle ilân edilmiş bulunan sıkı yönetim bir yıldan fazla sürmüş ve sıkı yönetimler grev hakkını kısıtlamışlar ve sonra da yasaklamışlardır. Sıkıyönetim bittikten sonra ise, MC içindeki politik çekişmeler sendikal planda da birtakım sonuçlara yol açmıştır. Bir yandan Türk-Iş içinde sosyal demokrat kanat hayli güçlenmiştir ve Türk-Iş'in merkezi yapısı eski konumunu yitirmiştir. Sadece birkaç tane AP'li sendika kalmıştır. (Teksif, Sağlık-İş vb.) Bu durumda, bir yandan MHP MİSK'i güçlendirmeye çalışmış, Türk-İş içinde ise Metal-Iş federasyonuna hayli etkinlik kazanmıştır. Öte yandan MSP **Hak-İş'i** kurdurarak bu sendikayı güçlendirmeye çabalamıştır. Böyle olunca, devlet sektöründeki işçilerin büyük çoğunluğunu örgütlemiş bulunan Türk-İş veya MISK ya da **Hak-İş** bünyesindeki MC yanlısı sendikalara toplu sözleşmelerde yapılan zamlar, DISK sendikalarının özel sektörden aldığı zamlar, DİSK sendikalarının özel sektörden aldığı zamların gerisinde kalmamış tersine çoğu kez onların üstünde olabilmiştir. Bu durum karşısında Türk-İş merkez kliğine bağlı sendikalar da MISK'e **Hak-İş'e** üye kaptırmamak için kendileri de aynı ücret taleplerini işverene dayatmaya başlamışlardır. Öte yandan, Türk-İş sendikaları kendilerine bağlı iş-

yerlerindeki işçilerin DİSK'e geçişlerinin esas nedenlerinin DİSK'in başarılı toplu sözleşmeleri olduğunu zaten kavramışlardı ve DISK sendikalarından daha az ücret artışı ve sosyal hak sağlamamağa mecbur kalmışlardı. Zaten son yıllarda tekelci sermayenin «sendikal rekabet» dediği şey de buydu. DISK sendikaları başarılı toplu sözleşmeler imzalayınca, üyelerini kaptırmak istemeyen Türk-İş sendikaları da ister istemez başka işyerlerinde benzer hakları elde etmek için işverene karşı direniyorlardı. Böylece sarı sendikalar, «sarı» olma görevlerini ve işverene hizmetlerini yerine getiremiyorlardı. Daha sonra MHP ve MSP faktörü, kendilerine bağlı sendikalarla devreye girince işçilerin tek tek işyeri olarak Türk-Iş bünyesinden kopup, DISK sendikalarına akın etmeleri de yavaşladı.

(Bu yargımızın en önemli kanıtını Teksif ile Tekstil arasındaki mücadelede görebiliriz. Her iki sendika da özel sektörde işkolu düzeyinde toplu sözleşme imzalamaktadırlar. Tekstil Sendikası ise işkolu düzeyinde yirmi bini aşkın işçiyi kapsayan bir greve gidecek malî olanaklardan yoksun olduğundan, her iki sendika da özel sektörde işkolu düzeyinde hemen hemen aynı toplu sözleşmeyi imzalamaktadırlar. Böylece Tekstil de, Teksif de, biribirlerinden işyeri alamaz durumdadır. Buna karşılık Tekstil'in gelişmesi ve büyümesi, bu işkolunda örgütsüz işyerlerini (işçileri) örgütlemek yoluyla olmuştur, olmaktadır. Tekstil uzun yıllardır içine hapsolduğu bu çemberi, ancak yeni işyerlerine sendikal hareketi sokmakla kıracağını bildiğinden, bu yolda önemli sayılacak çalışmalar ve başarılar göstermiştir. Öte yandan, Sümerbank işçileri Teksif'de örgütlüdürler. Ve bugüne değin, gene aynı nedenlerle, Tekstil sendikası Sümerbank işçilerini örgütleyebilme ve Teksif'den koparma başarısını gösterememiştir).

Özetle, son yıllarda DİSK'e üye sendikaların, Türk-İş sendikalarından önemli sayıda işyeri kazanamamalarının nedenleri Türkiye genel politik ortamındaki anti-demokratik koşullar, MC partilerinin işçi sınıfı içindeki çeşitli ayak oyunları ve nihayet, her konfederasyonun veya ona üye sendikaların kendi tabanını korumak, DİSK sendikalarının üye kazanmasını önlemek için ekonomik mücadelede mecbur kaldıkları birtakım tedbirlerdir.

Bu nedenlerden dolayı, özellikle son bir-iki yılda DİSK sendikaları, başka konfederasyonlara bağlı sendikalardan önemli sayıda işyeri kazanamaz olmuşlardır. DISK'in bu kanaldan gelişimi durmuş gibidir. Hatta tersine, DISK'e bağlı bazı sendikaların işyeri kaybettikleri bile görülmektedir ki, bu son derece olumsuz olaylar, DİSK tarihinde son derece ender görülüyordu.

Böylelikle, son birkaç yılda DİSK'in başlıca gelişimi, kendi dışındaki sendikaların gelip DISK'e katılmaları şeklinde sürmektedir.

DİSK sendikalarının hiç örgütlenmemiş işyerlerini örgütleme çabaları, kuşkusuz sürmektedir, bu yöntem daha ziyade küçük işyerlerini içermektedir, büyük üretim üniteleri zaten şu veya bu konfederasyona üye sendikalar tarafından örgütlenmiştir.

DISK'in bugünkü durumuna gelince, bir ekonomik örgüt olarak DISK'in gücünü abartmak, gereksiz yere bir «DİSK efsanesi» yaratmak ve Kemal Türkler ile İDD'ci grubun yaptığı gibi, bu konuda megalomaniye düşmek, bilimsel bir tutum değildir.

DGM direnişi nedeniyle işçi sınıfı devrimcilerinin yapmış oldukları değerlendirmede, DISK konusunda getirilen tesbitler bugün de geçerliliğini sürdürmektedir. (Bak. Kitle, 1 Kasım 1976 ve onu izleyen iki sayı)

Orada belirtilen noktaları hatırlatırsak:

DISK henüz tüm Türkiye çapında örgütlenebilmiş güçlü ve yaygın bir konfederasyon değildir. Sanayi merkezi olan İstanbul ve Marmara bölgelerinde DISK'in sağlam temelleri vardır. Gene İzmir ve Çukurova'da DİSK güçlenebilme istidadı taşımaktadır. Fakat bu örgütlenme, sanayi proletaryasının DISK tarafından önemli ölçüde örgütlendiği anlamına gelmez.

- DISK'in üye sayısı konusunda elimizde kesin rakamlar olmadığı için bu konuda gene son kongre delege sayılarını bir ölçüt olarak göstereceğiz. Bu kongrede şayet doğal delegeleri saymazsak, sendikaların kendi üyeleri oranında kendi genel kurullarından DISK genel kurulu için delege seçilmiş olan DISK delegelerinin sayısı 350'ye yaklaşmaktaydı. (Üye sendikaların gerçekten DİSK genel kuruluna gönderdikleri delege sayısı kadar aidatlı işçi üyeye sahip olup olmadıkları, yani bu rakamın kendi sendikasına düzenli aidat ödeyen 350 bin DISK üyesini temsil edip etmediği, —bu kadar DİSK üyesinin bulunup bulunmadığı— bir başka sorudur. Ve bizce DISK üyeleri henüz 350 bine varmış değildir.) Fakat oran olarak karşılaştıracak olursak, Maden-İş, Tekstil, Petrol Kimya-İş, Lastik-Iş, Hürcam-İş) sendikalarının üyeleri sanayi proletaryası kapsamına girdiklerine göre) genel kurulda bu sendikaların delegelerinin sayısı ancak 100'e varmaktaydı. Bu sayı ise, görüldüğü gibi yaklaşık %28 oranındadır. Bir başka deyimle, DISK'in kendi içindeki bir oranlaşma, sanayi proletaryası diye adlandırabileceğimiz işçilerin oranı 1/3'den azdır. Öte yandan, DISK genel kurulunda en büyük kitleyi, 100'ü aşkın delegesiyle, Genel-İş oluşturmuştur. Sanayi proletaryası olmayan bu kitlenin DISK içindeki sayısal oranı üçte bir'e yakındır. Bu kabataslak oranlamayla verdiğimiz örnek, DİSK'in gücünü, olduğundan fazla abartmamak konusunda bize yeterince bilgi vermektedir.

- DİSK'in en güçlü sendikası Maden-İş'e gelince. Bu sendika, 10 bin civarındaki işçinin grevini uzun süre sürdürebilmek kapasitesinden

bile yoksundur. MESS'e karşı grevlerde olan işçilerin sayısının İDD'ciler tarafından başlangıçta abartıldığı gibi 30 veya 40 bin olmadığı, sadece 10 bin olduğu, lokavt nedeniyle açıkta kalan işçilerin sayısının ise beş bine yaklaştığı anlaşılmıştır. Ve Maden-İş sendikası, gerek uluslararası işçi sınıfı hareketinden destek gördüğü, gerekse ülkemizdeki demokratık güçlerden malî olanaklar sağladığı ve DİSK sendikaları, kendi parasal olanaklarını Maden-İş grevleri için seferber ettikleri halde grevci işçilere ancak 45 günde 100 TL. ödenebilmiştir. Şayet işçiler kendi yüksek direnme güçleriyle, sendikanın dışındaki sınıfsal dayanışmasıyla (aynı yöredeki işçilerin biribirlerine grev boyunca yardım etmeleriyle) ve uçan kuşa borçlanarak bu grevleri sürdürdülerse, sanılmasın ki, bu başarı Maden-Iş yöneticilerine aittir. Çünkü, 45 günde 1000 lira veren bir sendika, grevlerin sonucunu kendi başarısı gibi gösteremez. (MESS'e karşı Maden İşçilerinin grevlerinde işçilere yapılan ödemeler göstermiştir ki, DISK'in en güçlü sendikası Maden-Iş dahi 10 bin kişilik bir grevi, uzun süre sürdürecek güce henüz ulaşmamıştır. Kaldı ki Maden-İş ilk başta hiçbir şekilde yanaşmadığı en büyük tavizi MESS'e vermiş ve iki yıl sonra MESS ile işkolu düzeyinde toplu sözleşme imzalamayı kabul etmiştir).

- DİSK'in ve üye sendikalarının ekonomik mücadeledeki güçsüzlüklerinin en önemli kanıtlarından birisi de işkolu düzeyinde greve gidebilecek yetenekten yoksun olmalarıdır. Tekstil Sendikasının yukarıda anlattığımız bu güçlüğünü MESS'e karşı sadece 10 bin işçilik bir grevi, binbir zorlukla sona erdirebilen Maden-Iş de yaşamıştır. Açıkça bellidir ki, DİSK'in en güçlü sendikası bile 30 - 40 bin işçiyle greve gidebilecek güçten yoksun durumdadır.

- DISK devlet sektöründe örgütlü değildir. Devlet Demiryolları, Denizyolları, Karayolları, veya Makine Kimya Endüstrisi, Çimento Fabrikaları, Sümerbank, Erdemir dışında kalan demir-çelik endüstrisi, Alüminyum Sanayii, petrol rahfinerileri Zonguldak'tan Guleman'a kadar pekçok yerdeki önemli maden ocakları, petrol işletmeleri, azot ve gübre sanayiinin birçok işyeri, tekel fabrikalarının büyük çoğunluğu vb.. vb.. DİSK'in etki alanı dışındadır.

- Buna bağlı olarak DISK stratejik işkollarında örgütlenebilmiş değildir. Yukarıda saydığımız bu işkollarına ilâveten, çok önemli stratejik işkollarından olan enerji işkolunda DİSK'in etkinliği, sadece TEK-İŞ'le sınırlıdır ve bu varlık sonderece yetersizdir.

- DISK, Anadolu çapında yaygın bir konfederasyon değildir. DİSK' in Anadolu çapındaki yaygınlığını sağlayan başlıca sendika, belediye işçilerini örgütlemiş bulunan Genel-Iş'dir. Bu Anadolu çapındaki yaygınlık ise DİSK'in çabaları sonucunda olmayıp, belediyelerin CHP yönetiminde olmalarının bir sonucudur. Tekstil'in, Gıda-İş'in vb. Anadolu yü-

zeyindeki yaygınlığı bazı Üretim birimleri için son derece zayıftır. Anadolu'daki sanayi birimleri ve işkolları, çoğunlukla devlet sektörü içinde olduğundan, DISK şayet devlet sektöründe sözünü ettiğimiz işkollarına ve oradaki yüzbinlerce ve yüzbinlerce işçiye ulaşamazsa, ne stratejik işkollarını ele geçirebilir, ne de Anadolu yüzeyinde yaygınlaşabilir. Bu başarı gerçekleşmeyince de Türk-İş'in ve diğer gerici sendikaların etkinlikleri sürer gider. Ve stratejik işkollarını DİSK'in bünysine almadıkça, DISK global planda burjuvaziye karşı etkili bir mücadele sürdüremez. Aynı zamanda, DISK Anadolu düzeyinde yaygınlaşmadıkça, en büyük sanayi merkezleri dışındaki işçilere ileri sendikal hareketi götüremez. Ve DISK halk güçlerimizin topyekün ekonomik-demokratik mücadelesinde daha etkin kılınamaz.

Yukarıda uzun uzun tekrarladığımız ve vurguladığımız gerçekleri şayet görmezlikten gelirsek, kendi kendimizi güçlü bir DİSK imajı ile avutmuş oluruz. Bugüne kadar DISK'in gerek ekonomik örgüt olarak varoluşunda, gerekse siyasetle bağıntılarında gözlenmiş olan zaafları ve hataları da kabul etmek gerekir. Bu kabul ediş, DİSK'in hem ekonomik örgüt olarak gelişmesi için nelerin, nasıl yapılması yolunda bize ışık tutacaktır, hem de DISK'i Türkiye halkının acil ekonomik-demokratik taleplerinde daha etkin kılmanın çareleri aranacaktır. Ve bunun çok önemli bütünleyici boyutu olarak, DISK'i bilimsel sosyalist politikaya kazanmak için bizleri ne gibi görevlerin beklediği daha netçe kavranacaktır.

Önümüzde, 141 - 142'ye karşı yığınsal mücadele başta olmak üzere pek çok acil talepler mücadelesi vardır. DİSK'i bir yandan bu mücadelede aktif kılmak için çabalarken, öte yandan onun büyümesini, gelişmesini ve politikasının devrimcileşmesini sağlamak görevimizdir.

SOSYAL DEMOKRASİNİN ZORUNLU OLMAYAN EVRİMİ

Çağımızda, kapitalist ülkelerin hemen hepsinde işçi sınıfı hareketi, iki ana siyasi akıma ayrılmış bulunmaktadır. Bu, aynı zamanda, işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğü olgusunun kalın çizgilerle ifade edilmesi anlamına gelmektedir. Köklü ekonomik ve tarihi sebepleri olan bu bölünmüşlük, günümüzde iki temel siyasi çizgide somutlanıyor. Bunlardan biri bilimsel sosyalizmden kaynaklanan **işçi sınıfı sosyalizmi,** diğeri ise, reformizmden kaynaklanan **sosyal demokrasidir.** İşçi sınıfı saflarında, bölünmüşlüğü karakterize eden bu iki temel siyasi akımın varlığından başka, çeşitli etkenlerle ortaya çıkmış ikinci dereceden ayrılıklar da işçi sınıfının bölünmesinde rol oynamaktadırlar. Kapitalist pazarın değişik alanlarında değişik sömürü biçimlerinin varlığı, emeğin satılması biçimlerinde farklı yolların kullanımını zorunlu kılar. Bu durumda, sömürünün büründüğü somut biçimler, farklı işçi kesimleri üzerinde farklı etkilere ve algılara yolaçarak değişik düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak hazırlar. Bölgesel farklılıklar, milliyet farklılıkları, din ve mezhep ayrılıkları, tepeden örgütlenen politik baskıcı eğilimler genel olan bölünmüşlüğün farklı sebep ve görünümlerini teşkil ederler.

Ancak, işçi sınıfının, bölünmüş olması gerçeğine karşın tarihi olarak kapitalist toplumda, tek bir konumu vardır. İşçi sınıfının bu değişmez konumu onun üretim faaliyetindeki fonksiyonundan, kapitalist sömürü karşısındaki durumundan ve üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun olmasından kaynaklanır. Ve işçi sınıfının geleceğini belirleyen de, bu konumudur. Kapitalist sömürü ilişkilerini teslim alacak olan ve bu ilişkileri ortadan kaldırıp, toplumu, sosyalist ilişkiler toplumu olarak yeniden örgütleyecek olan işçi sınıfının bütün gelişme eğilimleri, son tahlilde bu esas amaç doğrultusunda biçimlenmek zorundadır.

O halde, işçi sınıfının **bölünmüşlüğü,** onun tarihsel göreviyle çelişen bir olgudur. Zaten kapitalizm kaçınılmaz olarak işçi sınıfı üzerinde birbirinin zıddı ve birbirini tamamlayan iki değişik etkiyi birlikte yaratır.

Birincisi, işçi sınıfını, tarihi görevine hazırlamak ve bu görevin yerine getirilebilmesinin asgari maddi koşullarını yaratmak; **ikincisi** de, işçi sınıfı hareketi içinde sürekli ayrılık tohumları ekmek. Ancak, bu iki farklı sonuçtan belirleyici olanı birincisidir, yani, işçi sınıfının, toplumu ileriye doğru dönüştürebilmesinin asgari koşullarının yaratılmasıdır. Bu nedenle, tek bir ortak çıkarı olan işçi sınıfı saflarındaki bölünmelerin asli karakteri **yapay** oluşlarıdır. Bu yapay ayrılıklar, kapitalizm tarafından sürekli üretilirler ama, bölünmüşlüğü ortadan kaldıracak güçler de kapitalizmin doğasında her zaman, şu ya da bu ölçüde vardırlar ve belirleyici olma şansına sahiptirler.

Kapitalist ekonominin işçiler üzerindeki etkisi, işçi sınıfının bölünmüşlüğünün ortadan kaldırılması için en zengin perspektifi sunmaktadır. Çünkü, kapitalizm şartlarında işçilerin ve emekçilerin yaşam düzeylerinde nisbi bir düzelme ya da gelirlerindeki mutlak artışlara rağmen yoğunlaşan sömürü ve işçi sınıfının göreceli yoksullaşması, bütün işçi kesimlerinin ortak ve değişmez özelligidir. Elit bir işçi zümresinin kapitalistler eliyle aristokratlaştırılması, bu aristokrat işçi önderliği yardımıyla, düzenle bütünleşme eğilimlerinin güçlendirilmesi ve yönlendirilmesi ve hatta işçi aristokrasisinin devlet katmanları ile bütünleştirilerek ödüllendirilmesi olgularına rağmen genel işçi kitlesinin çıkarları her geçen gün daha bir netlik kazanarak düzenin çıkarlarıyla arasını açmakta, kendi maddi gelişimini ve fikri oluşumunu, işçi sınıfının bağımsız ideolojisi doğrultusunda üretmektedir.

Ancak, bu kadar zengin bir maddi ve düşünsel temeli olan işçi sınıfının birliği, uzun bir süreç sonucu oluşabilir. Kapitalizmin işçileri bölen maddi şartları aynı kalsa bile, bölünmüşlüğün sürdürülmesinde etkin ve hatta zaman zaman belirleyici olan subjektif faktörlerin aşılması, kapitalizm çerçevesinde mümkün ve zorunludur. Mümkündür çünkü, birlik eğilimleri sürekli güçlenmekte ve subjektif farklılıkları zorlamakta ve onları aşma temayülü göstermektedir. Zorunludur çünkü, ancak işçi sınıfı bir bütün olarak hareket ettiği zaman diğer emekçi kesimlerin güvenini kazanabilir ve onları kendi safına ve bakış açısına kazanarak toplumun sosyalizm doğrultusunda evrimleşmesine damgasını vurabilir.

SOMUT DURUM NEDİR?

«Günümüz dünyasının işçi sınıfı, politik arenada başlıca iki örgütlü güç, bilimsel sosyalistler ve sosyal demokratlar tarafından temsil edilmektedir. Bilimsel sosyalist partilerin, devrimci ideolojisi ile sosyal demokrasinin proğram ve pratik eylemine egemen olan reformizm arasındaki kesin mücadele çağdaş tarihin belirgin özelliğidir. Bu mücadele hiç bir zaman yalnızca fikirlerin çarpışmasıyla sınırlı kalmamış, gelişimi ve

sonuçları her aşamada tarafların hedef ve ülkülerini gerçekleştirebilme dereceleriyle belirlenmiştir.» (Bilimsel sosyalizm ve Sosyal Demokrasi - Bilim Yayınları S. 7)

Gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi Türkiye gibi, orta gelişkinlik düzeyinde ve fakat ekonomiye hükmeden tekellerin egemenliğinin sözkonusu edilebileceği ülkelerde de (Bir başka örnek, Pakistan) işçi sınıfı bilimsel sosyalist ve sosyal demokrat siyasi akımlara bölünmüş bulunmaktadır. Nitekim bu ülkelerde, ileri kapitalist ülkelerde olduğu gibi, sosyal demokrat ideolojinin ve siyasi akımların etkinliği her geçen gün artmakta ve bu yükseliş işçi sınıfı ve emekçiler temeli üzerinde gerçekleşmektedir. Ancak, ileri kapitalist ülkelerden farklı konumda olan bu ülkelerin emperyalizme bağımlı bulunmaları olgusu işçi sınıfı saflarında bağımsızlık eğilimlerinin ileri düzeyde belirmesine ve devrimci dönüşümleri amaçlayan siyasal akımların, yani bilimsel sosyalist akımların etkinliğini artıran koşullara kapı aralamaktadır. Bu nedenle ileri kapitalist ülkelerden farklı olarak sosyal demokrat akımlar bu ülkelerde bağımsızlık eğilimlerini de karşılayacak proğramlar yaratmaya zorlanmaktadırlar. Açıktır ki bu objektif zorunluluk, işçi sınıfının köklü bir mücadele geleneğine sahip olmamasına rağmen bu konumdaki ülkelerde «sol sosyal demokrat» siyasi akımlar, klasik tarihi evrimleşmeden bağımsız olarak hızla güçlenmekte ve anti-emperyalist cephelerin maddi olanakları artmaktadır.

Yine orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist ülkelerde ekonomi emperyalist sisteme bağımlı bulunduğu için etkin bir işçi aristokrasisi oluşturma şansı burjuvazi için çok daha kısıtlı kalmaktadır. Bu nedenle sosyal demokrat akımlar içinde «sağ kanat» etkinliği bile, ileri kapitalist ülkelerden farklı olarak ileri reformları savunmak zorunda kalmakta, işçi sınıfının acil taleplerine eğilmeyi varlığını sürdürmenin yolu olarak görmektedir.

Ancak sosyal demokrat siyasal akımların maddî varlık şartlarının gelişmiş kapitalizmde olduğunu ve kapitalizm geliştikçe sosyal demokrat eğilimlerin de üretildiğini görmezlikten gelmemek gerekir. Modern sanayi toplumun unsurları ekonomiye girdikçe, büyük ölçekli ekonomik unsurlar genel kapitalist pazar içinde etkinliklerini artırıp belirleyici duruma yükseldikçe ve işçi sınıfının ekonomik örgütlenmesi geliştikçe işçi sınıfının daha geniş kesimleri gerici partilerin kuyruğuna takılmaktan vazgeçmekte ve politik baskıcı güçlerden uzaklaşmaktadır. Burjuva partilerinden bu kopuş süreci kapitalizmin genel karakteridir ve bu sürecin zorunlu olmasa da, oldukça etkin olan bir uğrağı sosyal demokrasidir. Kapitalist toplumların bu belirgin eğilimi şöyle ifade edilmektedir.

«Sosyal demokrat partilerin etkilerindeki kararlılık, büyük ölçüde, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki nüfusun politik bilincinin genel evrimi ile açıklanır. Bu evrim düz bir çizgi izlememekle birlikte uzun-dönemli bir eğilim yine de gözlenebilir. Buna aşırı sağ ve muhafazakâr guruplaşmaların sosyal tabanının giderek daralması diyebiliriz. Kitlelerin ideolojik ve politik yönden sola kaymaları çoğu zaman sosyal demokratlara yaramaktadır... Halâ anti-kapitalist bir tutum almayan bazı işçi gurupları hem sol ve hem de yeterince «ılımlı» bir politik güç olan sosyal demokratları tercih ederler». (Aynı eser s. 11)

Yukarıdaki alıntı kapitalizm şartlarında insanların bilinçlenmesine egemen olan bir evrimleşmeyi, genelleyerek açıklamaktadır. Şüphesiz bütün ülkelerde aynı ölçüde ve hattâ tek bir ülkede yalnızca böyle bir gelişmenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak, kapitalizm geliştikçe daha fazla sayıda insanın geleneksel üretim çemberinden çıktığı ve kapitalizmin **uygar** ilişkilerine doğru yöneldiği bir gerçektir. Bu yöneliş aynı zamanda, geleneksel siyasi akımların etkisinden kurtulmayı ve toplumsal değişmeleri karşılayabilen siyasi akımlara yönelmeyi de içerir. Bu yönelişi ya da aranışı karşılayan siyasal akımlardan biri de sosyal demokrasi olduğu için, kapitalizmin şartlarında oluşan gelişme aynı zamanda sosyal demokrat siyasi akımların etkinliklerinin nesnel temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilincin yükselişinin daha alt bir basamağını teşkil ediyor olsa bile kapitalist ülkelerin pekçoğunda sosyal demokrat siyasi düşüncelerin işçi sınıfı içinde önemli bir etkinliğe sahip oldukları açıktır. Örneğin İngiltere'de işçi oylarının 2/3'ünü, Federal Almanya, Avusturya, İsveç, Norveç, Avusturalya vb. gibi ülkelerde ise yarısından fazlasını sosyal demokrat partiler almaktadırlar. Bu partilerin aldıkları oyların içinde öteki emekçi kesimlerinin (öğretmen, memur, teknik eleman, zanaatkâr vb. gibi). Oy oranları da giderek artmaktadır.

Türkiye'de yapılacak sağlıklı bir seçim araştırmasının da onlardan farklı sonuçlar vermeyeceği açıktır. Sosyal demokrat bir parti olan CHP'nin, şehir merkezlerinde, özellikle işçi sınıfının yoğun olduğu sanayi şehilerinde oyların yarısından fazlasını aldığı bilinmektedir Bu oyların içindeki işçi oyları miktarının, genel işçi oylarına oranı %70'e yaklaşmaktadır. (x) Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Türkiye'de sosyal demokrasinin işçi sınıfından sağladığı oy desteği bazı spesifik şartlardan doğmaktadır. Sosyal demokrasinin işçi oylarının büyük bir çoğunluğunu alması, işçi sınıfı siyasi hareketinin, yani bilimsel sosyalist hareketin dağınıklığından ve kendini toparlayamamış olmasındandır. Dolayısıyla, sosyal demokrat siyasi akımın işçi sınıfı içindeki etkinliğini, aldığı oy oranından çıkartmak ya da bu düşüncenin işçi sınıfı saflarındaki etkinliğinin oylara yansıdığını söylemek mümkün değildir.

İşçi sınıfı siyasi hareketinin birliğinin sağlanması ve merkezi siyasi otoritesinin oluşturulmasından sonra sosyal demokrat düşüncenin işçi sınıfı saflarındaki etkinliğinin gerçek ölçüsü ortaya çıkacaktır.

Ve bütün bunlardan anlaşılan odur ki, ileri kapitalist ülkeler ölçüsünde olmasa bile, Türkiye işçi sınıfı üzerinde sosyal demokrat siyasi akımın önemli bir etkinliği vardır ve işçi sınıfının bölünmüşlüğünün somutluğu içinde belirleyici olan iki siyasi akımdan biri de sosyal demokrasidir.

SOSYAL DEMOKRAT HAREKETİN DÜŞÜNSEL TEMELİ

Sosyal demokrat siyasi akımların düşünsel temelinin reformizm olduğu bilinmektedir. Kapitalist gelişmenin çeşitli toplum katmanları üzerinde yarattığı olumsuz etki ve yıkıcı rol geniş emekçi yığınlarında **değiştirme** iradesinin açığa çıkmasına yolaçmaktadır. Ancak bu iradenin tez elden anti-kapitalist bir içerik kazanması mümkün değildir. Ve bu aşamada siyasi bilinç şunu istemektedir: **Toplumsal servetlerin daha adil bölüşümü, hak eşitliği ve siyasi özgürlük...**

Bu taleplerin geleneksel (tutucu) siyasi akımlar tarafından karşılanmadığını yığınlar uzun pratik mücadele deneyimlerinden çıkarıyorlar. Ancak, yine aynı yığınlar, toplumsal ilişkilerdeki radikal değişikliklere hazır olmadıklarından ve olumsuzlukların asıl sebeplerini farkedemediklerinden, mevcut çerçeve içinde sorunlarına çözüm vaadeden siyasi akımları benimsemekte zorluk çekmemektedirler.

Ancak, yığınların bir kez ortaya çıkmış olan değiştirme istemlerinin nerede duracağını önceden kestirmek mümkün değildir. Ve kapitalist ülkelerde egemen tekelci güçler bu iradeyi mevcut çerçeve içinde tutmaya büyük özen göstermektedir. İşçi sınıfının düzenden kopma eğilimlerini, mevcut düzeni şurasından ve burasından restorasyona tabi tutup, düzenle başka bir platformda bütünleşme eğilimlerine dönüştürmek her zaman mümkündür. İşte reformist burjuva akımlar bu zorunluluktan ötürü ve bizzat tekelci zümreler tarafından ileriye sürülürler ve desteklenirler. Bunun bilinen en kestirme yolu ise, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik hareketini yöneten sendika önderlerinin mevcut yapıyla hattâ mevcut devlet mekanizmasıyla bütünleşmelerini sağlamaktır. Böylece, elit bir işçi zümresi, mevcut yapıdan elde ettiği imtiyazlar karşılığı olarak elinde tuttuğu işçi önderliğini tekelciler yararına olan uygulamaların emrine sunar. Bu işçi aristokrasisinin esas görevi, çalışma barışını sağlamak, işçi sınıfı kareketinin duzen için arzettiği tehlikeli gelişmeye baraj olmak, sanayideki ve ekonominin diğer alanlarındaki bağlantıların değişmezliğini garantilemek.

İşçi aristokrasisinin, ya da başka bir ifadeyle sosyal demokrat si-

yasi akımların bu genel ve rakateristik görevi için elverişli olanaklar kapitalist toplumdan doğmaktadırlar. Ne var ki, reformların aşılmasını mümkün kılan olanaklar da yine kapitalist toplumun bağrında oluşmaktadırlar. Ancak reformizmin etkinliğini yitirmesine yol açan olgular, sadece kapitalist toplumla sınırlı kalmamaktadırlar. Çağımız şartlarında, reformizm akımının kaynağı ve aktif öncüsü olan işçi aristokrasisi ve bürokrasisi, sosyal demokrat ideolojinin yığınsal etkisini garanti edemez olmuştur. Reformizmin etkisini azaltan sebepler ülkeden ülkeye değişse bile bu sebepleri kabaca guruplandırmak mümkündür.

1 — Dünya sosyalist sisteminin ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin başarıları her geçen gün artmaktadır. Emekçiler yararına bir düzenin kurulmasının mümkün olacağı görüşü bu sayede yaygınlık kazanmakta ve yığınların reformist bilinçleri temelinden sarsılmaktadır. Kendi ideolojilerine körü körüne bağlı olan geniş emekçi yığınlarının bu tutuculuğu yavaş yavaş kırılmakta ve bu kesimler ilgilerini, daha ileri düşüncelere ve özellikle sosyalizme yöneltmektedirler. Bunun yanında sosyalizmin uluslararası barış politikası ve halkların temel çıkarlarını gözeten kararlı tavrı, reformizm akımlarının peşine takılmış bulunan işçi kesimlerinin dikkatini çekmekte ve onlarda sosyalizme karşı duyulan sempatiyi güçlendirmektedir. Emekçilerin siyasal bilinçleri üzerindeki bu etkiler reformizmi zayıflatmakta ve özellikle sosyal demokrasinin ideolojik tekelini parçalamaktadır. Böylece emekçilerin, kendi sorunlarına sınıf açısından bakan daha tutarlı ve kararlı politik akımlara yönelişi hızlanmaktadır. Bu gelişme, bir yandan, geniş yığınların reformizm düşüncesini aşmalarını sağlarken öte yandan işçi sınıfı hareketinin birliği için elverişli koşulların belirmesine de yolaçmaktadır. Reformizmin etkisinin kırılması ve birliğin elverişli koşullarının ortaya çıkması genel bir eğilimi ifade ettiği için güncel ve aktif politika açısından önemli görevlere işaret etmektedir ama bu gelişmelerin somut iş ve güçbirliklerinin koşullarını da yarattığını belirtmek gerekir. Bizzat sosyal demokrat akımları destekleyen işçi kesimleri bile bu politik tercihlerinden vazgeçmemekle birlikte kendi önderliklerini bilimsel sosyalist akımlarla işbirliğine zorlamaktadırlar. Bu işbirliklerinden doğan programlar ise, esas-aldıkları reformlarla, klasik reformist akımların reform anlayışının çok ilerisinde ve mevcut düzeni dönüştürmenin ipuçlarını verecek ileri tedbirleri öngörmektedirler. Özet olarak, reformizmin aşılması eğilimleri asgarî düzeyde kalsa bile emekçiler yararına köklü ekonomik ve demokratik dönüşümlere zorlamaktadır. Bu zorlamalar karşısında sosyal demokrat önderliğin takındığı tavır ise onun geleceği üzerinde belirleyici olmaktadır.

2 — Reformizmin giderek etkinliğini yitirmesinin bir başka sebebi ise, somut işbirlikleri içinde sosyalist hareketin emekçiler üzerinde

yarattığı güven duygusudur. Sosyalistlerin kararlı mücadelesini ve proğramlarının emekçilerin çıkarlarına yönelik içeriğini yığınlar bizzat deneyleriyle öğreniyorlar ve sosyalist siyasi akımların sınıfsal bakış açısına yaklaşıyorlar. Yığınların bu kavrayışı, onların reformizm düşüncesini aşmalarında oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Böylece reformist önderliklerin işçi sınıfı saflarındaki etki alanları giderek azalmaktadır. Bu zorunlu nesnel gelişmeye ayak uydurmayan sosyal demokrat önderler emekçilerden tecrit olmakta ve işçi sınıfını yeni yeni bölünmelere sürükleyecek oyunlar bozulmaktadır. Inatçı reformizm genel olarak sağ kanat sosyal demokrat akımlarda somutlanırken açılan perspektiften sol sosyal demokrasinin şansı yükselmektedir. Sosyal demokrat akımlar içinde sol kanadın güçlenmesi, işçi hareketinin ortak mücadelesi yolunda daha elverişli olanakların ortaya çıkmasını ve sağ kanat önderliğin, sosyal demokrat düşünceli işçiler üzerindeki etkinliğinin azalmasını sağlamaktadır.

3 — Reformist akımların işçi sınıfı hareketi içindeki etkinliklerini giderek yitirmelerinin en çarpıcı sebeplerinden biri de, özellikle Türkiye gibi, emperyalizme bağımlı kapitalist ülkelerde kendini göstermektedir. Bu gibi ülkelerde sosyal demokrat akımlar, yığınlarda hızla beliren anti-emperyalist bilinçlenmeyi kendi siyasal akımlarının çerçevesi içinde tutabilmek için klasik reformcu kalıpların dışına çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Bu zorunluluk kaçınılmaz olarak ileri proğram taleplerini etkili kılmakta ve bu proğramlara sahip olan sol sosyal demokratların etkinliklerinin giderek artmasına yolaçmaktadır.

Toplumdaki sosyo-politik değişmeler karşısında sosyal demokrasinin kendi içinde gelişme eğilimi sol kanat lehine olmaktadır ama bu hiç bir zaman, reformizmin büsbütün ortadan kalkması sonucunu doğuracak bir gelişme olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü, sosyal demokratlar, ortaya çıkan toplumsal problemleri reformlarla çözümlemeye çabalıyorlar ve bu çabaların geniş kesimlerin desteğini sağlamak bakımından günümüz kapitalizm koşullarında başarıya ulaşma şansı oldukça yüksektir. Sosyal demokrasinin bir yandan burjuva demokratik özgürlüklere sahip çıkması ve öte yandan «totaliter» rejimlere karşı parlamenter demokrasinin savunulmasında kendini biricik güvence olarak sunması, yığınsal desteğin asgarî psikolojik koşullarını hazırlamaya yetiyor.

Görülüyor ki, sosyal demokrat siyasi akımların kendi etkinliklerini sürdürme şanslarının yanında, yine bu akımların yeni yollar izlemesini zorunlu kılan sebepler çağdaş kapitalist toplumların belirgin görünümleri arasında yeralmaktadırlar. Düzenden koşnutsuz olan toplum kesimlerinin yeni taleplerle ortaya çıkmaları olgusuna, bu talepler daha antikapitalist içerik kazanmadan cevap vermeye çalışan sosyal demokra-

si, tarihsel gelişmenin kendisine sunduğu bu perspektiften reformist çerçevede kalarak yığınsal destek sağlamayı başarmaktadır ama öte yandan yığınların acil talepleriyle temel çıkarları birleşmekte ve köklü toplumsal değişiklikler olmadan **kısmî** taleplerin bile sağlanması imkânsız hale gelmektedir. Nitekim, sosyal demokratların bilimsel işçi sınıfı hareketine yaklaşmaları, toplumun demokratikleştirilmesi ve tekellerin egemenliğine son verilmesi ortak amacını benimsemeleri bu zorunluluktan kaynaklanıyor.

TEKELCİ REFORMİZM

«Birçok kapitalist ülkede, modern Sağ Sosyal Demokrasi, kendisini, tekelci burjuvazinin işçi sınıfına karşı mücadelesinde çoğu kez bir silâh olarak kullanılan reformlarla sınırlar. Uzun bir evrim geçiren Sağ Sosyal Demokrat liderlerin reformizmi, şimdi tekellerin reformizmi ile aynı kayıkta karaya çıkmaktadır. «Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi-Bilim yay. s. 30).

Çağdaş kapitalist toplumun bağrında vukubulan gelişmelere karşı sadece işçi sınıfı siyasi hareketlerinin duyarlı olduğunu düşünmek yanlıştır. Bu gelişmelerden başta tekelciler olmak üzere, toplumun egemen ekonomik güçleri dolaysız olarak etkilenmektedirler. Tekelci burjuvazi gelişen ve değişen şartlara kendini uyarlamakta geç kalmıyor. Geç kalamaz çünkü onun bu davranışında sınıf çıkarlarının güvenliği başlıca hareket ettirici güçtür. Bilimsel ve teknolojik devrimin işçi sınıfı üzerinde yarattığı etkiler ve iki farklı sosyal sistemin çağımıza damgasını vuran amansız mücadelesi özellikle tekelci burjuvaziye, strateji ve taktiklerini yeniden gözden geçirmesinin gereğini işaret ediyor. Ve burjuvazi beliren yeni koşullara kendini uydururken konumunu hiç bir zaman değiştirmiş olmamaktadır. O, egemen konumunu bu kez değişik ittifaklar yardımıyla veya daha doğru bir deyişle, yeni siyasal araçlarla sürdürmek zorunda kalmaktadır. Buna mecburdur çünkü, günümüzde ve evrensel ölçüler içinde toplumsal güçlerin sınıfsal mevzilenmesi tekelcilere, kendi egemenliklerini kendi başlarına koruma olanağı tanımıyor. Bu yüzden tekelciler, işçi sınıfını «etkisiz» tutmak ihtiyacındadırlar ve bunu yalnız yapmaya mukderir olamadıkları için de sağ kanat sosyal demokrasinin yardımına başvurmaktadırlar.

Genel olarak sosyal demokrasinin proğramı, tekellerin yeni şartlar için benimsedikleri strateji ve taktiklere uymayabilir. Çünkü bu proğramların zaman zaman anti-kapitalist öz taşıdıkları da görülmüştür. Ve sosyal demokratların bilimsel sosyalist akımlarla aynı platformda bulundukları döneme takabül eden bu proğramlar tekelciler tarafından benimsenir gibi değildir. Tekellerin, bir yandan kendi ekonomik ve po-

litık anlayışlarına «çeki-düzen» vermeleri, öte yandan sağ kanat sosyal demokrat akımlarla yakınlaşma siyasetleri çoğu zaman sonuç vermekte ve ortak bir «reform proğramı»na ulaşmak mümkün olmaktadır. **Tekelcilerin benimsemediği bir proğramdan kalkarak tekelcilerle ortak bir reform proğramına ulaşılması süreci, sosyal demokrasinin ZORUNLU OLMAYAN EVRİMLEŞMESİ** dir.

Sosyal demokrasinin bu **zorunlu olmayan evrimleşmesinin** alternatifi ise bilimsel işçi sınıfı siyasi hareketinin, kapitalist ülkelerdeki sınıflar mücadelesine ışık tutan evrensel tezlerinde mevcuttur. Ancak biz, bu tezlerin önümüze çıkardığı somut görevlere değinmeden önce, sosyal demokrasinin zorunlu olmayan evrişlemesini somut planda ele almak ve Türkiye'de sosyal demokrat akımı temsil eden CHP'deki değişim sürecine işaret etmek istiyoruz.

TÜRKİYE'DE SOSYAL DEMOKRASİ

Bugün işçi sınıfının bölünmüşlüğü olgusuna ilişkin ve evrensel planda genel geçerliliği olan tezler Türkiye Işçi sınıfı hareketi için de aynı ölçüde geçerlidir. Ancak bölünmüşlük olgusunun Türkiye'ye özgü yanlarının bulunduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir. Bu özgün yanlardan belki de en çarpısı olanı, işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist hareketinin dağınık oluşudur. Ancak değişik müfrezeler olarak somutlanıyor olsa bile, Türkiye'de işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi mevcuttur ve etkindir.

Dünyanın bütün kapitalist ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de, sosyal demokrat siyasi akımın varlığı ile bilimsel sosyalist siyasi hareketin varlığı ve etkinliği aynı nesnel koşullardan kaynaklanmaktadır. Her iki belirleyici siyasal çizginin varoluş nedeni işçi sınıfının kendi sınıfsal tarihi misyonuyla ortaya çıkmasından kaynaklanıyor.

Özellikle 1960 sonrası dönemde Türkiye'de hızlı bir demokratikleşme ve emekçi yığınların bilinçlenme süreci yaşandı. Bütün toplumsal süreçler gibi zikzaklar çizerek gelişen bu süreç içinde kendini belli eden temel eğilim yığınların sola açılması ve bu sola açılış olgusunu karşılayan iki temel siyasi akımın gelişip güçlenmesi olmuştur. Bir yandan işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi gelişip güçlenirken öte yandan sosyal demokrat siyasal akım, kemalizm düşünsel temeli üzerinde ve bu düşünceden kopma eğilimleriyle birlikte gelişip güçlendi. Siyasal örgütlenmesini CHP'nin bünyesindeki gelişmelerle somutlayan sosyal demokrasi, gelişerek bugünkü kimliğine yaklaşırken tutucu kemalist unsurlardan **bir ölçüde** koptu ve uzaklatı. Bu kopuşun **ölçüsü,** bugünkü

sosyal demokrat siyasi hareket içinde, yani CHP içinde varolan değişik eğilimlerin de belirleyicisidir.

Bugün CHP içinde, çağdaş sosyal demokrat siyasi akımların iki temel unsurunu bir arada görmek mümkündür. «sağ»-kanat ve «sol»-kanat olarak adlandırılan bu iki sosyal demokrat akım, toplumsal yaşamın bütün alanlarında kendini göstermektedirler. Gelişen sınıflar mücadelesinde aldıkları tavırlar bakımından ve işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketi karşısındaki farklı konumlarından ötürü bu iki temel sosyal demokrat eğilim işçi sınıfının geleceği açısından hayatî bir önem taşımaktadır. Çünkü, Türkiye'de işçi sınıfının bölünmüşlüğü sosyal demokrasinin varlığına sıkıca bağlı olduğu kadar birliği de, bu akım içindeki değişik eğilimlerin göstereceği gelişmelere bağlıdır. Olumlu ve olumsuz yanlarıyla, Türkiye'deki sosyal demokrat siyasi akımın gelişmesine kısaca bakmata yarar görüyoruz.

«SAĞ»-KANAT EGEMENLİĞİ

Sosyal demokrasinin 1960 sonrası gelişmesinin en açık fikri ifadesini onun, benimsediği temel şiarlarında ve proğram maddelerinde görmek mümkündür. **Kemalizmin Çağdaş Yorumu»**ndan yola çıkan eğilim **«Ortanın Solu»**ndan geçerek «Demokratik Sol»a ulaşmış ve daha sonra «Demokratik Sosyalim»e kadar uzanmıştır. Bu şiarların temsil ettiği sınıfsal eğilimler, işçi sınıfı hareketi içindeki farklı reformist akımlardır. Benimsenen şiarlar ve kabul edilen proğramlar açısından bakıldığında, sosyal demokrasinin 1960 sonrası evrimi sürekli olarak sola doğru açılmak olmuştur. 1974'lere kadar yaşanan bu süreç her ne kadar görece bir ilerlemeyi ifade ediyor olsa da, sürece damgasını vuran «sağ»-kanat sosyal demokrasinin kendi kendini üretmesi ve olgunlaştırmasıdır.

Sosyal demokrasinin gelişmesinin şu ya da bu şekilde belirlenmesi hiç şüphe yok ki, sadece bu hareketin kendi iç dinamiğinin ürünü değildir. Bunda genel toplumsal gelişmenin ve sınıf güçlerinin durumu kadar işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketinin durumu da etkin bir rol oynar ve oynamıştır. Bu nedenle, yani kendi iç mantığından ayrı olarak diğer toplumsal katmanların durumuna ve bilimsel sosyalist harekete bağlı olarak gelişmesi, sosyal demokrat siyasi akımın evriminin **mutlak** olmadığını, tam tersine, **göreceli** olduğunu kanıtlar. Türkiye'de sosyal demokrat siyasi hareketin gelişme eğrisi, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin durumunu açıkça yansıtır ve **zorunlu olmayan evrim** kavramı bu karşılıklı etkileşimi de içerir.

Nitekim, işçi sınıfının birliğinin nesnel şartlarına rağmen bu birliğin henüz yaşama geçirilememiş olması, subjektif siyasal etkenlerin

henüz yeterince olgunlaşmadığının kanıtıdır. Ancak birlik eğilimleri sosyal demokrasi içinde her geçen gün gelişmekte ve «sağ»-kanat etkinliğinin temellerini sarsmaktadır. Bunda baş rolü emekçilerin sınıfsal uyanışı, dünya devrimci güçlerinin derin etkisi ve «sağ»-kanat sosyal demokratların düzenle bütünleşme eğilimlerinin açığa çıkmış olması oynamıştır. Bu eğilimlerin gelişmesinin en somut ifadesi CHP yönetiminin izlediği siyasi doğrultu ve CHP'li hükümetlerin proğramlarıdır. 1974 yılında kurulan CHP-MSP Koalisyonu, 5 Haziran 1977 seçimleri sonrası kurulan azınlık Ecevit hükümeti ve 1978 yılı başlarında kurulan CHP ağırlıklı Ecevit Hükümeti, esas aldıkları proğramların ifade ettiği ekonomik ve siyasal tercihlerle CHP'deki «sağ»-kanat egemenliğinin izlediği yolu göstermektedirler. Her üç hükümetin benimsediği proğramların ve somut icraatların karşılaştırılması bu konuda aydınlatıcı olacaktır.

1973'DEN 1978'E

Sosyal demokrat siyasi hareketin Türkiye ölçüsünde gelişmesi ve etkinliğini artırması süreci 1973 yılında CHP üst yönetiminde ortaya çıkan köklü değişiklikle somutlanmıştır. 12 Mart'ın yoğun siyasi atmosferi toplumun bütün kesimlerinde olduğu gibi CHP içinde de önemli gelişmelere yolaçmış ve yığınların demokratik eğilimlerinin karşıkonulmaz gelişmesi karşısında tutucu CHP yönetimi yerini sosyal demokrat kadrolara terketmek zorunda kalmıştır. CHP içindeki bu değişikliğin genel olarak emekçi kesimlerin siyasi tercihlerinden ve özel olarak CHP tabanındaki bilinçlenmeden doğduğu açıktır. Ve CHP yönetimi 1973 yılına girerken işçi sınıfının geniş emekçi yığınlarının esas eğilimlerini karşılayacak bir proğramla şekillenmiştir. Sosyal demokrasinin o dönemdeki görüşlerinin ve savunduğu ilkelerin özü, 12 Mart'ın siyasal baskıcı döneminden genel demokratlaşmaya doğru yaşanan kesitte yığınların acil talepleriyle bir uyum gösteriyordu. Bu uyum, CHP yönetimine sosyal demokratların geçmesini kolaylaştıran ve hemen akabinde girilen 14 Ekim seçimlerinde oldukça önemli bir başarının kazanılmasını mümkün kılan koşulların başında geliyordu. Sosyal demokrasinin o donemde savunduğu ekonomik ve siyasi görüşleri ise 1973 genel seçimlerinden sonra kurulan MSP-CHP koalisyonunun proğramında açık biçimde somutlanıyordu. Bir bütün olarak sosyal demokrat dünya görüşünü yansıtan 1974 Ecevit hükümeti proğramıyla daha sonra kurulan Ecevit hükümetlerinin proğramları arasında önemli farklar, üstelik CHP yöntieminin gittikçe sağa kaydığını gösteren önemli farklılıklar vardır. Bu farklılıklar aynı zamanda sosyal demokrat siyasi hareket içindeki farklılaşmaların da birer göstergesidirler. Çünkü sosyal demok-

rusi sahnede iktidar alternatifi olarak belirdikten sonra kaçınılmaz olarak kendi içinde de bölünme eğilimlerini körüklemiş, parti içinde sağ kanat egemenliği pekişirken sol kanat sosyal demokrasi de daha net şekillenme olanağına kavuşmuş ve başlangıçta «hizip» karakteri gösterirken giderek sistemli bir dünya görüşü haline dönüşmüştür. CHP içinde bu iki farklı eğilim hala ayrışma sürecini yaşamaktadır. Ve bu süreç, gerek sosyal demokrasinin toplumsal olaylar karşısında aldığı tutum ve gerekse işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi karşısındaki konumu nedeniyle, giderek hızlanmaktadır. Harekete egemen olan ve bu gün yönlendirici olma vasfını koruyan sağ eğilimlerin, somut göstergelerden izlenmesi mümkündür. Örneğin:

DEMOKRASİ ANLAYIŞI:

1973'lerde sosyal demokrasi **«sınırsız»** özgürlüklerden yana olduğunu söylemekte ve zaman zaman bu görüşlerini samimi olarak savunmaktadır. Nitekim, siyasi özgürlükler konusunda sosyal demokrasinin 1974'lerdeki görüşleri CHP-MSP Koalisyon hükümetinin proğramına şöyle yansımıştır:

> **«Düşünce, inanç ve ifade hürriyetlerinin ve diğer temel hak ve hürriyetlerin anayasanın gösterdiği yönde kullanılmasına engel olan ve demokratik anlayışla bağdaşmayan hükümler, bu hürriyetlerin varoluş nedenlerine vücut veren ilkelerin ışığı altında gözden geçirilerek düşünce, inanç ve ifade hürriyetlerini sınırlayan bütün kısıntılar kanunlarımızdan çıkarılacak, basın hürriyeti her yönüyle teminat altında tutulacaktır.»**

Bu proğram hükmü her ne kadar işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin yasal çalışmasını öngörmüyorsa da, yani özgürlüklerin kullanımını «düşünce, inanç ve ifade hürriyeti» olarak sınırlı tutmaya yönelikse de, en azından 141 ve 142 maddelerin kaldırılmasını veya değiştirilmesini içermekte, oldukça geniş bir burjuva demokratik siyasi ortamı dile getirmektedir. Gerçi CHP-MSP koalisyonu döneminde, gerek hükümetin ve gerekse CHP'nin, bu proğram hükmü doğrultusunda somut bir girişimi olmamış ve sosyal demokrasi bu görüşlerinde samimi olduğunu açıkça göstermemiştir ama, en azından tekelcilerin gerici siyasi eğilimlerinin karşısında kendi «bağımsız» özgürlük anlayışını ifade etmekten çekinmemiştir. Daha sonraki gelişmeler karşısında bu siyasi tavrın oldukça ileri bir tavır olduğu açıkça gözlenebilir. Çünkü bu anlayış 1977 5 Haziran seçimlerinden sonra kurulan Ecevit azınlık hükümetinde şöylece değişmiştir:

— «Kimsenin özgürlüğü başkalarının veya tümüyle toplumun özgürlüğünü ve güvenliğini tehlikeye sokamayacaktır.

— Özgürlükler, Devletin birliğini, ülkenin bütünlüğünü sarsıcı yönde kullanılamayacaktır.»

Açıkça görülmektedir ki, birinci alıntıda, özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen olgulardan sözedilmekte ve bunların ortadan kaldırılması gereğine işaret edilmektedir. İkinci alıntıda ise bu kez özgürlüklerin kullanımının önüne bazı engellerin konması gereğinden sözedilmektedir. Birinci alıntıda «toplumun özgürlüğü» gibi, aslında mevcut siyasi demokrasiyi korumak amacını güden bir kavram yoktur ama ikinci alıntıda, özgürlüklerin kullanımı «devletin bütünlüğü» kıskacında boğulmaktadır. Üç yıl gibi kısa bir süre içinde sosyal demokrat siyasi hareketin bir kanadı, geniş emekçi yığınlara hoş görünme ve güven verme endişesinden, egemen toplumsal güçlere güven verme endişesine evrimleşmiştir. Hiç bir somut siyasi durum bu değişmenin mazareti değildir. Bu değişme, sosyal demokrat hareketin sağ kanadının tekelci güçlerle yakınlaşma eğiliminin ya da düzenle bütünleşme eğilimlerinin somut siyasi ifadesidir. Yeni Ecevit Hükümetinin proğramında ise özgürlüklerden şu ifadelerle sözedilmektedir:

«Hiç kimsenin özgürlüğü, başkalarının özgürlüğünü veya tümüyle mllietin özgürlüğünü ve güvenliğini tehlikeye sokmamalıdır.»

Özgürlüğün tanımı ve sosyal demokrasinin özgürlüklere yaklaşımı gittikçe gericileşmektedir. Son alıntıda artık ifade edilen, özgürlüklerin kullanımının başlı başına bir **tehlike** yaratabileceğidir. 1973'lerde özgürlüklerin önündeki sınırlayıcı engellerin kaldırılmasını savunan sağ soyla demokrasi 1978 başlarında özgürlüklerin yolaçabileceği «tehlike»lere işaret ediyor. 1973'den buyana özgürlüklerin genişlediğini ve sosyal demokrasinin demokrasi anlayışını aştığını söylemek mümkün olmadığına göre — ki bu dönem özgürlüklerin görece olarak daha da daraldığı bir dönemdir— sosyal demokrasinin sağ kanadının özgürlük anlayışının sınırlarının daraldığından sözetmek pekalâ mümkündür. CHP yönetiminin tekelcileri ürkütmemek, onların desteğini sağlamak politikasının siyasi demokrasiye ilişkin somutlanışı böyle olmuştur.

EKONOMİK GÖRÜŞLER:

Sosyal demokrasinin sağ-kanat önderliğinin ekonomik görüşlerindeki değişmeleri ve tekelcilerin çıkarlarına yaklaşan eğilimleri aynı dönemde ve aynı veriler yardımıyle gözlemek imkânı vardır. Örneğin 1974' de kurulan CHP-MSP hükümetinin proğramında emekçilerin, yoksul köylülerin ve dar gelirlilerin taleplerini karşılamaya matuf, şu vaadlere rastlanıyordu:

«...İşçi memur ayırımına süratle, adil ve vazıh bir çözüm getirilecektir...»

«Güney sınırlarımızdaki mayınlanmış sahaların, kaçakçılığı önleyecek, sosyal, ekonomik, kültürel ve başka tedbirler getirilerek mayınlardan arınması ve tarım için kullanılması imkanları aranacaktır.»

«Tarım üreticisinin emeğinin karşılığını almasını sağlayan, tarımsal üretime ekonomik gereklere göre yönveren ve sosyal adalet ilkelerine uygun bir taban fiat politikası yürütülecek...»

«...Küçük ve orta boy sanayi kuruluşlarını da çağın gerçeklerine uygun şekilde güçlendiren ve bunlara bunlarla büyük kuruluşlar arasında organik bağlantılar kuran, modern teknoloji ile...»

«Özellikle temel üretim malları sanayi ve ağır sanayi yatırımlarında, modern teknolojinin uygulanmasına öncelik verilecektir. Bu tür yatırımlarda tekelleşmeyi önleme amacıyla devlet öncülüğü esas alınacaktır.»

«...Küçük sanayicilerimizin kredilerden azamî istifade etmeleri sağlanacaktır.

«Piyasada darlığı çekilen... mallarda fiat istikrarının sağlanması maksadıyla bu tür malların, kamu kuruluşları ya da kooperatifler eliyle dış ülkelerden zamanında ve yeterli ölçüde ithal edilerek...»

Bu alıntılarda egemen olan görüşün, ağırlıkla, tekel dışı toplum kesimlerinin çıkarlarını yansıttığı açıktır. Bu görüşlerin ısrarlı takipçisi olan bir sosyal demokrat siyasi hareketin, geniş emekçi yığınlardan ve tekel dışı tüm toplum kesimlerinden ilgi göreceği, ama buna mukabil tekelci güçleri ürküteceği açıktır. Bu plâtformunu koruduğu ve derinleştirdiği sürece sosyal demokrat hareketin, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi ile, toplumsal gelişmenin asgarî gereklerine uyma zemininde yakınlaşması ve işçi sınıfının birliğini açan tarihsel perspektifde kendine yer etmesi mümkündür.

Yukarıdaki alıntılarda genel olarak tekel dışı toplum kesimlerinin ekonomik ve demokratik taleplerinin ve çıkarlarının karşılanması kaygusunun ağır bastığı görülmektedir. Orta büyüklükteki işletmelerin modern teknolojiden yararlanabilmeleri için elverişli koşulların yaratılması, ticarî kredilerin daha «adil» paylaşımı ve taban fiat politikasının üreticiler lehine saptanması gibi hedefler doğrudan tekelci çıkarları karşısına almasa bile sosyal demokrat siyasi hareketin anti-tekel olabileceğinin ipuçlarını vermektedir. Ancak, 1973'lerden buyana sosyal demokrasinin bu konudaki görüşlerinde hayli değişiklik olmuştur. CHP yönetimi sol sosyal demokratlardan arındırılmış ve sağ eğilimler CHP içinde etkinlik kazanırken CHP'nin ekonomik görüşlerinde de önemli değişmeler olmuştur. Örneğin 5 haziran sonrası kurulan Ecevit hükümetinin programında, emekçi yığınlardan çok tekelci güçlere güven verme kaygusu ağır basmaktadır:

«Vurguncular, karaborsacılar dışında bütün iş çevreleri tedirgindir...»

«Ekonomimizin son iki yılda sürüklendiği darboğazlar ve karşı karşıya getirildiği son derece ağır sorunlar nedeniyle, hükümetimizin bir yandan uzun süreli gelişme hedeflerine yönelirken...»

Görülüyor ki sosyal demokrasinin ikinci Ecevit hükümetinin proğramında somutlanan ekonomik görüşleri, vurguncuların ve tefecilerin dışındaki iş çevrelerinin endişelerine çözüm bulmak noktasına gelmiştir. Bu iş çevrelerinin tekelciler olduğunu biliyoruz. Çünkü sosyal demokrasi sürekli olarak «vurguncu» ve «talancı» olarak tekel dışı sermayeyi görmüş ve tekelcileri ise ülke kalkınmasının en vazgeçilmez unsurları olarak değerlendirmiştir. Ülkenin demokratikleşme sürecini yaşadığı dönemlerde geniş yığınlara karşı bir **ödün** olarak benimsenen tekel dışı tutum ise 1973'lerden buyana tekellerden yana tutum haline gelmiştir ve ekonomik darboğaz bütün toplum kesimlerinin darboğazı olarak sunulmuştur. 1978 başlarında kurulan son Ecevit hükümetinin proğramında ise tekellerin ekonomik çıkarlarının savunulması sosyal demokrat önderliğin, kendisi için tek iktidar perspektifi olarak tekelci güçlerin desteğini görmeye başladığını isbatlıyor.

ÖTEKİ GÖRÜŞLER

Sosyal demokrasinin sağ önderliği başlangıçta en geniş burjuva demokratik haklardan yana olduğunu açıkça ilan edebilirken zamanla bu görüşlerini değiştirmiş ve kısıtlı burjuva demokrasisiyle her zaman yetinilebileceği inancında olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Aynı şekilde sağ-kanat sosyal demokrasi, tekel dışı toplum güçlerinin ekonomik çıkarlarının savunuculuğundan yola çıkmış ve giderek bu konumunu da terkederek tekelci sermayeye bordalamıştır. Bu yöndeki değişmeler, sağ sosyal demokrasinin, çalışanların haklarına ilişkin görüşlerinde de izlenmektedir. Gerçi sosyal demokrasi işçi hakları konusunda hiç bir zaman kısıtlı vaadlerin ötesine geçememiş ve demokrasi anlayışına bağlı olarak bu konudaki görüşleri de gittikçe gericileşmiştir.

1974'de kurulan Ecevit hükümetinin proğramını, o dönemin özelliği olarak daha çok yığınların demokratik talepleri biçimlendiriyordu. Bu nedenle 1974 hükümetinin proğramında temel işçi halkalarına ilişkin sistemli bir görüş yeralmamıştır. 1973 sonrasında emekçilerin örgütlenme ve bilinçlenme düzeylerinin hızlı artışına bağlı olarak yükselttikleri ekonomik ve demokratik talepler sağ sosyal demokrasiyi de yakından etkilemiş ve daha sonraki Ecevit hükümetlerinin proğramlarında bu konuya

ilişkin, yetersiz bile olsa bazı vaadlere rastlanmıştır. Örneğin İkinci Ecevit hükümetinin (azınlık hükümeti) proğramında:

«...Anlaşmazlık çıkan durumlarda işçilerin yetkili sendikayı oylarıyla belirliyebilme hakkı tanınacaktır.»

«...Işçi örgütlerinin etkinliğini kısıtlayan yasa kuralları değiştirilecektir....

«Lokavtın kaldırılması veya bu kabul edilmezse, kötüye kullanılmasına karşı etkin önlemler alınması Türkiye Büyük Millet Meclisine önerilecektir.»

«İş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine etkinlik kazandırılacaktır.»

«Çalışan kadınların hak ve ücret eşitliğinden eksiksiz yararlanabilmeleri... sağlanacaktır.» Şeklinde vaadlere rastlanmaktadır ve hükümetin «emeği en yüce değer saydığı» eklenmektedir.

1973 sonrası dönemde işçi sınıfının başını çektiği ekonomik ve demokratik mücadelede geniş yığınların ileri sürdüğü talepler sosyal demokrasiyi yakından etkilemiş ve işçi hareketi içinde varlığını sürdürebilmenin koşulu olarak bazı işçi ve emekçi hakları benimsenmiştir. Bu kabul edişin sözde kaldığı ve sağ sosyal demokrasinin bu konuda samimi olmadığı açıktır. En azından buna zorlanmadıkça sosyal demokrasinin bu hakları kendiliğinden sağlayacağı kuşkuludur. Nitekim sosyal demokrasinin emekçi haklarına ilişkin görüşleri 5 Haziran sonrası geçen altı aylık dönemde büyük değişikliğe uğramış ya da bu görüşlerinde samimi olmadığı, aynı dönemde büyük ölçüde açığa çıkmıştır.

Üçüncü Ecevit hükümetinde,

«İşçilerin yetkili sendikayı oylarıyla belirleme hakkı yasa ile düzenlenecektir.» denilmek süretiyle REFERANDUM hakkına ilişkin görüşler korunmuş olmasına rağmen, lokavtın yasaklanmasına ilişkin görüşler terkedilerek «lokavtın kötüye kullanılması çabalarından» sözedilmektedir. Halbuki sosyal demokrasinin lokavta ilişkin görüşlerinin değiştiği son 6 aylık dönem belkide bu «hakkın» fazlasıyla kullanıldığı, yani lokavt suçunun, en çok işlendiği, binlerce işçinin sokağa atıldığı dönem olmuştur. Bu da gösteriyor ki sağ sosyal demokrasi işçilerin ve emekçilerin taleplerinden çok tekelcilerin çıkarlarına eğilmekte ve bu tavrını genel bir eğilim olarak sistemleştirmektedir.

DEĞİŞMEYEN GÖRÜŞLER

Sosyal demokrat siyasi hareketin her zaman savunduğu ve değiştirmediği görüşlerinin başında yabancı sermaye ile ilişkiler ve dış politika konuları gelmektedir. Sağ sosyal demokrasinin emperyalizme karşı tavrı sürekli olarak hayırhah bir çizgi izlemiş ve ülkenin ekonomik

bağımsızlığı sorunu bu kanat tarafından, emperyalizmle ilişkilerin rasyonelleştirilmesi olarak kavranmıştır. Özellikle AET'le olan ekonomik ilişkilerin korunmasına ve geliştirilmesine özen gösterilmiş, bu görüş proğramlar kadar sağ kanat liderlerinin demeçlerine, dış ilişkilerdeki tercihlerine ve tavırlarına, belirleyici bir unsur olarak etkide bulunmuştur. Ve sosyal demokrasinin evrensel sorunlara bakış açısı da bu ekonomik ilişkiler çerçevesinde biçimlenmiştir. Sosyal demokrasinin değişmeyen görüşlerinden biri de dış politika ilkeleri ve barış sorununa bakışıdır. Bu alanda geleneksel sosyal demokrat siyasetin belirleyici karakteri milliyetçi oluşudur. Bu milliyetçilik sosyal demokrasinin barış sorununa bakışını ve Kıbrıs olayını değerlendirişini de belirlemektedir. Sosyal demokrasinin bu sorunlara ilişkin görüşlerinde köklü bir değişiklik olmamıştır ve böyle bir değişiklik hükümet proğramlarına yansımamıştır. Bu konuda sosyal demokrasinin geleneksel ilkelerinin ana hatlarını şöyle tesbit etmek mümkündür.

— **Ulusal Çıkarlara Bakış :**

Çağımızda kapitalist ülkelerin **ulusal çıkarları** deyimi genel olarak, tekeller dışında kalan toplum kesimlerinin çıkarlarını ifade etmektedir. Çünkü tekeller, gerek metropol ülkelerde olsun, gerekse emperyalist sistem içinde yer alan bağımlı kapitalist ülkelerde olsun, kendi güvenliklerini ancak uluslararası bağlantılarında bulabilirler. Bu bağlantılar platformu ise her zaman ulusun genel çıkarlarına ters düşmektedir. Ulusal ekonominin gelişip güçlenmesi, toplumsal servetlerin daha adil paylaşımı, halkların ortak çıkarları olan DETANT ve benzeri olgular tekellerin ve tekelci burjuvazinin çıkarları ile sürekli bir çelişki içindedir. Tekeller, uluslararasılaşmalarının zorunlu bir sonucu olarak ulusun bütünlüğünün çıkarlarının karşısında yer alırlar ve devletin çağımızda ulusal çıkarlarla tekelci çıkarlarını uyumlulaştırma olanağı yoktur.

Türkiye'de sosyal demokrasi, ulusal çıkarları genel olarak tekelci sermayenin bakış açısından kavramaktadır. Sosyal demokrat siyasi hareketin proğramı ekonomik ve siyasi hattını daha çok tekelci sermaye çıkarlarına ve dolayısıyla aynı çerçeve içinde uluslararası tekellerin belli bir bölümünün çıkarlarına uygun olarak saptamaktadır. Türkiye'deki tekelcilerin çıkarlarını onların uluslararası ilişkilerinden soyutlayıp **ulusal** çerçevede tutmak imkanı yoktur ve sosyal demokrasinin ekonomik proğramı emperyalizme karşı önlemleri öngörmeyen bir proğramdır.

Ancak, sol sosyal demokratlar, dünyanın bütün kapitalist ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de tekellere ve dolayısıyla onların ilişkileri olarak emperyalizme karşı eğilimler taşımaktadır. Bu eğilimler bazı ülkelerde işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketiyle organik bağlantılar kurabildiği için, komünistlerle oluşturulan **anti-tekel çekirdek güç** içinde ken-

di bağımsız proğramını sistemleştirebilmiştir ama Türkiye'de sol sosyal demokrat hareket henüz genel sosyal demokrat hareketten bağımsız bir proğrama sahip olamamıştır. Sosyal demokrat hareketin proğramının ulusal çıkarlara yaklaşımı bu nedenle hakim sağ eğilimin damgasını taşımaktadır.

CHP'nin kurduğu ya da belirleyici olarak katıldığı her üç Ecevit Hükümetinin proğramı, ulusun gerçek çıkarlarına burjuva yaklaşımın tahrifatçı, emperyalist güdümlü, şoven milliyetçi ve barışa ters karakterini yansıtıyor. Kıbrıs sorunu ve uluslararası ilişkiler bu yaklaşımın dar çerçevesinde kalıyor, emperyalist denge hesaplarına bağlanıyor.

Günümüzde dünya halklarının ve bütün kapitalist ulusların gerçek çıkarları, başını dünya sosyalist sisteminin çektiği, dünya devrimci güçlerinin politikası tarafından temsil edilmektedir. Uluslararası diplomatik ilişkiler, sıcak savaş odaklarının dağıtılması, silahlanma yarışına karşı tutum ve «ustura ağzında» barıştan gerçek ve kalıcı bir barışa yönelim, ekonomik ilişkilerde sömürü yerine karşılıklı çıkar ilişkisinin ikame edilmesi, kültürel ilişkiler ve deney alış-verişi gibi dünyanın tüm ilerleme güçlerini yakından ilgilendiren sorunlar, sadece tek tek ulusların ve halkların değil bütün insanlığın çıkarına olan tek çözümünü dünya devrimci güçlerinin açtığı perspektifte bulabilir. Dünyanın bu genel evrimine, yani, zorunlu tarihsel ilerleyişe ters düşen her politika, ulusal çıkarlara ters, hakim sınıf çıkarlarına uygundur.

Son Ecevit hükümetinin «ulusal güvenlik» anlayışı proğramda şöyle dile getirilmiştir:

«Hükümetimiz, Türkiye'nin gereksinmelerine ve olanaklarına uygun bir ulusal güvenlik kavramı oluşturmayı ivedi sorunlarımızın başında saymaktadır. Bu, ittifak üyeliğimizin önemini gözönünde tutmakla birlikte, Türkiye'nin ulusal güvenliğini öncelikle gözeten ve bağımsızlığımızı sağlam temellere dayandıran bir kavram olmalıdır.»

«Ezilen ulusların kurtuluş hareketlerine, Atatürk'ün öncülüğünde önderlik etmiş olan Türk ulusu, nerede ve hangi görüntü altında varlığını sürdürürse sürdürsün, emperyalizme bütün gücüyle karşı çıkacaktır.»

«Silahlanma yarışının alabildiğine hızlandığı bir dönemde ve bölgede, Türkiye'nin kendi ulusal güvenliğini büyük ölçüde kendi olanaklarıyla sağlayabilmesi için, ekonomisini bugünkü bunalımdan ve darboğazlardan bir an önce kurtarması gereklidir.»

«Cumhuriyet hükümeti Türkiye'nin önemini, etkinliğini ve ulusal yararını, uluslararası gerginliğe değil, uluslararası ilişkilerde yumuşamaya ve dünya barışının güçlenmesine bağlayan bir dış politika izleyecektir. Dünyada barışın korku dengesine değil, insanlık sevgisine ve her ulusun bağımsızlığının egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün dokunulmazlığı ilkesine dayanması için çalışacaktır.»

«Hükümetimiz dış politikanın ulusal savunma politikasından ayrılamayacağına inanır.»

Bu görüşler sağ ve sol kanat sosyal demokratların eğilimlerinin bileşkesini oluşturmaktadır. Dünya barışına ve uluslararası anlaşmalara (Helsinki Belgesine) sözde bile olsa saygılı kalmaya özen gösteren sağ sosyal demokrat siyasi program, öte yandan kendi sol kanadının bazı eğilimlerini karşılamak kaygusunu duymaktadır.

Yukarıdaki alıntılarda yansıyan görüşlerin titiz bir irdelenişinden sosyal demokrat hareketin ikili karakteri açığa çıkarılabilir. Ve bu ikili karakterin nesnel sebepleri işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi açısından azımsanmayacak bir öneme sahiptir. Yeni bir «ulusal güvenlik» anlayışı sağ sosyal demokrasinin ötedenberi terkedemediği çizgisidir. Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde kalıp ulusal güvenlik anlayışını değiştirmekten sözetmek, emperyalizmle ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesini değil mevcut ilişkilerin tam olarak işletilmesini ifade ediyor. Çünkü, ulusal güvenliği zedeleyen olgular Türkiyenin dünya konjüktürü içindeki konumundan kaynaklanmaktadır ve bu konum değişmedikçe ulusal güvenlik konusunda herhangi bir değişikliğin olmayacağı açıktır. Mevcut ittifaklar içinde Türkiye'nin gerçek güvenliğinden sözetmek olanağı yoktur. Ve zaten Türkiye'nin ulusal çıkarlarına yönelen başlıca tehdit günümüzde geçerli olan ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel ilişkilerden geliyor. Sosyal demokrasinin ulusal çıkarlar konusunda tutarlı bir bakış açısına gelmesi, onun ancak işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi ile kuracağı bağlantılar sayesinde mümkün olabilir. Nitekim Fransız sosyal demokratları, komünistlerle olan sıkı işbirlikleri sayesinde ulusun gerçek güvenliği sorununa doğru yaklaşabilmektedirler. Onlar, «NATO ve Varşova paktlarının aynı anda feshi...» ni talep ederlerken **kendi** ulusal çıkarlarını aynı zamanda dünya halklarının çıkarlarıyla birleştirmeye özen gösteriyor ve böylece ulusun gerçek çıkarlarının biricik perspektifini benimsemiş oluyorlar.

Türkiye'de sosyal demokrasi, dünya devrimci güçlerinin etkisinde kalmakla birlikte bağnaz bakış açısını korumaya devam etmektedir. Bilimsel işçi hareketinin sosyal demokrasiyi, özellikle sol sosyal demokrasiyi etkilediği ise barış sorununa yaklaşımda görülmektedir. Sosyal demokrasi uluslararası yumuşamayı dünya barışının tek güvencesi olarak kavramaktadır. Barışın silahsızlanma ile olan bağlantısı gözardı edilmekte, daha çok, «güç dengesi» anlatılmak istenmektedir. Nitekim barışın bu tür kavranışı yukarıdaki alıntılarda itiraf edilmektedir. «Silahlanma yarışının hızlanması» karşısında ve bölgede (Yunanistan vurgulanıyor «Türkiye'nin kendi ulusal güvenliği»ni sağlamasının zorunluluğundan sözediliyor. Söylenmek istenen; silahlanma yarışı karşısında Türkiye'nin de silahlanmasının kaçınılmaz olduğudur. Böylece bölge barışı, silahlı güç-

ler dengesine bağlanmakta ve emperyalist barış anlayışına, yani «ustura ağzında barış»a itibar edilmektedir. Halbuki bütün halkların olduğu gibi Türkiye'nin de ulusal güvenliği silahsızlanmadan geçmektedir. Komünistlere yakın ilişkiler ve ittifaklar içinde olan sosyal demokratların bu sorunu işçi sınıfı bakış açısından kavradıklarının ve böylece gerçek ulusal güvenlik kavramına varabildiklerinin örnekleri çoktur. Fransız sosyal demokratları bu konuda şu ilkeyi dile getirmektedirler: «Yeryüzü çapında, genel ve denetimli bir silahsızlanma hükümetin başlıca hedefi olacaktır.» (Fransız solunun ortak proğramı)

Görülüyor ki, sosyal demokratların kendi bağımsız proğramlarında olmasa bile, işçi sınıfı bilimsel hareketi ile olan bağlantıları içinde sorunu gerçekçi ve halk yararına kavramaları mümkün olabilmektedir. CHP ülkemizde kendi solundaki güçlerle asgari işbirliklerinden dahi kaçındığı sürece bu özelliğini korumaya ve işçi hareketi içinde kendi milliyetçi tercihinin, emperyalizmin güdümündeki askersel politikasının zararlı tohumlarını ekmeye devam edecektir.

Kendi soluna bakışı :

Sosyal demokrasinin kendi soluna, yani, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketine bakışı da istikrarlı olmamıştır. Bu konuda sosyal demokratların bir bütünlük içinde oldukları söylenemez. Sol sosyal demokratların, kendi solundaki güçlerle belli işbirliklerine girebilecekleri, bu tür eğilimlerini zaman zaman açığa vurdukları, biliniyor. Ve Türkiye'de sol sosyal demokratların, sağ sosyal demokratlarla aralarındaki ayırım çizgilerinin belki de en kalını bu sorunda ortaya çıkmaktadır. Zaten işçi sınıfı hareketinin birliği için elverişli olarak değerlendirdiğimiz durum da budur. Çünkü; sendikalarda, derneklerde, meslek örgütlerinde ve hayatın başka alanlarında sol sosyal demokrat eğilimli olanlar, sosyalistlerle sürekli bir işbirliği içindedirler ve hareketin önderliğinin subjektif etkileri bu olgunun gelişmesini engellemeye yetmemektedir. Hatta zaman zaman tabanda beliren bu eğilimler sosyal demokrat önderliği de aşarak somut işbırliklerine ve ortak eylemlere ulaşabilmektedir. DGM direnişine sosyal demokrat önderler karşı çıkmışlardır ama sosyal demokrat işçiler DISK'le birlikte bu eyleme katılmışlar ve sosyal demokrat Genel-Iş bu direnişde belirleyici rol oynamıştır.

Sağa bakışı :

Sosyal demokrasinin egemen eğilimlerinden birisi de kendi müttefikleri sorununa yaklaşmasında ortaya çıkar. Düzenle bütünleşme eğilimlerini temsil eden sosyal demokrat hareket, kendi sağındaki güçlerle, özellikle «ulusal çıkarlar» konusunda uzlaşmaya her zaman hazırdır. Sosyal demokrasinin bu uzlaşmacı tavrını onun demokrasi anlayışında

ve demokrasi mücadelesindeki tutumunda da gözleme olanağı vardır. «İç barış», «çalışma barışı» gibi amaçlarla belirlenen sosyal demokrasinin «demokratlığı», demokrasi için bir tehlike olarak gördüğü ve görmeye devam ettiği kendi solundaki güçlere karşı liberal sağ eğilimlerle ortak paydalarını zenginleştirmekte ve bilhassa sağ sosyal demokrat önderlik bu alanda ileriye gitmektedir. Bu eğilimlerin politik platformda uzlaşmaz gibi görünmesi daha çok subjektif nedenlere ve egemen güçlere kendini iktidar alternatifi olarak sunma çabalarına dayanmaktadır. Nitekim, son Ecevit hükümeti, MC'nin hazırladığı bütçeyi genel esaslarıyla benimsemiştir. Bütçe, hükümetin ekonomik yönelimlerini, gelir dağılımı konusundaki tutumunu ve toplumsal sınıflara bakışını ve yaklaşımını belirleyen bağlayıcı bir belge olduğu için sosyal demokrat ağırlıklı Ecevit hükümetinin bu konularda kendi sağındaki güçlerle uzlaşabileceğini gösteriyor. CHP'nin bu konumu hiç şüphesiz kendi içindeki sol kanadın durumunu örtmeye yetmiyor ama son tahlilde henüz sosyal demokrat hareket içinde belirleyici olan güç **sağ** kesimdir.

Kendi sağındaki güçlerle bu denli uzlaşmaya yatkın görünen sosyal demokrasi, kendi solundaki güçlerle en küçük bir diyalog kurmaktan bile kaçınmaktadır. Bunda elbetteki CHP solundaki güçlerin dağınıklığından doğan zaaflarının önemli bir payı vardır ama esas belirleyici olan CHP'nin demokrasi anlayışıdır. Demokrasiyi kendi tekelinde gören, daha doğrusu, demokrasinin tek güvencesi olarak kendini gören sosyal demokrasinin özgürlükler sorununa bu bakış açısı bile burjuva anlamda demokratlık açısından sınırlı ve güdük kalmaktadır. En geniş emekçi kesimler yararına demokrasinin sınırlarının genişletilmesinden yana olan eğilimler CHP içinde mevcuttur ama bu eğilimler hem belirleyici değildir ve hem de bu güçlerin demokrasi anlayışları, onları işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketine yaklaştıracak olgunluğa erişmemiştir. Bu nedenle en azından şimdilik, sosyal demokrat hareketin, bir bütün olarak davrandığını ve kendi solundaki güçlerden dikkatle uzak durduğunu söylemek mümkündür. Sosyal demokrasinin bu tutumu ise, başta işçi sınıfımız ve onun birliği sorunu olmak üzere genel emekçi halk hareketine zarar vermekte ve demokrasi saflarının bölünmüşlüğünü pekiştirmektedir.

SINIF MÜCADELESİNİN PERSPEKTİFLERİ :

Sosyal demokrat siyasi hareket 1978 başlarında, çıkış noktasından oldukça farklı bir yerdedir. Sosyal demokrat hareket içinde gözlediğimiz evrimin emekçi halk hareketi için olumlu ve olumsuz yanları vardır. Bir kez, sosyal demokrasinin bugün vardığı noktaya gelmesinde sadece kendisinin değil, tüm toplum kesimlerinin rolünü kavramak önümüzde-

ki görev ve sorumlulukların tesbitinde oldukça önemli bir işlev görecektir.

1978 başlarında sosyal demokrasi, yukarıda kısaca ele aldığımız proğramıyla ve ağırlıklı olarak iktidara gelmiştir. Yeni sosyal demokrat iktidar, Ülke ekonomisinde MC'nin açtığı tahribatların, yapısal olmayanlarını gidermeye çalışacak ve bu anlamda tekelci sermayenin çıkarlarını özellikle gözetecektir. Ancak bu noktada sosyal demokrasinin kendi tarihsel açmazının ortaya çıkması da kaçınılmaz olacaktır ve daha bugünden bunun belirtileri görülmektedir. Çünkü; tekellerin çıkarlarını gözeten bir ekonomik yönelimin demokrasi güçleri ile çatışkıya düşmesi kaçınılmaz olacaktır. Tekelci burjuvaziyi rahatlatacak bütün önlemlerin muhatabının emekçi halkımız olacağı açıktır. «Kemerleri sıkma» olarak özetlenen bu ekonomik tercihde kemerleri sıkanın daima emekçiler olduğu bilinmektedir. Halbuki, emekçilerin ekonomik ve demokratik talepleri, bir bütünün iki ayrı yanlarını oluşturmaktadır. Ve tekelciler yararına bir ekonomi-politika ile, emekçiler yararına bir demokrasi anlayışı, bir arada ve aynı proğramda çözüm bulamaz. Birinden birinin tercih edilmesi zorunlu olan bu uzlaşmaz yollardan benimsenecek olanın, tekelci ekonomik çıkarlar olduğu anlaşılıyor. Bu durum aynı zamanda sosyal demokrasinin, demokrasi güçlerini oyalayacağını, bir takım vaadleri yerine getirme çabaları içinde görünüp işçilerin ve emekçilerin desteğini sağlamaya çalışacağını, emekçilerin düzene karşı tepkilerini, sınırlı reformlarla yetinme platformuna kanalize etmek için işçi sınıfı içindeki reformizm eğilimlerini okşayacağını anlatmaktadır.

Demokrasi güçleri ise kendi taleplerini sosyal demokrat çerçeve ile sınırlı tutmayacağını gösterdi ve göstermeye devam ediyor. Bu haklı taleplerin geniş emekçi kesimler tarafından kabullenilmesinin elverişli koşulları da fazlasıyla mevcuttur. MC iktidarları döneminde yoğunlaşan sınıf mücadelesinin kazandırdığı deneyimler, işçi sınıfının yükselen bilinci ve gelişen siyasi hareketi bu olanağı veriyor. Yeterli olmasa bile önümüzdeki perspektifde güçlenme şansına sahip olan tek eğilim, demokrasi güçlerinin birliği eğilimi olacaktır. Bu eğilimlerin somut birikler haline dönüşmesini engelleyen subjektif faktörlerin aşılması bir zaman meselesi olsa bile, gelişmeler bu zamanı azami ölçüde kısa tutmayı zorlayacaktır. Demokrasi mücadelesinin gelişme perspektifi büyük ölçüde bu olguya bağlıdır ve sorun böyle kaldıkça tüm demokrasi güçlerinin görev ve sorumlulukları da ağır olacaktır.

Sosyal demokrasinin iktidar şansını yakalaması, ekonominin içinde bulunduğu darboğazdan çıkmak için önerdiği ve tekelcilerin desteğini kazanan çözüm yollarıyla mümkün olmuştur. Bu şansını sürekli kılmak için CHP iktidarının daha çok tekelci çıkarları gözeteceği ve demokrasi görevlerini gözardı edeceği ve savsaklayacağı anlaşılmaktadır. Gizli ve

açık terör örgütlerinin kapatılıp dağıtılması, faşistlerin elde ettikleri mevzilerden sökülüp koparılması, okullarda öğrenim özgürlüğü ve can güvenliğinin sağlanması, MC dönemlerinde gasbedilmiş emekçi haklarının geri verilmesi, doğuda uygulanan geleneksel milli baskılara son verilmesi, Kıbrıs'ın bağımsızlığına gölge düşüren tutum ve davranışlardan kaçınılması ve bu konuda dünya barış güçlerine karşı geçmişte işlenmiş olan cürümlerin sebep ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılması, çalışanların hayat şartlarının iyileştirilmesi... vb. demokrasi güçlerinin ertelenemez talepleri arasındadır. Sosyal demokrasinin bu taleplerine karşı tutumu, onun, demokrasi güçleriyle ilişkileri bakımından belirleyici bir rol oynayacaktır. Ancak bu kadarla da kalmayacak, demokrasi güçlerine karşı tutumu, sosyal demokrasinin kendi içindeki ayrışmayı da hızlandıracaktır. Sağ önderliğin etkinliğinin giderek azalması mümkündür ve bu gelişme demokrasi güçleri açısından olduğu kadar işçi sınıfının birliği açısından da olumlu sonuçlara yolaçabilir.

Ne var ki, sosyal demokrasi içindeki bu gelişmelerin emekçilerin çıkarına biçimlenişi ancak belli kurallar çerçevesinde mümkün olabilir. Demokrasi güçlerinin çıkarları, sosyal demokrasi içinde ortaya çıkacak bölünmeden değil, sağ eğilimlerin etkinliğinin azalmasından geçiyor. İşçi sınıfı ve emekçiler arasında reformcu görüşlerin oldukça büyük bir etkinliği vardır. Bu etkinlik demokrasi güçlerinin genel mücadelesi açısından küçümsenmeyecek bir olumsuzluktur. Bu handikapın daha çok, işçi sınıfının birliğinin sağlanması çabalarıyla aşılması mümkündür. Ve sosyalist hareket açısından sosyal demokrasiye karşı bu noktada takınılması gereken tutumun esasları bilimsel olarak saptanmış ve pek çok ülkenin deneyleriyle doğrulanmış bulunmaktadır.

Yığınlar deneyleriyle öğrenirler ve öğrenmeye devam ediyorlar. Bu nedenle en geniş yığınların bizatihi sosyal pratik içinde, ilişkilerinin yoğunlaşması, ortak çıkarlar etrafında yakınlaşmalarının sağlanması, bu gelişmeleri engelleyen subjektif etkenlerin tesbit ve teşhir edilmesi gerekir. Ortak çıkarlarının bilincine varan emekçiler, bu çıkarları zedeleyen sağ sosyal demokratları ve onların konumunu, ancak mücadele içinde teşhis edebilir.

Tarihsel olarak yığınlara bu olanağı veren, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketidir. Bu hareket ilke olarak, yığınları sosyal demokrasinin etkinliğinden kurtarmayı emekçi saflardaki reformist eğilimleri bertaraf etmeyi, işçi sınıfının genel çıkarları açısından vazgeçilmez saymaktadır. Bu ilkenin hayata geçirilmesinde bağlı kalınacak en önemli araç ise işçi sınıfının birliğidir.

Türkiye'de işçi sınıfı sosyalistlerinin önünde bu bakımdan önemli görevler durmaktadır. Önümüzde bu görevlerin üstesinden gelinebilme-

si için elverişli koşullar vardır. Bu koşullardan azami ölçüde yararlanabilmenin biricik yolu, olanakların, sadece işçi sınıfına değil bütün toplumsal kesimlere sunduğu gelişme perspektiflerinin doğru değerlendirilmesinden geçiyor. Sosyal demokrat akımların işçi sınıfı çıkarları doğrultusunda ve bu temel üzerinde işçi sınıfı bilimsel hareketiyle bağlantılar kurabileceği, kurmasının zorunlu olduğu, bu zorunluluğun sadece sosyal demokrasi açısından değil, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi açısından da geçerli olduğu kavranmalıdır. Sorunun bu tür kavranışı önümüzdeki görevlerin saptanmasına da ışık tutabilir.

Sosyal demokrasinin önünde bugünden hangisinin etkin olacağını belirleme imkanımız olmayan iki perspektif vardır. Bunlardan biri, sosyal demokrat hareketin 1974'lerden bu yana yaşadığı evrimi devam ettirmesidir. Sosyal demokrat önderliğin giderek sağa kaydığını ve etkin demokrasi güçleri ile kendi arasındaki mesafeyi korumaya çalıştığını biliyoruz. Özellikle önümüzdeki dönem, sosyal demokrasinin kaderini belirleyecek ve buna bağlı olarak da demokrasi mücadelesini önemli ölçüde etkiliyecektir. Sağ önderliğin işçi ve emekçi çıkarlarına ters olan bu evriminin karakteri geniş yığınlara gösterilebildiği ölçüde demokrasi güçlerinin kazançlı çıkacağı açıktır. Ancak bunun başarılması, bir yandan işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin kendini derleyip toparlama hızına, öte yandan, emekçi tabanında sosyal demokrat unsurlara yaklaşım tarzına bağlı olacaktır.

Sosyal demokrasi için mevcut şartların sunduğu bir başka perspektif ise, kendi içindeki ayrışmanın derinleşmesi ve bir bölünmeyle sonuçlanmasıdır. Kısa vadede mümkün görünmeyen bu gelişme aslında demokrasi mücadelesine ve işçi sınıfının birliğine zarar verir. Sosyalist hareketin böyle bir bölünmeden yana olmadığı, tutum ve politikası ile bu tür gelişmeyi tahrik etmeyeceği görülmektedir. Sosyal demokrat hareketin birlik ve bütünlüğü elbetteki işçi sınıfı sosyalistlerini birinci dereceden ilgilendiren bir sorun değildir. İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın çıkarları bakımından gerekli olan sosyal demokrasinin bölünmesi değil, işçi sınıfı saflarındaki reformizm eğilimlerinin zayıflatılması, sağ sosyal demokrat önderliğin yarattığı «umut» imajının yığınlar nezdinde yıkılması, sosyal demokrat saflardaki düzenle bütünleşme eğilimlerinin yerini, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketine yakınlaşma eğilimlerinin almasıdır.

Bu nedenle, gittikçe sağa kaymak ve düzenle bütünleşmek, sosyal demokrasinin biricik kaderi değildir. Sınıf mücadelesinin esas yönlendirici gücü olan işçi sınıfı siyasi hareketi sosyal demokrasiyi bir bütün olarak kendi mücadelesine kazanmak zorundadır. Bunun gereği olarak somut işbirliklerini bizzat hayatın içinde gerçekleştirmek, başta sendikalar olmak üzere tüm yığın örgütlerinde bu birliği güçlendirmek, somut de-

mokratik amaçlar uğruna mücadeleyi bu birliğin üzerine inşa etmek, sosyalistlerin başlıca görevleri arasındadır. Çünkü; sosyal demokrat yığınları mücadeleye kazanmanın tek yolu, onlara kendi önderliklerinin açmazını göstermekten geçiyor. Bu açmazı gösterebilmenin ise, somut hayattan ve mücadeleden başka bir aracı yoktur. Yığınlar deneyleriyle öğrenirler ama bu deneylerin içinde yönlendirici bilincin bulunması şarttır. Düzenle bütünleşmek, sosyal demokrasinin zorunlu olmayan evrimidir. O'nu işçi sınıfı mücadelesine kazanmak ise her zaman mümkündür ve görevdir.

Demokrasi Mücadelesinde İleri Bir Adım:

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

Eğitim emekçilerinin öncü örgütü TÖB-DER, III. Olağan Kongresinde aldığı kararlardan birini daha hayata geçirdi. 4-11 Şubat 1978 günlerinde Ankara'da toplanan Demokratik Eğitim Kurultayı, genel demokrasi mücadelesinin etkin bir parçası olarak öğretmenlerin vermekte oldukları, «eğitimin demokratikleştirilmesi» mücadelesinde ileri bir adım, somut bir kazanım oldu. Öğretmenlerin demokrasi saflarındaki sağlam konumunu ve önlerindeki perspektifi çizen Kurultay ayrıca bilimsel bakış açısından kalkarak genel toplumsal sorunlara ve dünya barış güçlerinin mücadelesine karşı tutum ve ilkeleri dile getirdi.

Kurultay, özellikle içinde yaşadığımız koşulların özgül niteliğinden dolayı ayrı bir önem taşımaktaydı. MC iktidarlarının koyu baskı ve zulüm döneminde bilhassa eğitim olgusu büyük yaralar almış, eğitim emekçilerinin iş ve yaşam koşullarındaki hızlı bir kötüleşmenin yanında öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği yoğun faşist saldırılar yüzünden sağlanamaz hale gelmişti. Zaten egemen çıkarlar doğrultusunda yerleşmiş ve kurumlaşmış olan gerici eğitim bu dönemde fazladan olarak, eğitimin demokratik öğelerini büsbütün ortadan kaldırmaya, faşist düşünce ve demagojiyi burjuva pozitif bilimini de yozlaştırarak yaygınlaştırmaya yönelmiş bulunuyordu. Ve halen sürmekte olan bu tür gerici faşist uygulamaları eğitim alanından kovmak, başta eğitim emekçilerinin olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin önemli görevleri arasında bulunuyor. Demokratik Eğitim Kurultayı, bu özgül görevlerin üstesinden gelmenin yollarını araştırdı, somut önerileri tartıştı ve pratiğe ışık tutan sonuçlara vardı.

Demokrasi güçleri içinde yer alan çeşitli kesimlerin soruna yaklaşım tarzları farklı farklı olduğu için Kurultay aynı zamanda farklı eğilim, görüş ve önerilerin tartışma platformunu oluşturuyordu. TÖB-DER gibi yığınsal bir meslek örgütünün bağrında değişik eğilimlerin bulunması normaldi ve kurultay bu eğilimlerden birini omuzlamak yerine, çeşitli eğilimlerin gö-

rüşlerini sunmalarını, önerilerini savunmalarını ve alınan ortak kararların oluşturulmasına katkıda bulunmalarını sağlamakla işlevine uygun davrandı. Değişik görüş ve önerilerin sentezinden genel geçerli sonuçlara varmak için çaba harcandı ve bu çabalar başarılı oldu.

Demokratik Eğitim Kurultayı'nın başarı ve başarısızlıklarının daha bir süre tartışılması olağandır. Esas olan, bu tartışmaların demokrasi mücadelesine ışık tutması ve yol gösterici olmayı amaçlamasıdır. Değişik siyasi eğilimlerin meseleye kendi gurupsal bakış açılarından değil, eğitim emekçilerinin ve demokrasi güçlerinin genel çıkarları açısından bakmalarını beklemek öğretmen hareketinin hakkıdır. Bu sorumluluğu gözetmeyen tutum ve eleştiriler kendi dar görüş açısını aşamadığı için demokrasi güçlerinin birliğine ve mücadelesine zarar verirler. Ne ki, öğretmen hareketi bu tür eğilimleri dışarlayarak ilerlemektedir ve aynı doğrultuda ilerlemeye devam edecektir.

Eğitim, maddi ürtim faaliyetiyle olan organik bağlantıları içinde ele alınmadığı sürece bu alandaki görevlerin kavranması mümkün değildir. Ve eğitimin demokratikleştirilmesi, toplumun demokratikleştirilmesi mücadelemizin bir parçasıdır. Mevcut koşullardan soyut bir demokratik eğitim kavramı olamayacağı gibi, yine bu koşullardan bağımsız bir demokratlaşma olgusundan sözedilemez. Kurultay'ın başarılarını eğitim emekçilerinin özverili çabalarına ve TÖB-DER'in doğru önderliğine, başarısızlıklarını ise mevcut ve nesnel kısıtlayıcı etkilere bağlamak gerekir. Bu anlamda Kurultay somut ve ileri bir kazanımdır.

Kurultay'ın sonuç bildirgesinde ete kemiğe bürünen başarı eğitim emekçileri için bir övünç kaynağıdır. Açılan bu perspektifden azami ölçüde yararlanmak, alınan kararları elbirliğiyle hayata geçirmek ve tüm bu çabaları emekçi halkımızın çıkarlarına tabi kılmak, görevimizdir.

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun kurultayı açış konuşmasını ve eğitim emekçilerinin mücadelesine ışık tutan Kurultay Sonuç Bildirgesini yayınlıyoruz.

İLKE

Gazioğlu'nun Açış Konuşması

Kurultayın Değerli Delegeleri,

Sayın Konuklar,

TÖB-DER'in düzenlediği, sizlerin değerli katkılarda bulunacağınız Demokratik Eğitim Kurultayı'nı başarı dilekrimle açıyorum.

Bugün, eğitim-öğretim düzenimiz bir sorunlar yumağı, toplumda sürekli kanayan bir yara, hemen herkesin çıkar yol aradığı ve önerdiği, çıkmaz bir sokak durumundadır. Eğitim yaşantısının böylesine problemli, sancılı ve acılı olduğu bir dönemde, demokratik öğretmen hareketinin kapsamlı bir Kurultay toplayarak, mevcut sistemi bilimsel bir eleştiriye tabi tutması, geçerli çözüm yolları önermesi, yeni bir eğitim sisteminin ana hatlarını ortaya çıkarmaya çalışması, kaçınılmaz bir görevdi. Bu nedenle, 1976 Temmuz'unda toplanan TÖB-DER 3. Olağan Genel Kurulu, bu Kurultayı toplamak kararı almıştı. Türkiye eğitim emekçiler nin meslekî demokratik örgütü TÖB-DER'in yetkili organı olan Genel Kurul'u, görevlendirdiği yönetim organlarına böylesine kapsamlı bir Kurultayı hazırlama görevini de vermişti. Kurultayda tartışılacak konular, TÖB-DER şubelerinin ve eğitim alanında değerli hizmetler vermiş çevrelerin önerileri ile belirlendi. Konular, kardeş demokratik kitle örgütlerine, çok değerli bilim adamlarına ve yazarlara dağıtıldı. Kurultayın gerçekten demokratik olabilmesi için eğitimle ilgisi olan herkesten katkı, yardım ve görev istendi. TÖB-DER daha çok, düzenleyici olmaya, çalışmaları tüm toplum kesimlerine mâl etmeye özen gösterdi. Daha önce belirlenen tarihe göre, bu toplantının 1977 Temmuz'unda yapılması gerekiyordu. O günlerde; politik koşullardan ötürü kamuoyunun dikkatlerinin başka konulara çevrilmiş olması, hazırlıkların yeterince yapılmamış olması nedenleriyle Demokratik Eğitim Kurultayı bugüne ertelendi.

Bu vesile ile, önerilen görevleri hiçbir karşılık beklemeksizin, severek isteyerek yapan tüm kişi ve kuruluşlara, Kurultayımıza onur veren değerli konuklarımıza, ilerici-duyarlı-yurtsever basınımıza Türkiye eğitim emekçileri adına şükranlarımı arzederim. Öyle sanıyorum ki, bu Kurultaydan eğitim konusunda işçi sınıfımız ve diğer emekçi kitleler yararına, önemli kararlar çıkacaktır. Ve bu kararlar, eğitim hayatımızı derinden etkileyecektir.

Hatırlanacağı gibi, demokratik öğretmen hareketimiz, ilk büyük eğitim Kurultayını, Türkiye Öğretmenler Sendikası aracılığıyla 1968 yılında toplanmıştı. «1. Devrimci Eğitim Şûrası» adıyla toplanan bu Kurultayda, daha çok eğitim sistemine yönelik eleştiriler getirilmiştir. Öneriler yönünden eksik kalan Kurultay 2. Devrimci Eğitim Şûrası ile tamamlanmak istendi. TÖS, 2. DEŞ hazırlıkları nı sürdürdü. Bildiriler hazırlandı; bastırıldı. Fakat 12 Mart faşizmi yüzünden Kurultay toplanamadı; hazırlanan bildiriler tartışılamadı.

Büyük Öğretmen Boykotu ve Devrimci Eğitim Şûrası yüzünden egemen sınıflar, büyük öfkeye kapıldılar. Başlıca bu nedenlerle 12 Mart sırasında Türkiye öğretmenlerinden sınıfsal öç aldılar. Binlerce öğretmeni hapisanelere doldurdular, işkenceden geçirdiler; yüzlercesini meslekten çıkararak açlığa mahkûm ettiler.

DEŞ'nı hazırlayan öğretmen önderlerinin çoğu, bugün de aramızdadır. Sadece biri var ki, ileri yaşına karşın DEŞ'e büyük katkılar getiren TÖS Genel Sekreteri Osman Korkut Akol öğretmenimiz bugün aramızda yok. 12 Mart faşizminin; işçi sınıfına, gençliğe, aydınlara, öğretmenlere çektirdiği acılara O'nun insan yüreği daha fazla dayanamadı. Ve biz Türkiye'nin eğitimle ilgili devrimci demokrat aydınları, demokrasi güçlerimizin faşist güçleri belirli bir ölçüde de olsa, gerilettiği bir dönemde, Demokratik Eğitim Kurultayını başarmakla Osman Korkut'ların açtığı ışıklı yolda, daha bir bilinçle ve kararlılıkla yürümekte olduğumuzu kanıtlayacağız.

Hepinizin bildiği gibi, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanları da zaman zaman Milli Eğitim Şûraları toplarlar. Yasaya göre, bu şûraların iki yılda bir yenilenmesi gerekir. Son şûra 9. Milli Eğitim Şûrası 1974 Haziran'ında Sayın Mustafa Üstündağ'ın bakanlığı sırasında toplanmıştı. Öğretmen sorunlarını konu alan 10. Milli Eğitim Şûrası 1976 Haziran'ında toplanacaktı. MC'nin Milli Eğitim Bakanları, öğretmen kıymaktan eğitimi faşistleştirme girişimlerinden vakit ayırıp da bu şûrayı toplamayı akıl edemediler (!) Yeni Milli Eğitim Bakanımız Sayın Necdet Uğur'dan, 10. Milli Eğitim Şûrasını, öğretmen sorunlarını tartışmak üzere b[illegible] an önce toplamasını bekliyoruz. Ancak, mevcut şûra yasası değiştirilmeden ve demokratikleştirilmeden toplanacak şûra, öğre[illegible]menlere rağmen, öğretmen sorunlarını tartışmak olur ki, yararlı bir sonuç getirmez.

Bugüne kadar gözlenen odur ki, toplanan şûralar göstermelik olmuş; öğretmenler, öğrenciler, öğrenci velileri, eğitimle ilgili kişi ve kuruluşlar temsil edilmemiş; Bakanlığın merkez ve taşra örgütlerinin üst yöneticileri, Talim ve Terbiye Kurulunun emperyalist ülkelerden taşıdığı önerileri onaylamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının, eğitimin her dalında ve alanında bunca başarısızlığı ortadayken; başta öğretmenler olmak üzere, öğrenciler ve veliler olarak, tüm demokratik kitle örgütleri olarakğ, eğitimin planlanmasında, yönetiminde söz ve karar sahibi olmamızı istemek hakkımızdır. Eğitim sorunlarını büyük ölçüde

halleden kapitalist ülkelerde bile örneğin Fransa'da, Federal Almanya'da, İsveç'te v.b. uygulamalar bu yoldadır. Eğitimin, dünyada ülkemizde olduğu kadar merkezi ve tek yanlı, hükümetlerce yönlendirildiği ülkeler çok azdır. Milli Eğitim Bakanlığı, kendini sadece buyuran, öğretmenleri emirleri körükörüne uygulayan, öğrencileri görüşü alınmayacak varlıklar halinde görme alışkanlığından kendisini kurtarmalıdır.

Bilindiği gibi eğitim, herşeyden önce, insanî bir ilişkiyi ifade eder. O, kendi kendini üreten subjektif bir oluşum değil, insanın nesnel ilişkilerinden doğan ve bu ilişkilerin karakterine göre şekillenen bir faaliyet türüdür. Özetle söylenirse, eğitim, insanın insanlaşması sürecini etkileyen çok önemli bir faaliyettir. Eğitim faaliyetinin amacı ise, insanları yetenekleri doğrultusunda geliştirmek ve böylece üretim faaliyetine etkide bulunmak olarak tanımlanabilir.

İnsan, salt kendisi için gerekli nesneleri üretmekle kalmaz, üretken insanı da oluşturur. Bu gelişme, eğitimin üretimle olan bağıntısını vurgular. Eğitim, üretimin kaçınılmazlığı açısından zorunlu, düşünceye bağımlı olarak ortaya çıkıp geliştiği için bilinçli bir insan faaliyetidir. Emeğin eğitilmesi için; insan emeği, eğitimin varoluş koşulu olarak bilgi, değişik ve yeni eğitim araçları; eğitimi, bağımsız bir faaliyet ve göreceli olarak üretimin dışında, ama onu etkileyen bir faaliyet haline getirir.

Hiç kuşkusuz eğitim, insanların toplumsal ilişkileri içinde toplumsal bir karakter taşır. Toplumların gelişim tarihi, toplumlardaki ilişkilerin gelişim tarihidir. Ve eğitim, bu gelişimin önemli bir ögesidir. Toplumsal gelişimin tüm kurallarını yansıtır ve sonuçlarını doğasına sindirir.

Eğitimin niteliği; üretim güçlerinin gelişmesini doğrudan etkiler. Kişinin yaratıcı ve üretken yanlarının gelişmesi, kendi anadilinde eğitim görmesine, olanak ve fırsat eşitliğine sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle anadil ve kültür üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu uygulamalar, kişiyi ve üretici gelişmesini olumsuz yönde etkiler.

Sınıflı toplumlarda, eğitimin sınıfsal karakteri kaçınılmazdır. Kapitalist toplumlarda eğitim, emeğin verimliliğini arttırmanın ve bu yolla sermayenin kârını çoğaltmanın bir aracı halinde kullanılır. Ayrıca kapitalist düzenin, tüm koşullandırmaların, dünya görüşünü yaygınlaştırmanın bir aracı haline de gelir. İnsanları özgürce ve yetenekleri doğrultusunda geliştirme amacı gözetilmez. Sınıflı toplumlarda, sınıf mücadelesinin kaçınılmazlığından kay-

naklanan, eğitim anlayışlarındaki farklılıklar ve tartışmalar doğar. O nedenle, kapitalist toplumların eğitim anlayış ve uygulamaları içinde emekçi sınıfların eğitim anlayışları da yeşerir. Kapitalist toplumlarda, emekçi sınıf ve tabakalar, kendi çıkarlarına uygun bir eğitim düzeninin gerçekleşmesini isterler; biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana bir eğitim modeli olarak formüle edilebilecek demokratik eğitimin yılmaz savunucusu durumda olurlar.

Çağımızda eğitimi, dar, ulusal sınırlar içine hapsetmek mümkün değildir. Günümüzde eğitim, artık evrensel bir karakter de taşımaktadır. Dünya Demokratik Öğretmen Hareketi, sosyal ve ekonomik düzenleri değişik ülkelerin öğretmen örgütleri, eğitim alanındaki bilği, deney ve ülkelerinde kaydedilen gelişmeleri, demokratik plâtformlarda birbirlerine aktarmaktadırlar. Uluslararası öğretmen örgütleri içinde bu anlamda en özlü ve etkili çalışmaları yapan, Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE)'dur. Kapitalist ve Sosyalist 50 ülkeden yaklaşır 70 öğretmen örgütünü bünyesinde toplayan FISE, 160 milyon üyeli Dünya İşçi Sendikaları Federasyonununun da üyesidir.

Bilindiği gibi, FISE'nin 11. Genel Kurulunda TÖB-DER'in FISE'ye üye olması kabul edilmiştir. Anti-Demokratik dernekler yasasının hükümlerine göre, bu üyeliğin Bakanlar Kurulundan onaylanması gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılan başvuruya, aradan aylar geçtiği halde, bir yanıt alınamamıştır. Yeni Hükümetten TÖB-DER'in FISE'ye üyeliğini onaylamasını beklemekteyiz. Türkiye demokratik öğretmen hareketinin, dünya demokratik öğretmen hareketinden kopuk olarak sağlıklı gelişmesi olası değildir. Eğitim alanında, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemek göreviyle karşı karşıyayız. Ülkemizdeki eğitimin ve öğretmenlerin durumunu, dünyadaki meslektaşlarımıza aktarmak, dünyadaki meslektaşlarımızla çok yönlü dayanışma içinde bulunmak ve bu yolla eğitim, bilim ve kültürün gelişmesine, dünya barışına, sosyal ilerlemeye, siyasal yumuşamaya katkıda bulunmak zorundayız.

Ülkemizdeki eğitim sisteminin ve eğitim uygulamalarının genel karakterine baktığımızda, bunun emekçi halkımızdan yana bir biçim ve öz taşımadığını kolayca görürüz. Ötedenberi Türkiye'de eğitim; ırkçı, şoven ve asimilasyoncu bir karakterdedir. Anadili Türkçe olmayanlardan, küçük bir azınlığın dışında kimseye kendi anadilinden eğitim-öğretim olanağı sağlanmamıştır. Oysa Türkiye'de emperyalist amaçlarla emperyalist ülkelerin dillerinden öğretim yapan sayısız okul, hatta üniversite bile vardır. Em-

peryalizmin eğitim ve kültür üzerindeki tahribatlarına egemen güçler alabildiğine yol vermiştir. Eğitimi, uzun yıllar emperyalist ülkelerden getirtilen uzmanlar planlamışlar ve yönlendirmişlerdir. Ülkenin öğretmenlerinin ve eğitimcilerinin görüşlerini almayan Milli Eğitim Bakanlığı, emperyalist ülkelerin eğitim uzmanlarından yararlanmayı yeğ tutmuştur. Elbette ki bu, sınıfsal bir yaklaşımdır; tekelci sermayedarların eğitim anlayışının bir ürünüdür.

Eğitim, ülkemizde sınıflar, bölgeler, kadın-erkek, köy-şehir arasında derin eşitsizlikler taşımaktadır. Eğitim, üretken ve yaratıcı insan yerine, daha ziyade tüketici, ezberci, yoz insan yetiştiren bir karakter taşımaktadır. Planlanması yönlendirilmesi son derece bozuktur. Bilimsel, teknolojik, eğitimsel gelişmeler ülkemizde çok geç yansımaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşunun üzerinden yarım yüzyıl geçmesine, göstermelik «Eğitim Seferberlikleri» ilân edilmesine karşın, okuma-yazma oranı %50'dir. Pekçok ülkenin ilköğretim sorununu kısa sürede çözdüğü çağımızda, yazının icadından 7 bin yıl sonra, halkımızın yarısının okuma-yazma bilmemesi utanç verici bir durumdur. Hiç kuşkusuz bu utanç verici durumun sorumlusu egemen güçler ve onların eğitime yön veren kadrolarıdır. İlköğretimin gerçekleşmesinde çok yönlü eşitsizlikler vardır. Örneğin kadınların ancak %35'i okuma-yazma bilmektedir. Bu oran, Doğu ve Güneydoğu'da henüz: %20'ye ulaşmış değildir; Mardin ilinde, ancak %8 dolaylarındadır. İstanbul'un her köyünde okul olduğu halde, Doğu ve Güneydağu'nun köylerinin ancak %50'si ilkokula kavuşabilmiştir. İstanbul'da her 100 çocuğun 100'ü okuma olanağına kavuşturulmuş olduğu halde, Diyarbakır'da her 100 çocuğun ancak 46'sı okula gitme olanağını bulabilmektedir. Köy okullarımızın derslik, ders araçları, oyun ve uygulama bahçeleri, öğretmen kadroları konularında durumu yürekler acısıdır.

İlköğretim ikili öğretim artık olağanlaşmıştır. Üçlü ve dörtlü öğretime gidilmektedir. Dörtlü öğretim, haftada birbuçuk gün öğretim demektir. Bu koşullar altında verilen ilköğretimin yararı da son derece tartışmalıdır. İlkokulu bitirdiği halde, bir süre sonra okuma-yazmayı bile unutan insanların varlığı karşısında, ilköğretimin niteliğini tartışmak kaçınılmazdır.

Doğu ve Güneydoğu'da ilköğretimin ve okullaşma oranının gerçekleşmesinde, Türkiye ortalamalarının çok gerilerinde kalınmasının önemli bir sebebi de, bu bölgelerin işbirlikçi, feodal gericilerine ödün verilmesinden kaynaklanmaktadır.

İlköğretim sorununa ciddi bir çözüm aranması uğraşısını, geçmişte Köy Enstütileri denemesinde görüyoruz. Köy Enstitülerine karşı da en yoğun saldırıları, toprak ağaları ve feodal gericiler yöneltmişlerdi.

Yoğun biçimde Doğu ve Güneydoğu'da gördüğümüz Yatılı Bölge Oukllarının bugüne kadarki işlevi; yoksul emekçi halk çocuklarının üretime yönelik eğitilmesi doğrultusunda olmamış; tersine yabancılaştırılarak asimilasyona uğratmayı amaçlamıştır. Anayasadaki ilköğretimin prasızlığı ve zorunluğu kayıt altına alındığı halde, emekçi halkımızın büyük kesiminin hâlâ okuma-yazma dahi bilmemesi, egemen güçlerin halkı cahil bırakmaktan yarar beklediğini kanıtlamaktadır. Sermaye iktidarları, emekçi sınıf ve katmanların çocuklarını cahil bırakmakla; toplumun okuma-yazma düzeyini yükseltmek için gerekli olan ekonomik ve sosyal olanakların sağlanması yolunda, uluslararası düzeyde yapılan ve kendilerinin de altına imza koydukları anlaşmaları çiğnemekle, kitlelerin ileriye yönelik gelişmesini frenleyeceklerini hesaplamaya gelmişlerdir.

Orta öğretimin durumu, ilköğretimden daha iyi değildir. Hatta, daha geri ve bozuk olduğu söylenebilir. Ortaöğretimden yararlanabilenlerin sayısı, ilköğretimin çok altındadır. Bina, uygulama ve oyun bahçeleri, laboratuvarlar, işlikler, öğretmen kadroları konularında ortaöğretim, ilköğretime bir paralellik göstermektedir. Son yıllarda, «Bir müdürlü, bir mühürlü» ortaokulların savısı hızla çoğalmıştır. Öteden beri yetersiz olan ders kitapları, öğrenim proğramları konularında, MC'nin eğitimi faşistleştirme doğrultusunda yaptıkları ortadadır. Ortaöğretim gençliğinin zorla içine itildiği bunalımlar ortadadır. Ortaöğretim sistemi içinde sayısı çok yüksek olan klasik liselerin, üniversite ve yüksek okul kapılarına öğrenci yığmaktan başka bir işe yaramadığı açıktır. Ortaöğretimi yeniden ve hızla örgütleyerek meslek eğitimi veren kuruluşlar haline dönüştürmedikten sonra, yükseköğretim sorunlarına da çözüm bulmak mümkün değildir. Pekçok ülkede klasik ortaöğretim kurumlarının tarihe karıştığı, iş ve meslek eğitimi veren kurumlara dönüştürüldüğü bilinmektedir. Türkiye gibi, yoksulluğun yoğun olduğu ülkelerde ortaöğretim olanağına kavuşan pek az emekçi çocuğunun, bir de, yüksek öğretimden geçmeden bir işe ve mesleğe sahip olmaması, toplumsal bunalımları derinleştiren önemli bir etkendir. Faşistlere teslim olmadıkları için okullarından atılan, sınıfta bırakılan 10 binlerce öğrencinin kayıpları karşılanmalıdır.

300.000 dolaylarında gencin, yüksek öğretim için sıra beklediği bir ortamda, yüksek öğrenim kurumlarında yaşanan çok yönlü olumsuzluklar, toplumu derinden etkilemektedir. MC, son 3 yıllık uygulamalarıyla, yüksek öğrenim gençliğine düşmanlığını kanıtlamıştır. Gençliğin içine ajan-provakatörlerin sokulması, yüksek okullarda ve yurtlarda resmi destekle işgaller yaratılması ve sürdürülmesi, yüzlerce demokrat-devrimci gencin katledilmesinden birinci derecede sorumlu olması, egemen güçlerin gençliğe düşmanlığını ve hıncını kanıtlamıştır. Sadece üniversitelerde şekli bir özerkliğin bulunması, yüksek öğrenim sorunlarının derinleşmesini getiren etkenlerden biridir. Oysa, tüm yüksek okulların ve üniversitelerin idarî, mali ve bilimsel özerkliğe kavuşturulması, sorunu önemli ölçüde çözecektir. Yüksek öğrenim gençliğinin demokratik talepleri behemahal gerçekleştirilmelidir. Öğrenci gençlik, yönetime katılmalıdır. Yurt, burs, kredi sorunları mutlaka çözülmelidir. Bugün ihtiyacın çok altında olan öğrenci yurtlarının önemli bir bölümünün, 300-500 kişilik faşist militanların işgalinde tutulması; izah edilemez bir durumdur. Gençliğin kanını akıtanlardan hesap sorulmadıkça, gençliğin haklı tepkileri durdurulamaz.

Devlet, gerek yükseköğrenim için sıra bekleyen yüzbinlerce gence, gerekse yüksek öğrenimi tamamladığı halde, iş bulamayan gençlere iş sağlamak zorundadır. Bugün ülkede, işsiz bir «diplomalı işsizler ordusu» vardır. İşsizliğin çözümü, hiç kuşkusuz köklü ve yapısal bir düzen değişikliğinden geçer.

Son üç yılda, en büyük tahribatın yapıldığı eğitim kurumlarının başında, öğretmen yetiştiren kurumlar gelir. Eğitim Enstitülerine öğrenci alımında uygulanan yöntemler, eğitim tarihimizin en büyük lekesi olmuştur. Bu sınavlarda bilgi, yetenek aranmamış; siyasi düşünce yoklaması yapılmıştır. Faşist parti ya da derneklerden belge ve yazı getiren, puanları ne olursa olsun, eğitim enstitülerine, hem de ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek üzere alınmışlardır. Bu uygulamayı başarı ile yapabilmek için, önce eğitim enstitülerinin yönetim ve öğretim kadroları faşistleştirilmiştir. Tekelci sermayenin faşizm tercihi ortaya çıkıp, ağırlık kazanınca, öğretmen yetiştiren kurumları öncelikle ele almak, faşist güçler açısından doğru bir tercihtir. Ayrıca, bu uygulama ile demokratik öğretmen hareketi, kaynağından kurutulmak istenmektedir. TÖB-DER'in karşısında alternatif bir örgüt tutturamayan egemen güçler, uzun vadeli bir hesapla ve ancak böyle bir uygulama ile, öğretmen hareketini etkisizleştirebi-

leceklerini düşünmüşlerdir. Çoğu geri zekâlılardan, eli insan kanına bulaşmış kişilerden bir öğretmen kadrosu oluşturma arzusu, gençliğe, emekçi halka ve tüm insanlığa karşı işlenmiş açık ve ağır bir suçtur.

Türkiye'de ötedenberi eğitim emekçileri üzerinde baskılar uygulanır. Ancak I. ve II. MC dönemlerinde yapılan saldırı ve baskılar, bilim, eğitim ve öğretmen düşmanlığının açık kanıtı olmuştur. Bu dönemlerde kıyılan, sürülen TÖB-DER üyesi öğretmen sayısı 10.000'e yaklaşmıştır. Kıyım makinası, faşist olmayan ve faşistlere teslim olmayan herkese karşı işletildiğinden, kıyımın sayısal kapsamı kesin olarak bilinmemektedir. Bilinen odur ki, 26 üyemiz katledilmiş, yüzlercesi yaralanmış, yüzlercesi meslekten çıkarılmış, eşler birbirinden ayrılmıştır. MC'nin son aylarında fiilî tecavüzler asistanlara, öğretim üyelerine dek uzanmıştı.

TÖB-DER şube binaları, sürekli faşist saldırılara hedef olmuştur. Türkiye öğretmenlerinin canevi sayılan TÖB-DER Genel Merkezi de 3 kez bombalanmış; iki kez kapatılmıştır.

Ancak onur duyarak söyleyeyim ki, Türkiye eğitim emekçileri, eşine az rastlanır bir yiğitlikle, fedakârlık ve kararlılıkla sömürüye, faşizme, emperyalizme karşı direnmişlerdir. Öğretmenlerimiz, demokrasi nöbetinde işçi sınıfımızın en sağlam yandaşlarından olduklarını kanıtlamışlardır.

Bugün demokratik öğretmen hareketimizin en acil talebi grev silâhı ile donatılmış *Sendika hakkıdır.* Demokrasi ile yönetilen tüm ülkelerde eğitim bir işkoludur, eğitimcilerin sendikaları vardır. Dünyada sadece Brezilya, Ekvator, İspanya, Ürdün, Liberya, Nikeragua, Peru ve Türkiye'de eğitim emekçilerinin sendikal hakları verilmemiştir. Oysa, çalışanların sendika kurmalarını zorunlu kılan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Roma Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Yasası gibi uluslararası belgelerin altında Türkiye'nin de imzası vardır. Türkiye artık hiç değilse bu belgelerdeki imzasına sahip çıkmalıdır.

Türkiye eğitim emekçileri bugüne kadarki mücadeleleri ile, sendika ve grev haklarını, bencil çıkarlar uğruna, meslek şovenizmi içinde kullanmayacaklarını kanıtlamışlardır.

Türkiye'de ötedenberi çok çeşitli kaynaktan öğretmen sağlanmıştır. Öğretmenliğin ustalık ve uzmanlık isteyen bir iş ve meslek olduğu sürekli gözardı edilmiştir. Değişik kaynaklardan yetiştirilen öğretmenlerin düşünce ve davranış beraberliği içinde olması son derece güçtür. Onun için biz, ülkede tüm kademelere tek kaynaktan öğretmen yetiştirilmesinden yanayız. Ancak, ilk-

öğretim sorunu halledilinceye değin, bugün klasik liseler durumuna dönüştürülen öğretmen liselerinin, geçici de olsa öğretmen yetiştiren kurumlar haline dönüştürülmesini benimsiyoruz. Bir süreç içinde ilk, orta ve yüksek öğrenim kurumlarının öğretim kadrolarının yüksek öğrenim veren, ancak değişik dalları olan öğrenim süreleri eşit, tek kurumdan yetiştirilmesinden yanayız.

Ülkemizde, örgün eğitimi başaramyan Millî Eğitim Bakanlığının, yayın eğitim, ya da yetişkinlerin eğitimi konusunda da hiçbir somut başarısına tanık olmadık. Bugün, yaygın eğitim olarak adı değiştirilen Halk Eğitim teşkilâtlarının çalışmaları ve işlevleri, yurt gerçeklerine çok aykırıdır. Bu kuruluş, ekmek bulmakta zorluk çeken köy kadınlarına pasta yapma kursları, biçki-dikiş, nakış kursları açmak gibi bir komikliğin içinde olmuştur. Yaygın eğitim, tüm emekçi kesimlere, özellikle köy kesimine hitap edecek bir biçimde yeni bir düzenlemeye tabi tutulmalıdır.

Bir önemli sorun da, yurtdışında çalışan işçi kardeşlerimizin çocuklarının, gerek yurt içinde, gerekse yurt dışındaki eğitimleri sorunudur. Hükümet, yurt dışında çalışan işçileri birer döviz makinası olarak görmemelidir. Onların her çeşit sorununda olacağı gibi, çocuklarının eğitimi sorunlarında da pratik, somut adımlar atmalıdır. Üç yıldan beri, yurt dışına gönderilen öğretmenlerin niteliği bellidir. Faşist militanlar, İmamlar özenle seçilerek öğretmen olarak yurt dışına gönderilmişlerdir. Oysa çeşitli nedenlerle ve özellikle ekonomik-siyasi baskılar yüzünden mesleğinden ayrılarak yurt dışına işçi olarak giden 10 bine yakın bir öğretmen potansiyeli vardır. Bu potansiyel, mutlaka değerlendirilmelidir. Üstelik bu meslektaşlarımız dil sorununu çözmüşlerdir. Çalıştıkları ülkelerin toplum özelliklerini yakından tanımışlardır. Yurt dışına ancak onlara rehberlik edecek, yol gösterecek yetkin öğretmenler gönderilmelidir.

Türkiye'de, olanak ve fırsat eşitliğinin sağlandığı, insanların yetenekleri doğrultusunda geliştirildiği, özgür tartışma ortamının sağlanabildiği, öğretmen ve öğrencilerin yönetime katıldığı, herkesin kendi anadilinden eğitim görebildiği, emperyalist etkilerden arınmış, üretime ve işe dönük bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana eğitim dediğimiz demokratik eğitim, bu özellikleri taşımalıdır.

Kurultay süresince, eğitimin ve eğitim emekçilerinin, hemen tüm sorunlarını tartışacağız. Belki bu tartışmalarımız kimi konularda genel çerçevede kalacak. Önümüzdeki yıllarda daha özgül konuların tartışılacağı Kurultaylar toplanacaktır. Bugünkü görevi-

miz mevcut eğitim sistemini genel olarak bilimsel bir eleştiriye tabi tutmak ve demokratik eğitim sisteminin ana hatlarını ortaya çıkarmaktır. Kurultayın somut önerilerini ve kararlarını hayata geçirmek için de hep birlikte mücadele edeceğimize inancım tamdır.

Bu düşünce ve duygularla yüce Kurultayı selâmlar, dikkatiniz için teşekkür eder, başarılar dilerim. Saygılarımla.

Kurultay Sonuç Bildirgesi

TÖB-DER'in düzenlediği, 4-11 Şubat 1978 tarihleri arasında Ankara'da toplanan, başta DİSK olmak üzere çok sayıda demokratik kuruluşun katıldığı DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI'mız; devrimci, demokratik öğretmen hareketinin hayatî sorunlarını tartışmış, eğitimin çok yönlü bir değerlendirmesini yapmış, ve eğitimin demokratikleştirilmesi için verilmekte olan mücadelenin anahatlarını inceleyip belirleyen gündemindeki tüm konuları çeşitli boyutlarıyla irdeleyerek aşağıdaki konuları saptayıp duyurmayı kararlaştırmıştır:

1 — Eğitim emekçilerinin biricik meslekî, yığınsal örgütü olan TÖB-DER; toplumun demokratikleşmesi, faşizmin geriletilmesi, sömürüsüz bir toplumun yaratılması; bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelelerinin, nihaî zafere doğru geliştirilmesi uğraşısı veren güçler arasında önemli bir yer tutan demokratik öğretmen hareketinin işçi sınıfı öncülüğünde her geçen gün daha da güçlenip sağlamlaştığını kıvançla belirtir.

2 — Demokratik Eğitim Kurultayı, bugüne değin halk güçlerimizin kurtuluş mücadelesinde yiğitçe yer aldıkları için, faşist ve diğer gerici güçler tarafından katledilen öğretmen kardeşlerimizi ve aynı şekilde hayatlarını kaybeden diğer tüm devrimci ve yurtseverleri saygıyla anar.

3 — Toplumumuzun demokratikleştirilmesiyle birlikte, eğitimin demokratikleştirilmesi amacıyla eğitimin bütün kademeleri ve tüm yönleriyle planlanıp programlanmasına, eğitim felsefesinin ilke ve ama;larının belirlenmesine, öğretmenlerin demokratik ve meslekî örgütü TÖB-DER'in katılmasının zorunluluğuna inanır.

4 — Demokratik Eğitim Kurultayı, öğretmen hareketinin en ivedi ekonomik ve demokratik sorunlarının başında grevli, toplusözleşmeli sendikalaşma hakkının geldiğini dile getirir. Kurultayımız, tüm çalışanların sendikalaşma hakkını benimser. Bu hak, bütün ücretli emekçiler için vazgeçilmezdir ve dünyanın dört bir yanında Eğitim, Bilim ve Kültür işçileri tarafından kullanılmaktadır. Eğitimin üretimle olan bağı, öğretmenlerin yaşama ve çalışma koşulları dikkate alındığında, eğitim emekçilerini, tüm ücretli çalışanlar gibi, işçilerin dışında düşünmek olanaksızdır. Bu ana düşünceden hareketle, DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI:

A — Sendikal haklarımız doğrultusunda mücadelenin; uluslararası kardeş öğretmen örgütleri, başta olmak üzere, emekten yana siyasi güçlerle gençlik ve kadın kuruluşlarıyla güç ve eylembirliği içinde sürdürülmesine,

B — Hukukî bakımdan, 274 sayılı Yasada yapılacak bir değişiklikle işçi tanımının genişletilerek eğitim emekçilerinin grevli, toplusözleşmeli sendikalaşma hakkının gerçekleştirilebileceğine,

C Bu düzenlemenin işçi-memur ayrımını belirleyen ilgili komisyon ve Bakanlar Kurulu Kararı ile de yapılabileceğine,

D — Sendikal haklar kazanıldığında işkolu esasına göre Türkiye Eğitim, Bilim ve Kültür İşçileri Sendika'sının kurulmasına, bu sendikanın DİSK'le bütünleşmesine,

E — Başta DİSK olmak üzere tüm demokratik kuruluşlarla dayanışma içine girilmesine, şimdiye değin bu uğurda verilen mücadelenin bundan sonra da daha yoğun ve kararlı bir şekilde sürdürülmesine ve tabanın benimseyerek getirdiği tüm demokratik mücadele yöntemlerinin kullanılmasına karar vermiştir.

5 — Demokratik bir eğitim, ancak demokratik bir toplumda mümkündür. Eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda verilmekte olan mücadele, toplumumuzun içine girdiği genel demokratikleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Baskısız ve sömürüsüz bir toplum düzenini gerçekleştirebilmek amacıyla bütün anti-demokratik engellerin temizlenmesi, tarihsel bir görevdir.

Tüm emekçi sınıf ve takabalara eğitim görme olanakları sağ-

lanmadıkça, ezilen halkın demokratik özlemleri, dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilâsyoncu politika ve uygulamalara son verilmedikçe, üretim güçlerinin özgürce gelişimini sağlayan, gerçekten demokratik bir toplumdan ve eğitimden söz edilemez.

Türkiye'de yürürlükte bulunan ve emperyalist-kapitalist sistemce belirlenen üretimden kopuk, anti-demokratik, idealist, ırkçışoven ve asimilâsyoncu eğitim sistemi; üretim güçlerinin özgürce gelişmesine olanak vermemekte; egemen güçlerin çıkarları ve dünya görüşü doğrultusunda şartlandırılmış, üretken ve yaratıcı olmayan okur-yazar yetiştirmekte, ezilen ve sömürülen emekçi kitlelerin ileriye dönük mücadelesinde etkin görevler yüklenebilecek kendine güvenli, gerçekten demokratik, dirençli insanlar yetiştirmemektedir.

Bu görüş ve düşüncelerle Demokratik Eğitim Kurultayımız:

A — Eğitim sisteminin, kitlelerin ilerici kültürünün öğretimini ve geliştirilmesini sağlayıcı bir niteliğe kavuşturulmasını, sınıfsal ve ulusal ayrıcalıklar içermeyen bir tarzda, «biçimde ulusal-özde emekçi halktan yana» bir içeriğe ve işlerliğe kavuşturulmasını;

B — Üretim güçlerinin özgürce gelişmesine büyük katkıda bulunan eğitimden tüm emekçi sınıf ve tabakaların eşit olarak yararlandırılmalarını;

C — Türkiye'nin de altına imza koyduğu İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ, Avrupa İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi gereklerine uygun olarak insan hak ve özgürlükleri, halkların haklarının eşitliği ve kendi geleceklerini tayin ilkesi doğrultusunda herkese kendi anadilinde öğrenim yapma hakkının tanınmasına;

D — İlköğretimin her alanında görüldüğü gibi, özellikle Yatılı Bölge Okulları aracılığıyle sürdürülmekte olan, emekçi halk çocuklarını, kendi ulusal ve toplumsal değerlerine yabancılaştırmayı ve boyun eğdirip dirençsiz bırakmayı amaçlayan eğitime son verilmesini, tüm ilköğretimin demokratik bir öz ve işlerliğe kavuşturulmasını;

E — Başta MC'nin ders kitapları olmak üzere, süregelen faşist, gerici ve bilim-dışı öğretim programlarının ve ders kitaplarının kaldırılması, bunun yerine TÖB-DER ile işbirliği halinde, de-

mokratik eğitimin gereklerine uygun olan öğretim programlarının ve ders kitaplarının hazırlanmasını;

F — Bilim, araştırma ve inceleme üzerindeki anti-demokratik baskı ve uygulamalara son verilmesini;

G — Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönden farklılıkların bulunduğu Türkiye'de; bu özgül durumlar veri alınarak yerel ve demokratik bir yaygın eğitim politikasının izlenmesini, okuma-yazma bilmeyen emekçi kitlelerin tümüyle okur-yazar hale getirilmesini ... öngörür.

H — Eğitim ve üretim arasında sıkı ve sağlam ilişkilerin kurulmasını ve insanın çok yönlü ve bütünüyle gelişmesini sağlamayı öngören, «politeknik eğitim» anlayışının ülkemiz koşullarına gö.re oluşturularak yaşama geçirilmesi için gerekli her türlü çalışmaları yapmadaki kararlılığını önemle vurgular.

İ — Devlet güdümündeki tüm İmam Hatip Okulları, Kuran Kursları gibi gerici eğitim kurumlarının sona erdirilmesi ve feodal eğitime karşı gerekli bütün alanlarda mücadele edilmesinin gereğini belirtir.

6 — Demokratik Eğitim Kurultayı Yüksek öğrenim gençliğinin akademik özgürlüğünün ve üniversite, yüksekokul özerkliğinin gerçek anlamda sağlanması, bu kurumların faşistlerden arındırılarak, cangüvenliğinin ivedi bir zorunluluk olarak gerçekleştirilmesi, yükseköğrenim öğrencilerinin ekonomik ve sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin tanınması ve öğrenci gençliğin merkezi demokratik, yığınsal örgütlenmesinin gerçekleştirilmesi zorunluluğunu belirtir.

7 — Öğretmenliğin özel uzmanlık isteyen bir meslek olduğu noktasından hareketle, Kurultayımız, öğretmen yetiştiren kurumların tek tip öğretim programları esasına dayalı olarak merkezileştirilmesi, bunun için gerekli düzenlemelerin yapılması, böylelikle öğretmenlik mesleğinin heterojen unsurlardan oluşan karmaşık yapısının sona erdirilmesi ve öğretmen yetiştiren kurumların özerkleştirilerek demokratik bir yapıya kavuşturulması zorunluluğunu dile getirir.

8 — Kurultayımız, zorunlu ilköğrenimde öğrenim masraflarının tamamının, öğretmenlerin kullandığı araç-gereçlerinin devlet tarafından karşılanmasını talep eder.

9 — Demokratik Eğitim Kurultayı, eğitim emekçileri üzerindeki gerici politik baskıların kaldırılması, işgüvenliğinin sağlanabilmesi için öğretmenlerin tayin, terfi ve diğer özlük işlerinin Milli Eğitim Bakanlığından özerkleşmiş Yüksek Öğretmenler Kurulu adlı bir kurul tarafından yürütülmesini ve bu alanda yargı organlarındaki statünün örnek alınmasını ister.

10 — Demokratik Eğitim Kurultayı, öğretmenlere ve memur statüsündeki bütün emekçilere, siyasal partilere katılma ve siyasal çalışma yapabilme, kendi siyasal düşün ve kanılarını özgürce ifade edebilme hakkının sağlanması için bu konudaki yasal engellere, anti-demokratik uygulamalara karşı mücadeleleyi savunur.

1 — 141-142 ve benzeri anti-demokratik ceza ve diğer yasa maddelerinin kaldırılması, düşünce, yayın ve örgütlenme üzerindeki tüm yasak ve kısıtlamaların kaldırılması için mücadele eder.

12 — Kurultayımız, ezilen cins olan kadınlarımızın, eğitimde fırsat eşitliği talebini, Türkiye'de genel olarak eğitimin demokratikleştirilmesi çerçevesi içinde çözümlenmesi gereğini vurgular.

13 — Demokratik Eğitim Kurultayı, milyonlarca emekçi çocuğunun en ivedi gereksinimlerinden olan okul öncesi eğitim ve bakım olanaklarının sağlanması, işyerlerinde kreşlerin açılması, aynı durumdaki öğretmen çocuklarının kreş ve anaokulu sorunlarının da bu çerçeve içinde çözümlenmesi gereğini dile getirir.

14 — Kurultayımız, çocuk edebiyatı konusunda emperyalizmin bu alandaki beyin yıkama faaliyetlerine karşı mücadele ederken, devrimci, ilerici ve halkçı bir politikanın uygulanmasını ve bu yayın alanında TÖB-DER'e düşen önemli görevlerin mali olanaklar çerçevesinde sistemli ve programlı bir şekilde yerine getirilmesi gereğini belirtir.

15 — Demokratik Eğitim Kurultayı, Federal Almanya'dakiler başta olmak üzere yurtdışındaki emekçilerimizin yüzbinlerce çocuğunun kendi anadilinden eğitim ve öğretim yapabilmesi için gerekli ve yeterli olanakların sağlanması gereğinden hareketle, TÖB-DER; bir yandan ilgili yabancı hükümetlere ve onların şoven, asimilasyonu siyasetlerine karşı mücadele yürütürken, öte yandan, Türkiye'nin gerici halk düşmanı siyasi iktidarlarının yur dışına gönderdiği faşist öğretmenlerin geri çevrilmesini ve ora-

daki eğitim kurumlarının da TÖB-DER ilkeleri çerçevesinde demokratikleştirilmesini savunur.

16 — Demoratik Eğitim Kurultayı, Türkiye öğretmen hareketinin ve tüm eğitim kurumlarının uluslararası meslek örgütleriyle ve öğrenim kurumlarıyla ilişki, karşılıklı işbirliği, dayanışma ve bilgi alış-verişini engelleyen yasa ve uygulamaların tümüyle kaldırılması zorunluluğunu vurgularken, uluslararası düzeyde FISE ilkelerini ve 11. Kurultay Kararlarını benimsediğini bildirir.

17 — Demokratik Eğitim Kurultayı uluslararası plâtformda,

A — Haklı savaşları destekleyen, haksız savaşlara, militarizme ve silâhlanmaya karşı çıkan barış politikasını benimser; bu doğrultuda Türkiye'nin; emperyalist silâh tekelleri ve yerli işbirlikçileri tarafından sokulduğu silâhlanma yarışını protesto eder. Farklı sosyal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birlikte yaşama ilkesinden hareketle, sosyalist ve üçüncü dünya ülkeleriyle ekonomik, bilimsel, teknolojik ve kültürel işbirliğinin geliştirilmesini,

B — Yumuşama politikasının gereği olarak, politik detantın askerî detantla temellendirilmesi yolunda öncelikle kimyasal silâhların kaldırılmasını,

C — Emperyalizmin yeni yığınsal imha silâhlarından Nötron Bombasına karşı mücadelenin Türkiye'de de güçlendirilmesi yolunda çabaların yoğunlaştırılmasını,

D — Emperyalistler tarafından sabit bir uçak gemisi olarak kullanılmak istenen Kıbrıs'ın bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne, ve egemenliğine saygı gösterilmesini, bunun için Kıbrıs'la ilgili tüm Birleşmiş Milletler kararlarının uygulanmasını öngörür.

18 — Demokratik Eğitim Kurultayı öğretmen hareketinin işçi sınıfımız başta olmak üzere tüm emekçi halk güçlerimiz ve onların siyasal, ekonomik, demokratik örgütleriyle işbirliği ve dayanışmasının güçlenmesi gerektiğini belirterek yukarıdaki sonuç bildirgesinin Türkiye Kamuoyuna ve uluslararası kardeş kuruluşlara duyurulmasını kararlaştırmıştır.

19 — Demokratik Eğitim Kurultayı, TÖB-DER'in bugüne kadar sürdürdüğü bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesinin güçlendirilmesi için örgütsel bütünlüğümüzün sağlamlaştırılması yolunda çaba göstermeyi vurgularken, eğitim emekçilerinin en ileri kolu olan TÖB-DER'in bu uğurda, her türlü baskı ve zulme karşı şimdiye değin yılmak bilmez bir mücadele verdiğini ve aynı yolda azimle ilerleyeceğini ilân eder.